

Valtuuskunta-aloitteet 2026

Sisällys

Poliittiset aloitteet	4
1. Satakunnan Keskustanuoret: Valintakokeita kehitettävä vastaamaan paremmin hakukohteiden osaamisvaatimuksia	4
2. Satakunnan Keskustanuoret: Yhteishaun hakukohteiden järjestyksen vaikutus opiskelupaikan vastaanottamiseen poistettava	5
3. Satakunnan Keskustanuoret: Valtion lainantakaus rakennusalaan piristämään	5
4. Keski-Pohjanmaan Keskustanuoret: Työttömän työnhakijan työnhakuvelvoite	6
5. Keski-Pohjanmaan Keskustanuoret: Kaupallisten kalastajien hallinnollista työkuormaa on kevennettävä kalastuselinkeinon turvaamiseksi.	7
6. Keski-Pohjanmaan Keskustanuoret: YEL-järjestelmän uudistus	8
7. Pohjois-Savon Keskustanuoret: Apteekkien vastuuta terveydenhuollossa suuremmaksi – hoitaja apteekkeihin	9
8. Pohjois-Savon Keskustanuoret: Suomen on oltava valmis vastaanottamaan ilmastopakolaisia	10
9. Pohjois-Savon Keskustanuoret: Korkeakouluissa rajoitettava palkattomia harjoitteluja	11
10. Pohjois-Savon Keskustanuoret: Suomen tulee pyrkiä eroon kirjojen arvonnisäverosta	12
11. Pohjois-Savon Keskustanuoret: Suomeen tarvitaan mittava verouudistus	13
12. Pohjois-Savon Keskustanuoret: ILO 169 -sopimus ja pohjoismainen saamelaisopimus ratifioitava	14
13. Pohjois-Savon Keskustanuoret: Yhden opiskelupaikan malli	15
14. Pohjois-Savon Keskustanuoret: Työnantajat takaisin maanpinnalle – vaatimukseen jotain järkeä	16
15. Pohjois-Savon Keskustanuoret: Anonyymit rekrytoinnit yleiseksi käytänteeksi	17
16. Pohjois-Savon Keskustanuoret: Työhyvinvointiin panostettava	17
17. Pohjois-Savon Keskustanuoret: Lapsiperheköyhyys kuriin	18
18. Pohjois-Savon Keskustanuoret: Synnytyksen jälkihuoltoa parannettava fysioterapialla	19
19. Kaakon Keskustanuoret: Varainsiirtovero poistettava kaikilta asunnon ostajilta	20
20. Kaakon Keskustanuoret: Pelastetaan syrjäseudulla olevat lukiot!	20
21. Kaakon Keskustanuoret: Suomenkielisiä kuntia ei tulisi syrjiä suhteessa ruotsinkielisiin - koko maa pidettävä asuttuna!	21
22. Uudenmaan Keskustanuoret: Ilotulitteista biotulitteita	22
23. Uudenmaan Keskustanuoret: Jokaisen työtä tekevän tulisi tavata työelämävalmentajaa vuosittain	22
24. Uudenmaan Keskustanuoret: Euroopan Union aloitettava jäsenyysneuvottelut Kanadan kanssa	23

25. Uudenmaan Keskustanuoret: Tekoälyn tuottamalle sisällölle tekninen tunniste	23
26. Kainuun Keskustanuoret: Lapsilisäjärjestelmää uudistettava!	24
27. Kainuun Keskustanuoret: Karjala-Kainuu-rata turvaamaan Itä-Suomen elinvoimaa	25
28. Kainuun Keskustanuoret: Asepalvelusta suorittavien päivärahaa tuplattava	25
29. Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret: Voittoa tavoittelemattoman parisuhdepalvelu väestökehityksen turvaamiseksi	26
30. Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret: Yksi käynti, koko perheen tuki: Perheterapeuttiset tarkastukset osaksi kouluterveydenhuoltoa	27
31. Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret: Palkansaajasta isännäksi: Suomi nousuun työntekijäomisteisuudella	28
32. Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret: Metsätilojen pirstoutumiseen ratkaisu tilusjärjestelyillä	29
33. Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret: Puuautojen massoja on nostettava	30
34. Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret: Lampaan villan hyödyntäminen on nostettava uudelle tasolle	30
36. Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret: Suomalaisten ruokataitoja on vahvistettava kotimaisen ruoan arvon nostamiseksi	32
37. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret: Aloitteleville kuljettajille turvallisemmat nopeudet käyttöön	33
38. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret: Kaksikäyttöteknologiat Suomen turvallisuuden ja alueellisen elinvoiman perustana	34
39. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret: Kansalaisaloite ei saa olla näennäisdemokratiaa	34
40. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret: Koululaisten ja toisen asteen opiskelijoiden hyvinvointipassi käyttöön	35
41. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret: Kuntien rakennuslupaprosesseille maksimikäsittelyaika lakiin	36
43. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret: Lomarahoihin ei tule kajota	38
45. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret: Nuorisovaltuustojen aloiteoikeus lakiin	39
46. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret: Opiskelijoiden toimeentuloa vahvistettava	40
47. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret: Perintövero jarruttaa omistajuutta	40
48. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret: Pienten linja-autoyhtiöiden sähköistymisen turvaaminen	42
49. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret: Valtion työpaikkojen hajauttamisen vahvistaminen	42
50. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret: Väliaikaistili suojaamaan ikäihmisiä huijauksilta	43
51. Pohjois-Karjalan Keskustanuoret: Luonnonarvokaupasta lisävauhtia ympäristönsuojeluun	44
52. Pohjois-Karjalan Keskustanuoret: Kohti reilumpaa korkeakouluvalintaa - Luovutaan ensikertalaisikiintiöistä ja palautetaan pääsykokeet korkeakouluvalintojen pääväyläksi	45
53. Pohjois-Karjalan Keskustanuoret: Perintövero pois maa- ja metsätiloilta	46
54. Pohjois-Karjalan Keskustanuoret: Verokannustimia sukupolvenvaihdosten vauhdittamiseksi	46
55. Pohjois-Karjalan Keskustanuoret: Velvollisuus lisätä aurinkovoimaa uudisrakentamisessa	47
56. Helsingin Keskustanuoret: Suomeen luotava ylivaalikautinen toimintaohjelma kasvipohjaisen ruoantuotannon kiihdyttämiseksi	48
57. Helsingin Keskustanuoret: Ruuhkamaksujen avulla halvempaa joukkoliikennettä	49
58. Helsingin Keskustanuoret: Julkisomisteiset vanhat metsät on suojeltava	49

59. Helsingin Keskustanuoret: Ei hajoteta sitä, mikä jo toimii – kehitetään uskonnonopetusta vastaamaan nyky-yhteiskuntaa	50
60. Lapin Keskustanuoret: Tilintarkastajille luotava rekisteröintitunnus ja rekisterimerkintöjen muokkaus mahdollisuuksia laajennettava	51
61. Lapin Keskustanuoret: Jokaisesta suomalaisesta yrittäjä ilman yrittäjästatusta	52
62. Lapin Keskustanuoret: Pois palkanmaksun byrokratia – lakkautetaan muut henkilösivukulut	53
63. Lapin Keskustanuoret: Omakotitalojen vapautus nuorille perheille kiinteistöveron voimalla	54
64. Lapin Keskustanuoret: Maatalouteen liittyviin tukiin takaisin yläikäraja	54
65. Varsinais-Suomen Keskustanuoret: Turvakotipaikkoja lisättävä maanlaajuisesti	55
66. Varsinais-Suomen Keskustanuoret: Kansalliset tietojärjestelmäratkaisut säilytettävä kotimaisissa tai eurooppalaisissa tietoympäristöissä	56
67. Varsinais-Suomen Keskustanuoret: Keskustan kannatettava kokonaisvaltaista selvitystä huumausainelainsäädännön vaikuttavuudesta	57
68. Varsinais-Suomen Keskustanuoret: Opintolaina maksettavaksi vasta, kun siihen on taloudelliset edellytykset	57
69. Varsinais-Suomen Keskustanuoret: Varainsiirtovero poistettava!	58
70. Keski-Suomen Keskustanuoret: Opintotuen tuloaraja poistettava	58
Järjestölliset aloitteet	60
71. Keski-Pohjanmaan Keskustanuoret: Aloitteiden uudelleen tuonnin rajoittaminen	60
72. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret: Ansiomerkkien arvo palautettava	60
73. Helsingin Keskustanuoret: Tehdään hyvän aloitteen kriteereistä velvoittavia	61
74. Pirkanmaan Keskustanuoret: Keskustanuorten kunniamaininnat esitysperustaisiksi	62
75. Varsinais-Suomen Keskustanuoret: Vastuullisuutta vaalikentille!	63

Poliittiset aloitteet

1. Satakunnan Keskustanuoret: Valintakokeita kehitettävä vastaamaan paremmin hakukohteiden osaamisvaatimuksia

Nykytilassa korkeakoulujen valintakokeet perustuvat usein yleisesti mitattaviin akateemisiin taitoihin, kuten kirjoitustaitoon, matemaattiseen ajatteluun tai tekstin ymmärtämiseen. Usein samaa valintakoea sovelletaan useille eri alojen hakukohteille, vaikka niiden osaamisvaatimukset eroavat toisistaan merkittävästi. Tämän seurauksena valintakokeet voivat painottua taitoihin, jotka eivät ole keskeisiä itse koulutuksen tai tulevan ammatin kannalta. Nykyinen valintakoeikäntö ei siten kaikissa tapauksissa vastaa riittävän hyvin hakukohteiden todellisia osaamisvaatimuksia, vaan valintaa saattavat ohjata ensisijaisesti hakijan kokemukset omista akateemisista taidoistaan. Tällainen epäsuhta voi heikentää hakijoiden yhdenvertaisuutta ja ohjata koulutusvalintoja epäolennaisten kriteerien perusteella sen sijaan, että valinta perustuisi niihin valmiuksiin, jotka aidosti tukevat menestymistä opinnoissa ja ammatillisessa työssä.

Esimerkiksi osteopatian koulutukseen hakevilta voidaan edellyttää valintakokeessa matemaattisia taitoja, vaikka opinnoissa ja ammatillisessa osaamisessa korostuvat ennen kaikkea ihmisen anatomian tuntemus, vuorovaikutustaidot, motorinen hahmottaminen sekä kliininen päättelykyky.

Satakunnan Keskustanuoret esittää, että hakukohdekohtaisia soveltuvuutta mittaavia tehtäviä lisätään yleisluontoisten osaamista mittaavien tehtävien rinnalle ja lisäksi tehdään selvitys valintakokeiden tarkoituksenmukaisuudesta eri aloilla.

Valintakokeiden keskeinen tehtävä on tunnistaa hakijat, joilla on parhaat valmiudet menestyä opinnoissa ja työelämässä. Kokeen mitattaessa mahdollisimman suoraan koulutuslalla tarvittavia tietoja, taitoja ja soveltuvuutta, opiskelijavalinta on oikeudenmukaisempi eri taustoista tuleville hakijoille. Korkeakouluun hakeudutaan suoraan lukiosta, ammatillisesta koulutuksesta, alanvaihtajina tai vuosien työuran jälkeen, ja valintajärjestelmän tulee tunnistaa osaaminen monipuolisesti taustasta riippumatta.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Keskustanuoret näkee tärkeänä, että opintovalinnat ovat samalla sujuvia ja mittaavat soveltuvuutta sekä motivaatiota kyseisen alan opintoihin. Esimerkiksi soveltuvuskokeet on poistettu kaikkien sosiaali- ja terveysalan AMK-tutkintojen hakuvaiheesta, vaikka esimerkiksi näillä aloilla keskeisiä sosiaalisia taitoja on hyvin haastavaa mitata kirjallisilla kokeilla. Tämä on voinut aiheuttaa tilanteen, jossa alaa opiskelemaan päätyy henkilöitä, jotka eivät alalle sovellu. On sekä opiskelijan että yhteiskunnan kannalta tärkeää, että tällaisia tilanteita vältettäisiin. Soveltuvuskokeet tulisi palauttaa aloille, joilla niillä on keskeinen merkitys.

Keskustanuoret pitää kuitenkin tärkeänä, että opiskelijavalinta pidetään sujuvana, ja samassa yhteishaussa voi jatkossakin hakea useiden alojen hakukohteisiin ilman, että niiden erillisten pääsykokeiden vaatima ennakovalmistautuminen sitä kohtuuttomasti vaikeuttaa.

2. Satakunnan Keskustanuoret: Yhteishaun hakukohteiden järjestyksen vaikutus opiskelupaikan vastaanottamiseen poistettava

Nykyisessä Opetushallituksen koordinoimassa Korkeakoulujen yhteishaku -järjestelmässä hakukohteiden järjestyksellä on ratkaiseva merkitys opiskelupaikan vastaanottamiseen. Hakija voi tulla hyväksytyksi useampaan hakukohteeseen, mutta hän voi ottaa vastaan vain ylimmäksi asettamansa paikan, johon hänen pisteensä riittävät. Mikäli hakija pääsee esimerkiksi kolmanteen ja neljänteen hakukohteeseensa, hän voi ottaa vastaan vain kolmannen hakukohteen paikan. Alempana olevaa paikkaa ei voi valita, vaikka se myöhemmin osoittautuisi sopivammaksi vaihtoehdoksi.

Järjestelmä perustuu ajatukseen hakijan selkeästä etukäteisharkinnasta. Käytännössä moni hakija on kuitenkin nuori tai elämäntilanteensa muutoksessa, ja käsitys omista tavoitteista, paikkakuntatoiveista tai koulutusvalinnasta voi tarkentua vielä hakuprosessin aikana. Nykyinen malli ei huomioi tätä inhimillistä epävarmuutta, vaan lukitsee hakijan ensisijaisuusjärjestykseen jo varhaisessa vaiheessa. Tämä voi johtaa tilanteisiin, joissa hakija ei voi ottaa vastaan itselleen kokonaisuutena tarkoituksenmukaisinta opiskelupaikkaa esimerkiksi sijainnin, elämäntilanteen tai muuttuneiden suunnitelmien vuoksi.

Satakunnan Keskustanuoret esittää, että yhteishaun sääntöjä muutetaan siten, että hakija voi ottaa vastaan minkä tahansa opiskelupaikan, johon hänet on hyväksytty, riippumatta hakukohteen alkuperäisestä järjestyksestä. Tällöin hakukohteiden järjestyksellä olisi merkitystä ainoastaan valintaprosessin teknisessä toteutuksessa, ei lopullisessa vastaanottopäätöksessä.

Uudistus lisäisi hakijoiden valinnanvapautta ja joustavuutta. Se mahdollistaisi esimerkiksi sen, että hakija voi hakea samaan koulutukseen usealle paikkakunnalle ja valita niistä itselleen sopivimman vaihtoehdon tulosten selvittyä. Tämä tukisi alueellista liikkuvuutta, vähentäisi virhevalintoja ja voisi osaltaan pienentää opintojen keskeyttämisriskiä.

Koulutuspoliittisesti muutos vahvistaisi hakijalähtöisyyttä ja lisäisi järjestelmän oikeudenmukaisuutta. Opiskelupaikan vastaanottamisen tulisi perustua hakijan lopulliseen, harkittuun päätökseen eikä yksinomaan kuukausia aiemmin tehtyyn järjestysvalintaan.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Järjestelmä, jossa hakuvaihetta myöhemmin hakija pääsisi valitsemaan useamman hakukohteen välillä, voisi johtaa liian pitkiin valintaprosesseihin. Valitut voisivat pitkittää päätöstään useamman kohteen väliltä. Varasijalta opiskelupaikan saavat henkilöt saavat jo nykyisellä järjestelmällä usein tiedon opiskelupaikasta liian myöhään, mikä vaikeuttaa esimerkiksi asunnon löytämistä. Aloitteessa esitetty muutos lisäisi myös valintaprosessien monimutkaisuutta ja byrokratiaa.

3. Satakunnan Keskustanuoret: Valtion lainantakaus rakennusalaan piristämään

Suomessa rakennusalan kuoppa on ollut syvempi kuin muissa EU maissa. Ongelmissa ovat niin työntekijät kuin myös yritykset. Töiden vähentyessä alalle myös hakeutuu ja pääsee vähemmän

työntekijöitä. Yhdessä vanhenevan rakennuskannan kanssa nämä muodostavat erittäin huonon yhdistelmän.

Piristysruiskeena jumittuneelle rakennusalalle Satakunnan Keskustanuoret esittävät 20 prosenttista lainantakausta valtiolta korjausrakentamiseen. Taloustilanteen vuoksi taloyhtiöt lykkäävät välttämättömiä remontteja, mikä kasvattaa jo entuudestaan suurta korjausvelkaa ja lisää pitkän aikavälin menoja. Valtion lainantakaus kannustaisi ajoissa tehtäviin peruskorjauksiin perusteellisemmin, kuten putki- ja julkisivuremontteihin sekä energiatehokkuutta parantaviin toimiin. Samalla se vauhdittaisi rakennusalan työllisyyttä ja tukisi kotimaisia yrityksiä. Erityisesti ikääntyvässä ja harvaan asutuissa kunnissa tämä ehkäisisi asuntojen arvon romahtamista ja alueiden eriytymistä. Tässä kohdassa apu ja panostus korjaamiseen olisi investointi talouskasvuun ja kestäväan asumiseen.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Keskustanuoret tunnistaa rakennusalan ahdingon ja Suomessa jatkuvasti kasvavan rakennusten korjausvelan määrän. Valtion lainantakaus voi edesauttaa korjausrakentamisen investointeja, mikä vastaa osaltaan näihin haasteisiin.

4. Keski-Pohjanmaan Keskustanuoret: Työttömän työnhakijan työnhakuvelvoite

Suomessa oli helmikuussa 2026 suunnilleen 348 000 työtöntä työnhakijaa. Se oli vuotta aikaisemmin 326 400, eli määrä on noussut 21 600. Jotta työnhakija voi saada ansiopäivärahaa, mutta edellytyksenä on, että hakija hakee neljää (4) työpaikkaa kalenteri kuukauden sisällä. Arvioksi sanotaan, että jokainen työtön hakee neljä työpaikkaa. Se tekee yhteensä 1 392 000 työhakemusta, kun vuonna 2025 avoimien työpaikkojen määrä oli hieman yli 34 000.

Tämä toimintamalli on nostanut esiin ongelman, jossa samaa työpaikkaa voi jahdata sata ihmistä, ellei tuhat. Ihmiset hakevat täyttääkseen tämän kriteerin sellaisia työpaikkoja, joihin heillä ei ole edes pätevää koulutusta. Tämä lisää erityisesti enemmän työtä rekrytoinnista vastaavalle työntekijälle, joka käy läpi hakemuksia ja vie häneltä työaikaa.

Työhakemusten määrän nousu on luonut tilanteen, jossa eräät yritykset eivät enään julkaise haettavia työpaikkoja. Ongelmat nousevat myös pienemmillä paikkakunnilla, joissa on vähän haettavia työpaikkoja.

Tämä ongelma lisää myös sen, ettei työnhakija enään näe hakemuksen panostamiseen, vaan saattaa käyttää kuukausien ajan samaa hakemus pohjaa, eikä kehitä hakemustaan, koska on siinä uskossa, ettei häntä kuitenkaan oteta työhaastatteluun.

Ratkaisuksi olisi se, että työnhakija joka asuu pienemmällä paikkakunnilla olisi haettava vähemmän työpaikkoja, kuin ne hakijat jotka asuvat isommilla paikkakunnilla.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret ymmärtää aloitteen nostaman ongelman, mutta ei ole samaa mieltä aloitteen ehdottaman ratkaisun kanssa. Erilainen hakuvelvoite asuinpaikan mukaan voisi asettaa ihmiset eriarvoiseen asemaan. On myös hyvä todeta, että kaupungeissa on toki yleensä enemmän avoimia työpaikkoja, mutta samalla on myös enemmän työnhakijoita niistä kilpailemassa. Täten työllistymismahdollisuudet voivat jopa olla paremmat pienillä paikkakunnilla. Lisäksi nykyiselläänkin työnhakuvelvoitetta voidaan alentaa tai jopa poistaa kokonaan poikkeustapauksissa. Keskustanuoret kuitenkin kannattaa työnhakujärjestelmän päivittämistä yleisesti.

5. Keski-Pohjanmaan Keskustanuoret: Kaupallisten kalastajien hallinnollista työkuormaa on kevennettävä kalastuselinkeinoon turvaamiseksi.

Suomessa kaupallisten kalastajien keski-ikä on korkea, Luonnonvarakeskuksen tilastotietokannan mukaan noin 60 vuotta (2024), ja alalle tarvitaan nuoria toimijoita. Samalla kaupalliseen kalastukseen kohdistuva hallinnollinen kuormitus on kasvanut merkittävästi, erityisesti vuoden 2026 alussa voimaan tulleiden uudistusten myötä. Tämä heikentää alan houkuttelevuutta ja kalastajien työhyvinvointia, mikä vaarantaa koko elinkeinojen jatkuvuuden. Kaupallinen kalastus on keskeinen osa Suomen huoltovarmuutta ja kestävästä ruokajärjestelmästä. Kotimaisen luonnonkalan asema on kuitenkin heikko; Luonnonvarakeskuksen tilastojen mukaan vuonna 2025 Suomessa myydyistä kalasta peräti 80–85 prosenttia oli tuontikalaa. Kotimainen luonnonkala on eettisempi sekä ilmaston kannalta merkittävästi kestävämpi vaihtoehto kuin tuonti- tai kasvatettu kala, ja sen käytön lisääminen tukisi sekä ympäristötavoitteita että kansallista omavaraisuutta.

Nykyinen raportointijärjestelmä kuormittaa kaupallisia kalastajia kohtuuttomasti. Vuoden 2026 alusta alkaen kalastajilta on edellytetty aiempaa tarkempaa ja yksityiskohtaisempaa raportointia elinvoimakeskukselle. Sisävesillä kalastavan on pidettävä elinvoimakeskuksen sähköisessä järjestelmässä kalastuspäiväkirjaa, johon ilmoitetaan päivittäin saaliit kalalajeittain, pyydyksittäin ja pyyntialueittain sekä pyydysten määrä, koko ja pyyntiaika. Tiedot on syötettävä aina uudelleen, sillä järjestelmään aiemmin syötettyjä tietoja ei ole mahdollista hyödyntää pohjana tai kopioida uuteen ilmoitukseen. Mikäli kalastaja toimii yhden päivän aikana useilla eri järvillä, samasta päivästä voi syntyä useita erillisiä saalisilmoituksia, koska yhteen ilmoitukseen voi merkitä vain yhden kalastuspaikan. Myös merialueilla raportointivaatimukset ovat tiukentuneet, ja saalisilmoitus on tehtävä jo ennen rantautumista, jotta tarkastaja ehtii paikalle arvioimaan saaliin määrän ja koostumuksen oikeellisuuden rannassa. Käytännössä merkittävä osa kaupallisen kalastajan työpäivästä kuluu kirjanpitoon ja raportointiin varsinaisen kalastuksen sijaan. Tämä heikentää alan houkuttelevuutta ja saa osan nykyisistä toimijoista harkitsemaan alan vaihtoa tai eläköitymistä, mikä vaarantaa koko elinkeinojen jatkuvuuden.

Tilanteen korjaamiseksi elinvoimakeskuksen raportointijärjestelmää on kehitettävä. Kaupallisille kalastajille tulee tarjota toimiva ja käyttäjäystävällinen järjestelmä, jossa aiemmin syötettyjä tietoja voidaan hyödyntää automaattisesti ilman jatkuvaa uudelleenkirjaamista. Samassa ilmoituksessa tulee voida käsitellä useita pyyntialueita, jotta päällekkäinen työ vähenee. Lisäksi raportointivaatimusten tasoa on arvioitava kriittisesti suhteessa niiden tuottamaan hyötyyn, ja erityisesti pienimuotoisen kalastuksen hallinnollista taakkaa on kevennettävä. Hallinnollisen taakan keventäminen edistää kaupallisten kalastajien työhyvinvointia, lisää alan houkuttelevuutta ja tukee uusien toimijoiden hakeutumista alalle. Näin voidaan turvata kalastuselinkeinojen jatkuvuus ja edistää kestävästä sekä omavaraista ruokajärjestelmästä Suomessa.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret tunnistaa huolen kaupallisen kalastuksen tulevaisuudesta, alan korkeasta keski-ikästä sekä kotimaisen kalan heikosta asemasta markkinoilla. On tärkeää, että kotimaisen luonnonkalan käyttöä lisätään ja että alalle saadaan uusia toimijoita.

Keskustanuorten mielestä hallinnollisen taakan sujuvoittaminen on perusteltua ja raportointijärjestelmien tulee olla käyttäjäystävällisiä. Esitettyjen muutosten ei kuitenkaan katsota olevan keskeisin ratkaisu alan houkuttelevuuden parantamiseen. Ammattikalastuksen vetovoimaan vaikuttavat laajemmat tekijät, kuten kannattavuus, markkinoiden toimivuus ja elinkeinon yleinen arvostus.

Keskustanuoret näkee, että raportointijärjestelmiä tulee kehittää jatkuvasti käyttäjäpalautteen pohjalta, mutta keskeisempää on edistää kokonaisvaltaisesti kalastuselinkeinojen toimintaedellytyksiä ja houkuttelevuutta.

6. Keski-Pohjanmaan Keskustanuoret: YEL-järjestelmän uudistus

Suomalainen yhteiskunta perustuu luottamukseen, työntekoon ja vastuunkantoon. Yrittäjät kantavat merkittävän vastuun työllisyydestä, talouskasvusta ja paikallisyhteisöjen elinvoimasta. Olisi kohtuullista, että myös heidän eläkejärjestelmänsä on oikeudenmukainen, läpinäkyvä ja kestävä. Nykyinen YEL ei kuitenkaan tarjoa nuorille yrittäjille varmuutta siitä, että heidän kerryttämänsä eläke turvaa heidän tulevaisuutensa.

Tällä hetkellä YEL toimii käytännössä kädestä suuhun -periaatteella, ja siihen tulevat varat käytetään suoraan jo maksussa olevien eläkkeiden rahoittamiseen. Nuoret yrittäjät maksavat siis vanhempien sukupolvien eläkkeet ilman, että heidän omalle eläkkeelleen kertyy turvaa. Kyse on sukupolvien välisestä tulonsiirrosta, mikä koetaan epäoikeudenmukaiseksi.

Keski-Pohjanmaan Keskustanuoret ehdottavat YEL-järjestelmän uudistamista kolmella tavalla:

1. YEL tulisi rahastoida heti, jotta järjestelmään kertyy varoja myös tulevia eläkkeitä varten.
2. Järjestelmän tulisi perustua todellisiin tuloihin, jotta eläketurva vastaa aidosti yrittäjän ansioita.
3. Yrittäjille tulisi tarjota mahdollisuus sijoittaa 5 prosenttia YEL-eläkkeestään itse sijoitussäästötilin kautta, joka on rajoitukseton ja tarjoaa samat hyödyt kuin nykyinen osakesäästötili. Tämä kannustaisi yrittäjiä huolehtimaan omasta eläketurvastaan ja hyödyntämään markkinoiden tuottopotentiaalia verotehokkaasti, vahvistaen samalla sekä yksilön että järjestelmän kestävyyttä.

Näiden toimenpiteiden avulla voidaan luoda oikeudenmukaisempi, läpinäkyvämpi ja kestävämpi YEL-järjestelmä, joka vahvistaa yrittäjien luottamusta ja turvaa suomalaisen yrittäjyyden tulevaisuuden.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret pitää YEL-järjestelmän uudistamista tarpeellisena. Järjestelmää tulee kehittää niin, että se on oikeudenmukainen, läpinäkyvä ja turvaa yrittäjien eläketurvan nykyistä paremmin. Tarvitsemme tahtoa ryhtyä kehitystoimiin sekä halukkuutta löytää kestäviä ratkaisuja.

Esitetty vaatimus välittömästä rahastoinnista on kuitenkin ongelmallinen. Siirtyminen rahastoivaan malliin vaatisi merkittäviä lisäresursseja, sillä samalla kun varoja sidottaisiin tulevaisuutta varten, tulisi nykyiset eläkkeet edelleen maksaa. Tämä tarkoittaisi käytännössä suurien summien siirtämistä "seisomaan" rahastoihin, eikä ole selvää, onko tähän taloudellisesti realistisia edellytyksiä. Mahdollinen rahastoinnin lisääminen tulisikin toteuttaa pitkäjänteisesti ja hallitusti.

Aloitteen tavoite sitoa YEL-työtulo paremmin todellisiin tuloihin on kannatettava. Samalla on kuitenkin varmistettava järjestelmän oikeudenmukaisuus niin, että tarkastelu perustuu yrittäjän aitoon työpanokseen ja ansiotuloihin, ei esimerkiksi pääomatuloihin tai osinkoihin.

Lisäksi on tärkeää huomioida yhdenvertaisuus työntekijöiden ja yrittäjien välillä. Eläkejärjestelmän tulee kohdella eri työnteon muotoja tasapuolisesti, eikä luoda perusteettomia eroja ryhmien välille.

Mahdollisuus ohjata osa eläkemaksuista yksilölliseen sijoittamiseen herättää myös kysymyksiä järjestelmän vakaudesta ja riskien jakautumisesta. Eläketurvan keskeinen tehtävä on tarjota ennakoitavaa ja turvattua toimeentuloa, eikä sen liiallinen yksilöllistäminen saa vaarantaa tätä perusajatusta.

7. Pohjois-Savon Keskustanuoret: Apteekkien vastuuta terveydenhuollossa suuremmaksi – hoitaja apteekkeihin

Julkinen terveydenhuolto nyky-Suomessa on ruuhkautunut paikoittain pahoin, ja terveyskeskusten päivystysten lakkauttaminen kasvattaa jonoja entisestään. Esimerkiksi Pohjois-Savon hyvinvointialueella Kuopion yliopistollisen sairaalan päivystyksen rajat ovat paukkuneet jo pitkään, eivätkä alueen muiden yöpäivystysten lakkautukset helpota tilannetta. Apua päivystysten ruuhkautumiseen pitää alkaa etsiä muista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista.

Yksittäisissä apteekeissa ympäri Suomen on jo nyt käytössä asiakkaalle maksullinen terveystipalvelu, jolla tarkoitetaan sairaanhoitajan työskentelyä apteekin tiloissa. Sairaanhoitajan työtehtäviin apteekissa voi sisältyä tällä hetkellä esimerkiksi rokotteiden antamista, korvahuuhteluita, verenpaineen mittauksia ja tikkien poistoa. Lisäksi nykymuotoiseen terveystipalveluun voi kuulua täydennyskouluttautuneen farmaseutin palveluita. Tällöin farmaseutti voi esimerkiksi suorittaa rokottamisia tai astma- ja diabeteskontrolleja.

Apteekin sairaanhoitaja voi olla apteekkarin suoraan palkkaama apteekin työntekijä. Osa apteekeista tarjoaa terveystipalveluja myös yhteistyökumppaneiden kautta. Terveystipisteet toimivat osakeyhtiömuodossa, niillä on vastuulääkäri ja toiminnalle on haettu lupa aluehallintovirastosta. Terveystipalvelu on pidetty ja asiakkaan näkökulmasta matalan kynnyksen toimintamalli. Farmasialiiton aikakauslehti Dosiksen (4/2024) terveystipisteistä kertovassa artikkelissa apteekkarit kertovat asioinnin helppouden olevan yleisin syy käyttää terveystipalveluita. Terveystipistetoiminnan suurimpana haasteena apteekkarit pitivät sitä, etteivät asiakkaat tienneet

terveyspisteen olemassaolosta. Ratkaisuna tähän haasteeseen apteekkarit esittivät esimerkiksi markkinoinnin ja tiedottamisen lisäämistä.

Pohjois-Savon Keskustanuoret esittää, että apteekkien terveyspistetoimintaa laajennetaan ja levitetään entisestään ympäri Suomen. Näemme, että nykymuotoinen terveyspistepalvelu on toimiva ja potentiaalinen. Lisäksi apteekit ovat jo osa sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmää, ja terveyspistepalvelu tukee ja syventää apteekkien roolia osana sosiaali- ja terveyspalveluita. Haluamme siis olla edistämässä tietoisuutta apteekkien terveyspistetoiminnasta. Erityisen tärkeää olisi lisätä tietoisuutta terveyspistepalveluiden hyödyistä niin asiakkaiden kuin apteekkarienkin keskuudessa. Tietoisuuden lisäämisestä ja levittämisestä olisi hyötyä erityisesti niillä paikkakunnilla, joissa julkisen terveydenhuollon palvelut ovat pahoin ruuhkautuneet. Näemme, että apteekkien terveyspistetoiminta ja julkinen terveydenhuolto eivät ole toistensa kilpailijoita, vaan täydentävät ja tukevat toisiaan. Uskomme, että terveyspistetoiminta voisi tulevaisuudessa tukea koko Suomen elinvoiman säilymistä.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret tunnistaa aloitteen huolen ja ajatuksen siitä, että päivystysruuhkiin tarvitaan uusia ratkaisuja, joissa apteekeilla voisi on osansa palveluiden täydentäjänä. Apteekkien terveyspisteet ovat tällä hetkellä käytössä osassa apteekeista ja jatkossakin he voivat tarjota kyseistä palvelua halutessaan.

Keskustanuoret ovat kuitenkin huolissaan vallitsevasta lääkäripulasta, jonka vuoksi Keskustanuoret näkee, että lääkäreiden työresurssi tulisi ensisijaisesti kohdistaa julkisen terveydenhuollon palveluihin. Aloitteessa mainittu vastuulääkärin työ on sitouttavaa ja vie työaika potilastyöstä. Tästä syystä pääpainon tulee olla julkisen terveydenhuollon vahvistamisessa ja sen riittävässä resursseissa. Keskustanuoret näkevät, että yksityiset yritykset vastaavat itse markkinoinnistaan, eikä tietoisuuden edistäminen niistä kuulu julkisen vallan hoidettavaksi.

8. Pohjois-Savon Keskustanuoret: Suomen on oltava valmis vastaanottamaan ilmastopakolaisia

Ilmastonmuutoksen edetessä ilmastopakolaisten määrä tulee kasvamaan. Tänä vuonna on tehty ensimmäiset konkreettiset suunnitelmat kokonaisen oppoavan valtion evakuoimiseksi, kun Tuvalu ja Australia solmivat yhteistyösopimuksen. Juuri nyt on korkea käynnistää keskustelu myös Suomessa siitä, mitä ilmastopakolaisuus meidän mielestämme on ja miten siihen suhtaudutaan.

Myös Suomen täytyy olla valmis ottamaan vastaan ilmastopakolaisia. Siksi siihen täytyy alkaa varautua jo nyt. Tälle täytyy olla selkeä malli, ja Suomen täytyy myös EU-tasolla olla aktiivinen keskustelun edistäjä.

Tämän päivän nuorten elämää ilmastonmuutos tulee muuttamaan radikaalisti monilla tavoilla. Yhteiskunnallinen muutos seuraavien vuosikymmenten aikana tulee olemaan valtava. Keskustanuorina meidän täytyy olla tietoisia aikamme merkittävistä ilmiöistä, ja meiltä täytyy löytyä

niihin sanottavaa. Siksi myös Keskustanuorten sisäisesti täytyy aloittaa keskustelu ilmastopakolaisuudesta. Tarvitsemme lisää tietoa siitä, ja uusia näkökulmia.

Pohjois-Savon Keskustanuoret esittää, että Suomessa laaditaan malli ilmastopakolaisten vastaanottamiselle. Suomi on edelleen ilmastoltaan hyvin turvallinen maa, johon meriveden nousu ei vaikuta niin merkittävästi. Siksi meillä on mahdollisuus auttaa myös muita, ja toivottaa tervetulleeksi ihmiset, joiden kotiseutu muuttuu asuinkelvottomaksi. Ilmastopakolaisuudelle täytyy luoda muusta pakolaisuudesta erillinen systeemi, sillä näiden ihmisten kohdalla lähtökohta on, etteivät he koskaan pysty palaamaan kotiseudulleen. Oikeudenmukaista on, että he pystyvät nopeasti integroitumaan yhteiskuntaan ja saavat uuden kotimaansa kansalaisuuden.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret tunnistaa, että ilmastonmuutos lisää maailmanlaajuisia muuttoliikettä ja voi johtaa uusiin humanitaarisiin haasteisiin, mutta näemme kuitenkin, että ilmastopakolaisia ei tule asettaa erilaiseen asemaan muiden pakolaisten kanssa. On tärkeää, että ilmastopakolaisuutta koskeva keskustelu ja mahdolliset toimenpidemallit syntyvät ensisijaisesti kansainvälisten linjausten kautta. YK:lla ja EU:lla on keskeinen rooli linjata, miten ilmastopakolaisuutta määritellään ja millaisia toimintamalleja otetaan käyttöön. Yhden maan oma ratkaisu ilman kansainvälistä yhteensovittamista voisi johtaa epäselvään tilanteeseen, jossa globaalit vastuut ja velvoitteet jakautuvat epätasaisesti.

Suomen tulee olla aktiivinen osa tätä keskustelua EU:ssa ja YK:ssa, mutta kansallisen järjestelmän rakentaminen erillisesti ei ole tarkoituksenmukaista. Kansainvälisen yhteistyön kautta voidaan varmistaa, että taakka ja vastuu jakautuvat oikeudenmukaisesti ja että ilmastopakolaisuutta koskevat ratkaisut perustuvat yhteisiin pelisääntöihin. Nykyisiä pakolaisuuskäytäntöjä voidaan soveltaa myös ilmastopakolaisuuteen.

9. Pohjois-Savon Keskustanuoret: Korkeakouluissa rajoitettava palkattomia harjoitteluja

Pohjois-Savon Keskustanuoret esittää, että korkeakouluopintojen sisältyviin harjoitteluihin tehtäisiin yhdenvertaisempi malli palkkauksen suhteen. Eurobarometrin 2023 vastanneiden mukaan 55 % sai palkkaa harjoittelusta, kun taas sosiaali- ja terveysalan harjoitteluista vain 10 % oli palkallisia. Esimerkiksi Oulun ylioppilaskunta muistuttaa, että työharjoitteluihin ei lähdetä heti opintojen alussa, vaan taustalla on paljon teoriaa ja tietotaitoa, mitä työpaikoilla tarvitaan.

Palkallinen harjoittelu hyödyntäisi opiskelijoita merkittävästi. Palkallisten harjoittelujen lisääminen lisääisi mielenkiintoa työelämään ja alalle suuntaamista. Etenkin sosiaali- ja terveydenhuollon harjoittelujen palkallisten harjoittelujen lisääminen voisi herättää enemmän kiinnostusta alaa kohtaan ja luoda enemmän hakijoita alalle. Lisäksi palkalliset harjoittelut keventäisivät opiskelijoiden taloudellista tilannetta, kun erikseen ei tarvitsisi käydä palkkatöissä. Aikaa ja resursseja riittäisi siten enemmän harjoittelun tekemiseen, ja se edesauttaisi myös opintojen päättämistä tavoiteajassa.

Tiedostamme, että kaikki korkeakouluissa suoritettavat harjoittelut eivät ole keskenään samanlaisia ja esitämme, että tietyn opintopistemäärän suorittamisen jälkeen olevat työharjoittelut olisivat

palkallisia. Harjoitteluita suoritetaan myös siten, että ne päättävät opinnot ja edessä on työelämän aloitus. Kyseisissä tilanteissa taidot työelämään ovat valmiit ja harjoittelun työnkuva voi vastata täysin jo valmistuneen työnkuvaan. Tietyn opintopistemäärän suorittamisen jälkeen opiskelija olisi todistanut riittävän teoreettisen tietotaidon työharjoittelua varten.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret tunnistaa, että korkeakoulujen harjoittelukäytännöissä on eriarvoisuutta ja että opiskelijoiden taloudellista asemaa opintojen aikana tulee parantaa. Harjoitteluiden tulee tukea oppimista eivätkä ne saa aiheuttaa kohtuuttomia taloudellisia haasteita opiskelijoille.

Aloitteessa esitetty velvoite muuttaa tietyn opintopistemäärän jälkeen suoritettavat harjoittelut palkallisiksi ei kuitenkaan ole kaikilla aloilla tarkoituksenmukainen ratkaisu. Se voisi vähentää harjoittelupaikkojen tarjontaa, sekä pahimmillaan pidentää valmistumisaikoja. Parempi ratkaisu on kehittää yhdenvertaisempia ja joustavampia pelisääntöjä eri koulutusaloille sekä vahvistaa harjoittelutukea. Valtion ja korkeakoulujen vastuulla on turvata harjoitteluiden riittävä ohjaus, vakuutusturva sekä tarvittaessa korvaukset harjoittelusta aiheutuvista lisäkustannuksista esimerkiksi silloin, kun harjoittelu suoritetaan toisella paikkakunnalla.

10. Pohjois-Savon Keskustanuoret: Suomen tulee pyrkiä eroon kirjojen arvonlisäverosta

Hallitus nosti vuoden 2025 alussa kirjojen arvonlisäveron kymmenestä prosentista neljääntoista prosenttiin ja vuoden 2026 alussa se laski puolella prosenttiyksiköllä. Suomi onkin Euroopassa kirjallisuuden verotuksen kärkimaa. Tämä on täysin väärä suunta Suomelle. Meidän tulisi Suomessa pyrkiä tukemaan kirjallisuutta ja kannustaa sen luomiseen ja kuluttamiseen.

Kuluttajilla on onneksi Suomessa käytössään maamme kirjastopalvelut, joten kirjallisuus on harvoin täysin tavoittamatonta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että voisimme laiminlyödä ostettua kirjallisuutta. Kirjakauppojen hintojen tulisi olla mahdollisimman matalia kannustaaksemme kaiken ikäisiä lukijoita, nuoresta vanhaan, myös ostamaan ja kuluttamaan kirjallisuutta tätä kautta. Annetaan kaikille mahdollisimman tasavertainen mahdollisuus omistaa kirjallisuutta, ei vain varakkaille.

Kirjojen kasvava arvonlisävero vaikuttaa myös kirjallisuuden tuottajien, kustantajien ja myyjien elämään. Kirjojen kasvavat hinnat vähentävät kysyntää, joka vaikeuttaa kirjallisuuden tuottamista ja myyntiä. Kysynnän vähentymisen myötä myös kustantajat sekä kivijalkakaupat menettävät asiakkaita. Suomen Kustannusyhdistys ja Suomen Kirjailijaliitto ovatkin viime vuosina kritisoineet Suomen kulkevan väärään suuntaan kirjojen verotuksen suhteen, tuoden esiin huolen kysynnän vähentymisestä.

Kirjojen arvonlisäveron laskemisella on ollut Euroopassa positiivinen vaikutus kirjallisuuden kuluttamiseen. Matalammat hinnat ovat lisänneet kysyntää kirjakaupoissa, joka on elävöittänyt maiden lukukulttuuria. Suomen tulisi seurata muun Euroopan esimerkkiä.

Olisi aika linjata pyrkimyksestä luopua kirjojen arvonlisäverosta kokonaan, lisätäksemme kirjallisen kulttuurin saavutettavuutta sekä tukeaksemme sen luomista. Suomen tämänhetkessä

taloudentilassa kirjojen arvonlisäverosta luopuminen voi olla haastavaa, mutta linjaus antakoot toivoa ja osoittakoot katsovamme myös tulevaisuuteen!

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret kritisoi Orpon hallituksen arvonlisäveron korotuksia. Keskustanuoret kannattaa kirjojen arvonlisäveron palauttamista entiselle 10 % tasolle, mutta ei verosta kokonaan luopumista. Kirjojen arvonlisäveron palauttaminen entiselle tasolle ei vähennä merkittävästi valtion verotuloja, mutta parantaa alan tilannetta. Kirjojen arvonlisäveron muutokset vaikuttavat todennäköisesti eniten heihin, jotka jo lukevat. On tärkeää löytää toimia, jotka innostavat lukemaan myös heitä, jotka eivät tällä hetkellä lue. Keskustanuoret peräänkuuluttaa kunnallisia kirjastopalveluita, joissa kansalaiset voivat kehittää lukutaitoaan.

11. Pohjois-Savon Keskustanuoret: Suomeen tarvitaan mittava verouudistus

Suomi on läpi 2010- ja 2020-lukujen elänyt hyvin niukassa talouskasvussa eikä Orpon hallitus tee riittäviä toimia talouskasvun edistämiseksi. Suomeen tarvitaan kipeästi talouskasvua, joten Pohjois-Savon Keskustanuoret esittävätkin mittavaa veropolitiikan uudistamista Suomessa.

Suomessa ansiotuloveron progressio on liian jyrkkä. Suomeen ei synny niin sanottua varakasta keskiluokkaa, joka luo kulutusvalinnoilla talouskasvun pohjan. Suomalainen 4 500 € kuussa tienaa ihminen maksaa bruttotuloistaan yli 6 % enemmän tuloveroa kuin vastaavasti tienaa ruotsalainen. Tämä haittaa suomalaista talouskasvua edelleen, sillä keskituloinen ihminen ei saa työstään Suomessa yhtä suurta korvausta kuin muualla. Tällöin työtä havitteleva maahanmuuttaja katsoo kernaasti toisaalle, jossa hän saa itse päättää ansaitsemistaan rahoista vapaammin. Vaikutukset ulottuvat myös esimerkiksi perheisiin, joissa korkea verotus näkyy muun muassa halvemman ruuan suosimisessa kotimaisen sijaan. Suomen tulee uudistaa verotustaan, jotta saamme jokaisen Suomessa työssäkäyvän innostumaan niin valtion kuin myös itsensä tulevaisuudesta. Tuloveron progressiota on laskettava maltillisesti kaikissa tuloluokissa ja verotusta siirrettävä työn verotuksesta enemmän kulutusvalintojen haittojen verottamiseen, jotta voimme turvata suomalaisen työssäkäyvän aseman yhteiskunnassa nyt ja tulevaisuudessa.

Suomessa myös yritykset maksavat korkeaa veroa. Arvonlisävero, yhteisövero ja TyEL-maksut lähtevät yrityksen tekemistä voitoista jo ennen kuin yrittäjä on saanut itse palkkaansa ollenkaan. Yrittäjä maksaa vielä YEL-vakuutuksen ja ansio- tai pääomatuloveron tai jopa molempia jakaessaan yrityksen voittoja itselleen. Suomessa yrityksillä ei siis ole samoja varoja investoida kuin muualla Euroopassa, sillä yritysten verotus on erittäin korkealla.

Esimerkiksi Virossa veroja maksetaan vain, kun yritys jakaa voittojaan. Tällöin virolaisille yrityksille jää enemmän varoja investoida ja kehittää yritystoimintaa, kuten palkata lisää työvoimaa ja tarjota palveluita laajemmin. Suomi tarvitsee tällaista yritysten positiivista kehitystä velkalaivan kääntämiseksi ja talouskasvun palauttamiseksi.

Emme voi luoda talouskasvua ilman yritysystävällistä ilmapiiriä, joten Pohjois-Savon Keskustanuoret esittää yritysten verotuksen uudelleen tarkastelua. Tällaista tarkastelua voidaan tehdä esimerkiksi

yhteisöveron kohdalla. Näin luomme pohjaa uudelle Suomelle, jossa yritykset saavat päättää tuottojensa käytöstä tehokkaammin ja luoda talouskasvua sekä itselleen että koko yhteiskunnalle.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Nykyisessä taloustilanteessa verojen laskeminen lisäisi alijäämää ja vaatisi entistä enemmän leikkauksia ja velanottoa. Ennen Suomen valtiontalouden tasapainottamista emme voi miettiä verojen merkittävää laskemista. Keskustanuoret pitää kuitenkin huolta keskiluokan menestyksestä tärkeänä huomiona, ja on valmis selvittämään keinoja keskiluokkaisten talouden helpottamiseksi veronkevennyksien kohdentamisella. Suomen kokonaisveroaste ei kuitenkaan merkittävästi poikkea muista Pohjoismaista. Yritysten verotuksen osalta on tarpeen arvioida keinoja, jotka tukevat investointeja ja kasvua. Esimerkiksi yhteisöveron uudelleenarviointi voi olla hyvä keino lisätä yritysten toimintamahdollisuuksia ja edistää työpaikkojen syntyä. Keskustanuoret korostaa tarvetta käydä avointa ja rohkeaa keskustelua veropolitiikan uudistamisesta talouskasvun turvaamiseksi, ja on kannattanut mm. Ruotsin veromallia, mutta on valmis tarkastelemaan myös Viron veromallia yritysverotuksessa.

12. Pohjois-Savon Keskustanuoret: ILO 169 -sopimus ja pohjoismainen saamelaisoppimus ratifioitava

Suomi tunnustaa saamelaiset perustuslaissaan alkuperäiskansana ja tunnustuksen tulee näkyä johdonmukaisesti myös kansainvälisten velvoitteiden hyväksymisessä ja toimeenpanossa. Tästä huolimatta International Labour Organization:n alkuperäiskansoja koskevaa yleissopimusta nro 169 (ILO 169) ei ole Suomessa vielä ratifioitu, eikä Pohjoismaista saamelaisoppimusta ole saatettu voimaan.

ILO 169 -sopimus vahvistaa alkuperäiskansojen oikeuden omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja perinteisiin elinkeinoihinsa sekä turvaa aidon neuvottelu- ja osallistumisoikeuden heitä koskevassa päätöksenteossa. Sopimuksen keskeinen sisältö liittyy erityisesti maankäyttöön ja luonnonvaroihin liittyviin kysymyksiin. Ratifiointi loisi selkeämmät pelisäännöt ja vahvistaisi oikeusvaltiota.

Pohjoismainen saamelaisoppimus puolestaan loisi yhteiset, rajat ylittävät puitteet saamelaisten oikeuksien toteutumiselle Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa. Saamelaiset ovat yksi kansa valtioiden rajojen yli, ja oikeuksien toteutumisen tulisi perustua yhtenäisiin periaatteisiin koko Saamenmaan alueella. Sopimuksen etenemättömyys viivästyttää pohjoismaisen yhteistyön syventämistä ja jättää saamelaisten aseman osin kansallisen sääntelyn varaan.

Ratifiointi vahvistaisi oikeusvaltioperiaatetta, lisäisi ennakoitavuutta maankäyttö- ja luonnonvarakysymyksissä sekä osoittaisi Suomen sitoutumisen kansainvälisiin ihmisoikeusnormeihin. Samalla se loisi selkeämmät pelisäännöt viranomaisille, elinkeinoelämälle ja saamelaisille itselleen.

Suomen tulee ryhtyä viipymättä toimiin ILO 169 -sopimuksen ja Pohjoismaisen saamelaisoppimuksen ratifioimiseksi sekä varmistaa niiden täysimääräinen toimeenpano yhteistyössä saamelaisten kanssa.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

ILO:n sopimus nro 169 on YK:n Kansainvälisen työjärjestön vuonna 1989 laatima alkuperäis- ja heimokansoja koskeva yleissopimus. Sopimuksen on tähän mennessä ratifioinut 22 valtiota, näiden joukossa muun muassa Norja ja Tanska. Esimerkiksi Norjassa ILO 169 -sopimuksen ratifioiminen toi yhteiskuntarauhaa, koska myös saamelaiset pääsivät osallistumaan yhteiskunnalliseen päätöksentekoon yhdenvertaisena osapuolena. Saamelaiset ovat Euroopan alueen ainoa alkuperäiskansa, ja saamelaiset ovat jokaisessa asuttamassaan valtiossa, mukaan lukien Suomessa valtiottoman vähemmistökansan asemassa.

Pohjoismainen saamelaissopimus on erityisen perusteltu, sillä se ratkaisee ongelman, jota kansallinen lainsäädäntö ei voi kykene linjaamaan eli kansan oikeuksien toteutumisen usean valtion alueella. Pohjoismainen saamelaissopimus luo yhtenäiset pelisäännöt, lisää ennakoitavuutta, sujuvoittaa hallintoa, vahvistaa kulttuurista jatkuvuutta ja vähentää konflikteja sillä edellytyksellä, että toimeenpano suunnitellaan huolellisesti sekä resursoidaan asianmukaisesti.

Kansainvälisen työjärjestön ILO:n alkuperäiskansoja koskevan sopimuksen nro 169 tarkoituksena on taata alkuperäiskansalle samat oikeudet ja mahdollisuudet kuin valtaväestöllä on, sekä korjata syntyneitä sulauttamispolitiikan kielteisiä vaikutuksia. Keskustanuoret näkee, että ILO:n sopimus nro 169 on ihmisoikeussopimus ja sen toimeenpanon laiminlyönti on jatkuva ihmisoikeusongelma.

13. Pohjois-Savon Keskustanuoret: Yhden opiskelupaikan malli

Suomessa on tulossa voimaan tiukempi yhden opiskelupaikan sääntö korkeakoulutuksessa. Hallituksen esityksen mukaan sääntely muuttuu siten, että opiskelija voi ottaa vastaan vain yhden korkeakoulututkintoon johtavan opiskelupaikan saman lukukauden aikana. Uuden opiskelupaikan vastaanottaminen päättää automaattisesti aiemmat opiskeluoikeudet. Sääntelyn tavoitteena on vapauttaa aloituspaikkoja ensikertalaisille, mutta käytännössä muutos tuo esiin merkittäviä ongelmia opiskelijoiden arjessa.

Sääntely vaikeuttaa erityisesti alanvaihtoa. Opiskelijan on luovuttava nykyisestä opiskeluoikeudestaan, kun hän ottaa uuden opiskelupaikan vastaan. Samalla monialaiset opinnot ja rinnakkaiset tutkintopolut ovat kaventuneet, vaikka työelämä tarvitsee yhä laaja-alaisempaa osaamista.

Korkeakoulut ja opiskelijajärjestöt ovat tuoneet esiin, että useamman opiskeluoikeuden omaavia opiskelijoita on ollut vain pieni joukko, eikä sääntely ole vapauttanut merkittävästi paikkoja ensikertalaisille. Sen sijaan se on lisännyt hallinnollista työtä ja heikentänyt opiskelijoiden mahdollisuuksia päivittää osaamistaan muuttuvassa työelämässä.

Pohjois-Savon Keskustanuoret esittää, että yhden opiskelupaikan sääntely tulee kehittää juostavammaksi esimerkiksi kahden opiskeluoikeuden mallilla tai opintopisterajaan perustuvalla ratkaisulla. Näin voidaan turvata alanvaihto ja monialainen osaaminen ilman, että opiskeluoikeuksia pidetään passiivisesti voimassa.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen

Keskustanuoret kannattaa nuorten akateemista vapautta ja mahdollisuuksia monitieteelliseen opiskeluun. Myös monipuolistuva työelämä tarvitsee nykyään yhä enemmän generalisteja, joilla on osaamista monilta sektoreilta. Yhden opiskeluoikeuden sääntö ajaisi tällaiset henkilöt peräkkäisten tutkintojen suorittamiseen, vaikka tätä tehokkaampi tapa monitieteellisen osaamisen hankkimiseen voi usein olla usean tutkinnon suorittaminen rinnakkain. Tämän vuoksi Keskustanuoret ei lähtökohtaisesti kannata hallituksen esittämää yhden opiskeluoikeuden säännöstä korkeakoulututkintojen osalta, eikä myöskään aloitteessa esitettyjä muita rajoituksia. Opiskelupaikkojen riittävyteen voidaan vastata paremmin muun muassa aloituspaikkoja lisäämällä. Keskustanuoret kannattaa mallia, jossa olemassa olevan opiskeluoikeudet eivät estä uusien opiskeluoikeuksien saamista millään tavalla.

14. Pohjois-Savon Keskustanuoret: Työnantajat takaisin maanpinnalle – vaatimukseen jotain järkeä

Nykypäivänä työnhakuprosessit ovat sietämättömän pitkiä, työläitä ja monivaiheisia. Erityisesti isompien ketjujen rekrytointiprosessit kestävät kauan, jopa useita kuukausia. Varsinkin nuorten suosiossa olevien määräaikaisten työpaikkojen, esimerkiksi kesätöiden, hakujen suhteen on täysin kohtuutonta, että hakuprosessi vaatii niin paljon aikaa ja vaivaa. Oman haasteensa työnhakuun tuotavat myös haamutyöpaikat, joita ei oikeasti ole olemassakaan.

Koska työttömiä työnhakijoita on tällä hetkellä ennätysmäärä, on ymmärrettävää, että tilanne on hankala myös työnantajien näkökulmasta. Jos hakijoita on paljon, voi olla vaikeaa karsia joukosta ne, jotka sopisivat työpaikan tarpeisiin parhaiten. Useimmiten monivaiheisissa rekrytointiprosesseissa toistuvat samat kysymykset jokaisessa vaiheessa. Ainoa muuttuva asia on väline tai tapa, jolla kysymyksiin vastataan. Myös työvoimaviranomaisten suunnasta tuleva paine hakea töitä luo omat haasteensa rekrytointiin. Monet työnhakijat hakevat useita sellaisiakin paikkoja, joihin heillä ei ole todellisuudessa osaamista, tai joita heillä ei ole aikomusta ottaa vastaan.

Monissa vastavalmistuneille tai muuten vähän työkokemusta omaaville suunnatuissa työpaikkailmoituksissa vaaditaan jopa useamman vuoden työkokemusta alalta. Näitä paikkoja hakevat nyt myös jo kokemusta omaavat työttömiksi joutuneet osaajat, mikä edelleen vaikeuttaa nuorten työllistymistä. Myöskään harjoittelupaikkoja korkeakouluopiskelijoille ei ole tarjolla, vaan niihinkin edellytetään kokemusta alalta.

Pohjois-Savon Keskustanuoret esittää, että erityisesti nuorten työpaikkojen kohdalla rekrytointiprosesseja tulisi suoraviivaistaa ja inhimillistää. Ei voida olettaa, että vastavalmistuneelle tai vielä opintojaan suorittavalle nuorelle olisi ehtinyt kertyä nykyvaatimusten mukaista osaamista. Toivoisimme, että työnantajat ymmärtäisivät nykyajan realiteetit sekä haasteet opintojen ja työelämän yhteensovittamisesta.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret jakaa huolen nuorten työttömyystilanteesta. Tilanne on hankala ja haasteisiin on vastattava konkreettisilla toimenpiteillä, jotka mahdollistaa nuorten työllistymisen nykyistä paremmin. Keskustanuoret pitää tärkeänä, että yrityksiä ohajataan kannustiminen kautta tarkastelemaan toimintamallejaan ja työn vaatimuksia uudelleen nuorten työllistymisen parantamiseksi.

15. Pohjois-Savon Keskustanuoret: Anonyymit rekrytoinnit yleiseksi käytänteeksi

Syrjintä työelämässä on yhdenvertaisuuslain nojalla kiellettyä. Syrjintää voi usein esiintyä jo ennen työsuhteen alkamista rekrytointivaiheessa. Työnhakijan palkkaamatta jättäminen esimerkiksi hänen ikänsä tai nimensä takia on konkreettinen esimerkki työsyrynnästä. Konkreettinen tapa puuttua rekrytoinnin työsyryntään olisi anonyymi rekrytointi, jossa työnhakijan kaikkia tietoja ei anneta työnantajalle ennen kuin vasta esimerkiksi haastatteluvaiheessa. Työntekijän alkuperäisen hakemuksen tiedoista työnantajalle näkyvät vain työ- ja koulutushistoria, pätevyudet sekä mahdollisesti motivaatiokirje, mutta hakijan ikä sekä nimi piilotetaan toistaiseksi. Näin mahdollistetaan jatkoon päässeiden valinta pelkästään osaamisen ja meriittien avulla.

Monet yritykset hyödyntävätkin anonyymiä rekrytointia ja se on yleistä myös julkisella sektorilla. Esimerkiksi kuntien ja hyvinvointialueiden käyttämä Kuntarekry-sivusto hyödyntää anonyymiä rekrytointia monien työpaikkojen kohdalla poistamalla tunnistettavat henkilötiedot, kunnes rekrytoija tekee haastattelupäätökset. Monille työnantajille anonyymi rekrytointi toimii myös positiivisena kilpailutekijänä työnhakijoiden sekä asiakkaiden keskuudessa, sillä tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat suurelle osalle ihmisistä tärkeitä arvoja.

Pohjois-Savon Keskustanuoret esittää, että anonyymiä rekrytointia lisätään niin julkisella kuin yksityiselläkin sektorilla. Tavoitteena on mahdollistaa tasa-arvoinen työelämä ja lisätä esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten ja kaikenikäisten ihmisten mahdollisuuksia työllistyä osaamistaan vastaaviin töihin.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Keskustanuorten mielestä anonyymi rekrytointi on yksi hyvä konkreettinen keino ehkäistä syrjintää työmarkkinoilla. Tietoisuutta anonyymien rekrytoinnin hyödyistä ja käytännön toteuttamisesta on syytä lisätä niin julkisella kuin yksityisellä sektorilla. Keskustanuoret ei kuitenkaan näe, että anonyymia rekrytointia voidaan velvoittaa yksityisiltä yrityksiltä, mutta siihen tulee kannustaa. Yksityisten yritysten on pystyttävä jatkossakin itse päättämään rekrytointien käytännön järjestelyistä.

16. Pohjois-Savon Keskustanuoret: Työhyvinvointiin panostettava

Työhyvinvoinnin tila Suomessa on heikolla tasolla. Työterveyslaitoksen vuonna 2025 antaman mediatiedotteen mukaan työhyvinvoinnin heikentyminen on viimein pysähtynyt, mutta esimerkiksi työkyky ja työssä tilsistyminen ovat edelleen heikommalla tasolla kuin ennen koronapandemiaa. Tiedotteen mukaan myös joka kolmannella alle 36-vuotiaalla on työuupumusoireita. Työhyvinvoinnista huolehtiminen olisikin tärkeää, sillä työpoissaolojen hintalappu on melkoinen, ja

maksamme tulevaisuudessa kalliisti siitä, jos esimerkiksi vastavalmistuneet uupuvat jo työuransa alkuvaiheissa. Kelan elokuussa 2024 tekemän selvityksen mukaan sairauspoissaolot mielenterveyssyistä maksavat menetettynä työpanoksena yli miljardi euroa vuodessa.

Viime aikoina työnteossa on alkanut näkyä myös uusi lieveilmiö. Työttömyyden kasvaessa moni tarttuu mihin tahansa tarjolla olevaan työhön, vaikka se ei vastaisi omaa osaamista tai kiinnostusta. Kun työn sisältö ei tunnu omalta, työhyvinvoinnin perusta on jo lähtökohtaisesti heikko. Tämä korostuu erityisesti uusilla työntekijöillä, joiden jaksamisen kannalta on tärkeää panostaa hyvään perehdytykseen ja siihen, että työ olisi kuormitukseltaan ja sisällöltään kestävä. Samalla monella on paine olla joustava ja suostua kaikkeen, mikä johtaa helposti siihen, ettei omia rajoja uskalleta tuoda esiin. Työpaikoilla tulisikin aktiivisesti rakentaa kulttuuria, jossa työntekijä voi sanoa ei kohtuuttomille vaatimuksille ilman pelkoa seurauksista, mikä on keskeinen osa uupumisen ehkäisyä.

Palkkaus on keskeinen osa työhyvinvointia. Riittämätön palkka heikentää motivaatiota ja synnyttää kokemuksen siitä, ettei omaa työpanosta arvosteta. Kun palkka vastaa työn vaativuutta ja vastuuta, työntekijä kokee tulevaisuutta kohtaan reilusti, mikä lisää sitoutumista ja työssä viihtymistä. Ilman oikeudenmukaista palkkausta ei voida puhua kestävästä työhyvinvoinnista.

Pohjois-Savon Keskustanuoret esittää, että työhyvinvointiin tulee jatkossa panostaa enemmän. Jos kaikilla työpaikoilla sitouduttaisiin tukemaan työhyvinvointia työpaikalle sopivin ja riittävin keinoin, tulisi se halvemmassa ja helpommassa kuin työkyvyttömyyden aiheuttamien ongelmien korjaaminen. Kun kaikilla on työpaikalla hyvä olla, myös työnteko sujuu ja työn laatu on parempaa.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Keskustanuoret näkee, että työhyvinvointiin panostaminen on aina järkevää ja siihen tulee kannustaa. Työhyvinvoinnin edistäminen työpaikalle sopivin ja riittävin keinoin on sekä työntekijän että työnantajan etu.

17. Pohjois-Savon Keskustanuoret: Lapsiperheköyhyys kuriin

Kuluneella hallituskaudella hallituksen leikkauslistalla ovat olleet lukuisat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Säästölistalle ovat joutuneet myös esimerkiksi lastensuojelun palvelut ja erityisesti lastensuojelun jälkihuolto, sekä useat lapsiperheitä koskevat tuet. Uutisista joutuu tasaisin väliajoin lukemaan, kuinka yhä useampi lapsi ajautuu köyhyysrajan alapuolelle.

Kun lapsiperheiden tuista ja heidän käyttämistään palveluista leikataan, käy monen kotitalouden tila tukalaksi. Perheissä joudutaan miettimään, mihin varat käytetään, ja valitettavasti esimerkiksi lasten harrastustoiminta jää usein pois tiukan taloustilanteen myötä. Hallitus on myös lopettamassa pienituloisten tuetut lomat. Tämäkin päätös osuu lapsiin, joilla ei ilman kyseistä tukea ole välttämättä mahdollisuutta päästä lomalle. Tiukka taloustilanne usein myös kiristää perheen sisäistä ilmapiiriä, ja voi pahimmillaan johtaa rajuihinkin tilanteisiin, joissa lapsen hyvinvointi ja terveys vaarantuvat.

Pohjois-Savon Keskustanuoret esittää, että lapsiperheisiin kohdistuvia leikkauksia rajoitetaan. On kohtuutonta, että hallitus haluaa heikentää toimillaan sellaisten henkilöiden asemaa, jotka tulevat rakentamaan yhteiskuntaamme tulevaisuudessa. Lapset eivät voi äänestää tai osallistua

päätöksentekoon, mutta moni muistaa kyllä lapsuusajan köyhyyden. Tällaiset muistot luovat epätoivoa ja epäluottamusta.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Keskustanuoret on samaa mieltä, että on epäinhimillistä kohdistaa leikkauksia lapsiin, jolla ei vielä ole demokraattista valtaa oman asemansa puolustamiseen. Tosin Keskustanuoret ymmärtää, että valtion alijäämän taittamiseksi on myös joskus tarpeen tehdä kipeitä sopeutustoimia. Lapsilta leikkaamisella on kuitenkin vaarana, että leikkauksista aiheutuu negatiivisia yhteiskunnallisia vaikutuksia, joiden korjaaminen myöhemmin maksaa moninkertaisesti enemmän. Lapsiperheköyhyys monesti johtuu ylisukupolvisesta syklistä, jossa vanhempien haastava elämäntilanne periytyy lapselle ja lapselta taas seuraavalle sukupolvelle. Tämän kierteen katkaiseminen tulisi olla ensisijaisen tärkeää.

18. Pohjois-Savon Keskustanuoret: Synnytyksen jälkihuoltoa parannettava fysioterapialla

Raskausaika ja synnytys muokkaa äidin kehoa merkittävästi. Synnytyksestä palautuminen fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin näkökulmasta vaikuttaa niin arkeen kuin pitkän aikavälin terveyteen. Neuvolan jälkitarkastus keskittyy yleiseen terveydentilaan laajasti sekä vauvan hyvinvointiin, mutta ei kuitenkaan tarjoa kehon palautumiseen ja toiminnallisen kuntoutumiseen merkittävästi tukea.

Äidin hakeutuminen fysioterapiaan jää nykyisin äidin omalle vastuulle. Eryteisesti lantionpohjan toiminta, vatsalihasten erkauma ja keskivartalon sekä kehon toiminnalliset muutokset ovat yleisiä synnytyksen jälkeisiä haasteita, jotka eivät aina tule ilmi lääkärin tai kättilön tutkimuksen yhteydessä. Fysioterapeuttinen tarkastelu ja harjoittelu voivat tunnistaa ja hoitaa vaivoja kuitenkin tehokkaasti.

Pohjois-Savon Keskustanuoret esittää, että fysioterapia lisätään osaksi synnyttäneiden jälkitarkastuspakettia neuvolassa. Tämä pitäisi sisällään lantionpohjan, vatsan ja keskivartalon toiminnallisen arvion sekä yksilöllisen harjoitus- ja kuntoutussuunnitelman.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Keskustanuoret tunnistaa synnytyksen merkittävän vaikutuksen äidin fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä sen, että nykyinen synnytyksen jälkitarkastus neuvolassa ei aina riittävästi tavoita kehon toiminnallisia muutoksia ja kuntoutustarpeita. Eryteisesti lantionpohjan, vatsalihasten ja keskivartalon toimintaan liittyvät haasteet ovat yleisiä ja voivat jäädä ilman riittävää tukea.

Keskustanuoret katsoo, että fysioterapian sisällyttäminen osaksi synnyttäneiden jälkitarkastuspakettia olisi vaikuttava keino tukea äitien palautumista, ennaltaehkäistä pitkittyviä vaivoja ja vahvistaa toimintakykyä arjessa. Tämä heijastuu positiivisesti myös koko perheen hyvinvointiin. Fysioterapeuttien arvio ja yksilöllinen kuntoutus tukisivat myös tasa-arvoa, sillä tällä hetkellä hoitoon hakeutuminen jää pitkälti yksilön oman aktiivisuuden ja taloudellisten mahdollisuuksien varaan. Useissa muissa Pohjoismaissa, kuten Ruotsissa, synnytyksen jälkeiseen

hoitoon on kehitetty vahvempia ja moniammatillisempia käytäntöjä, joissa fysioterapeuteilla on keskeisempi rooli osana perusterveydenhuoltoa ja äitien jälkiseurantaa. Näistä malleista tulee ottaa oppia myös Suomessa.

19. Kaakon Keskustanuoret: Varainsiirtovero poistettava kaikilta asunnon ostajilta

Kaakon Keskustanuoret esittää, että asuntokaupan vilkastamiseksi kaikista asuntokaupoista poistetaan varainsiirtovero. Asuntojen hinnat ovat viimeaikoina laskeneet ja varainsiirtovero jarruttaa hyytynyttä asuntokauppaa entisestään. Varainsiirtoveron poistaminen lisää ihmisten vapautta valita asuinpaikkansa ja purkaa asunnonostamisen esteitä koko kansakunnalta ikään ja asuinpaikkaan katsomatta.

Suomalaisten varallisuus on suurissa määrin kiinni asunnoissa ja asuntojen arvon heikkenemine laskee suoraan suomalaisten omaisuuden arvoa. Varainsiirtoveron poistamisen aiheuttama mahdollinen hintojen nousu lisäisi suoraan suomalaisten omaisuuden arvoa.

Viime vuosina suomalaisten asuntojen arvot ovat laskeneet useita prosentteja ja Kaakon keskustanuoret ovat erittäin huolissaan tästä kehityksestä. Tämä olisi helposti toteutettava toimi tilanteen parantamiseksi.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret jakaa huolen asuntomarkkinoiden haastavasta tilanteesta ja varainsiirtoveron muuttohalukkuutta jarruttavasta vaikutuksesta. Varainsiirtovero osaltaan vähentää esimerkiksi keski-ään ylittäneiden tai iäkkäiden ihmisten muuttohalukkuutta elämäntilannettaan paremmin vastaavaan pienempään asuntoon. Varainsiirtovero hidastaakin isompien perheasuntojen kiertoa ja vähentää niiden tarjontaa. Tällä on merkittäviä vaikutuksia esimerkiksi perheellisille nuorille aikuisille.

Keskustanuorten asuntopolitiikan kulmakivenä on omistusasumiseen kannustaminen ja ihmisen oikeus valita asuinpaikkansa. Varainsiirtoveron poisto voisi omistusasumiseen rajattuna toimenpiteenä tukea näitä tavoitteita ja samalla edistää rakennusalan suhdannetilannetta. Keskustanuoret kuitenkin rajaisi poiston ulkopuolelle sijoitusasunnot, jotta kannustinvaikutus kohdistuisi omistusasumisen edistämiseen.

20. Kaakon Keskustanuoret: Pelastetaan syrjäseudulla olevat lukiot!

Pienimmillä paikkakunnilla erityisesti Itä-Suomen ja Lapin lukiot kärsivät alhaisen syntyvyyden aiheuttamasta oppilaskadosta. Syntyvyys on alhaisin sitten 1800-luvun nälkävuosien, hedelmällisyysluku nimittäin 1,30. Luokkakokojen pienentyminen on johtanut useamman tälläisen syrjäseudulla toimivan lukion tai ammatillisen oppilaitoksen alasajamiseen. Useampi lukio on vaarassa sulkeutua esim. Virolahden lukio, utsjoen, Ähtärin, Savitaipaleen ja Tuusniemen lukio. Aiemmin ennen rajasulkua suomalaisten opiskelijoiden vajetta ovat helpottaneet venäläiset opiskelijat.

Kaakon Keskustanuoret ovat huolestuneet tästä kehitysuunnasta. Orpon hallituksen asettamat lukukausimaksut EU/ETA alueen ulkopuolelta tulevilta opiskelijoilta on pahentanut tilannetta entisestään, kun se ei ottanut huomioon näitä syntyvyytystappiollisia pienempiä kuntia. Ongelman ratkaisemiseksi Kaakon Keskustanuoret esittää kunnianhimoista opiskelijamaahanmuuttoa ja sen ohjaamista Itä-suomen oppilaitoksiin, opiskelijakiintiön nostamista, lukukausimaksujen perumista ja Australian mukaisen Working Holiday Viisumin myöntämistä Suomeen, joka mahdollistaisi vuoden oleskelun Suomessa lomailua ja opiskelua varten EU:n ulkopuolelta tulevalla 15- 23 vuotiaalle lukio-, ammatilliseen tai vaikkapa korkeakouluopiskeluun. Viisumi olisi tyypiltään D-viisumi.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret tunnistaa huolen syrjäseuduilla toimivien lukioiden tulevaisuudesta sekä alhaisen syntyvyyden ja muuttoliikkeen vaikutukset koulutusverkostoon. Toisen asteen koulutuksen alueellinen saavutettavuus on tärkeä tavoite, mutta ratkaisut edellyttävät harkittua ja kokonaisvaltaista koulutus- ja maahanmuuttopolitiikkaa.

Keskustanuoret katsoo, että aloitteessa esitetyt keinot ovat merkittäviä valtakunnallisia linjauksia, joita ei voi ohjata ensisijaisesti yksittäisen alueen oppilaitosten opiskelijamäärien turvaamisen näkökulmasta. Koulutuksellisen maahanmuuton tulee perustua selkeisiin koulutuksellisiin ja kotoutumista edistäviin tavoitteisiin sekä turvata opetuksen laatu ja opiskelijoiden tosiasialliset edellytykset opiskella ja jäädä Suomeen.

Keskustanuoret katsoo kuitenkin, että kansainväliset opiskelijat ovat kuitenkin hyvä keino edistää kaikkien syrjäseutujen lukioiden asemaa.

21. Kaakon Keskustanuoret: Suomenkielisiä kuntia ei tulisi syrjiä suhteessa ruotsinkielisiin - koko maa pidettävä asuttuna!

Kaakon Keskustanuorten mielestä päätökset päivystys tai sairaalaverkon supistamisesta taikka muiden julkisten peruspalveluiden karsimiseksi tulisi perustua talouteen, varojen saatavuuteen ja kaupunkien tai kuntien väkilukuun.

Se, että pidetään pienemmässä ruotsinkielisessä kunnassa samanaikaisesti päivystyksiä tai terveysasemia ja suomenkielisissä isoimmissa kunnissa suljetaan näitä ruotsinkielisten äänestäjien etuja ajamalla, on väärin. Esimerkkinä tästä ollut käyty keskustelu mahdollisesta Kouvolan Ratamon päivystyksen sulkemisesta vuonna 2023.

Suomenkielisiä kuntia ei tulisi syrjiä ruotsinkielisiin palveluverkon kustannuksella.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Keskustanuoret näkee kaikkien Suomen alueiden tasavertaisen kohtelun ensiarvoisen tärkeänä ja että palveluiden on oltava kaikkialla ihmisten saavutettavissa. On tärkeää huomata, että myös suomenkielisillä alueilla palveluiden on oltava yhtäläillä saatavissa myös ruotsiksi.

22. Uudenmaan Keskustanuoret: Ilotulitteista biotulitteita

Ilotulitteet ovat keskeinen osa suomalaista juhlakulttuuria, mutta niiden käyttö aiheuttaa vuosittain merkittäviä melu- ja ympäristöhaittoja. Kovat äänitehosteet kuormittavat erityisesti eläimiä, lapsia, ikäihmisiä ja aistiherkkiä henkilöitä. Lisäksi ilotulitteista syntyvä jäte ja kemialliset jäämät rasittavat maaperää ja vesistöjä.

Teknologinen kehitys mahdollistaa jo nykyisin vähämeluiset ja ympäristöystävällisemmät vaihtoehdot. Näitä niin sanottuja biotulitteita voidaan valmistaa biohajoavista materiaaleista sekä siten, että niiden äänitaso on merkittävästi perinteisiä ilotulitteita alhaisempi ilman, että visuaalinen näyttävyyttä kärsii olennaisesti.

Uudenmaan keskustanuoret esittää, että Ilotulitteille säädetään valtakunnallinen enimmäisdesibeliraja, joka rajoittaa erityisen kovien äänitehosteiden käytön.

Markkinoille sallitaan siirtymäajan jälkeen vain ilotulitteet, jotka täyttävät biohajoavuusvaatimuksen keskeisten rakenneosien ja hylsyjen osalta.

Lainsäädäntöä kehitetään siten, että siirtymä perinteisistä ilotulitteista biotulitteisiin toteutetaan hallitusti ja alan toimijoille ennakoitavasti.

Tavoitteena on sovittaa yhteen juhlakulttuuri, ihmisten ja eläinten hyvinvointi sekä ympäristönsuojelu. Biotulitteisiin siirtyminen vähentäisi melu- ja roskaantumishaittoja samalla, kun turvallinen ja näyttävä juhlintaperinne säilyy.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Keskustanuoret tervehtii iloisesti uudistusta, jossa juhlakulttuurin monista ilahduttavista perinteistä pystytään pitämään kiinni kuormittamatta ympäristöä tai haittaamatta ihmisiä ja eläimiä.

23. Uudenmaan Keskustanuoret: Jokaisen työtä tekevän tulisi tavata työelämävalmentajaa vuosittain

Uudenmaan Keskustanuoret esittää, että suomalaisten työhyvinvointiin panostetaan tekemällä työelämävalmentajan tapaamisesta vuosittain pakollista jokaiselle työkäiselle sekä työelämässä olevalle. Oman jaksamisen, rutiinien sekä työelämätaitojen kartoittaminen helpottaa yksilön haasteiden tunnistamisen sekä mahdollistaa niiden ratkaisemisen aikaisessa vaiheessa. Tarpeen mukaan työelämävalmentaja voi ohjata käymään esimerkiksi työpsykologilla. Lisäksi tämä mahdollistaa myös uralla etenemisen.

Työelämä muuttuu hyvinkin nopeaan tahtiin. Työn kuormittavuus kasvaa, jatkuvat muutokset vaikuttavat ja työurien pituus lyhenee. Kun työhyvinvointiin panostetaan, se parantaa sekä työntekijän että työyhteisön toimivuutta. Vuosittainen tapaaminen on hyvä ja konkreettinen tapa tukea jokaista työntekijää. Tämä voi olla helppo ratkaisu niille kenestä tuntuu haastavalta mennä suoraan esimerkiksi esihenkilölle tai työpsykologille keskustelemaan.

Nykyisin tukea saa kun kuormitus on kasvanut jo liian suureksi. Tämä malli tulee myös selvästi edullisemmaksi sillä sairauspoissaolojen määrä vähenee kun tarjolla on ennaltaehkäisevää ja matalan kynnyksen tukea jolloin mahdolliset haasteet ja kuormitukset huomattaisiin ajoissa. On myös suuri hyöty että työntekijät kehittävät työelämätaitojansa, löytävät itselle sopivan työn, kokevat työtehtävänsä mielekkäiksi.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret näkee tärkeänä panostukset työhyvinvointiin, mutta työelämävalmentajan pakolliset tapaamiset eivät olisi kustannustehokas vaihtoehto, vaan ne tulisivat kalliiksi ilman varmuutta hyödyistä. Jokaisella työtä tekevällä ei välttämättä olisi tarvetta tai halua käyttää palvelua.

24. Uudenmaan Keskustanuoret: Euroopan Union aloitettava jäsenyysneuvottelut Kanadan kanssa

Uudenmaan Keskustanuoret esittävät, että Euroopan Unionin on aloitettava jäsenyysneuvottelut Kanadan kanssa. Yhdysvaltojen ja Kanadan välit ovat viime aikoina kärsineet ja Euroopan Unionin on huolehdittava, ettei Kanada jää poliittisesti tai taloudellisesti yksin. Kanadalla ja Euroopalla on yhteinen arvopohja ja tässä ajassa länsimaisten demokratioiden on pidettävä yhtä tiiviimmin kuin koskaan ennen. Euroopan Unionia ei pidä tarkastella vain maantieteellisten tekijöiden pohjalta vaan ennemmin tulee korostaa arvopohjaa ja strategista kumppanuutta. Näiden tekijöiden perusteella Kanada olisi erittäin tervetullut lisä Euroopan Unioniin.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Sopimus Euroopan unionista (SEU) 49 artiklan mukaan "jokainen Euroopan valtio" voi hakea unionin jäsenyyttä. Kanadan liittäminen jäseneksi vaatisi ensin tämän artiklan avaamista, mitä Keskustanuoret ei kannata. Keskustanuoret kannattaa kuitenkin muun yhteistyön syventämistä Kanadan ja EU:n välillä.

25. Uudenmaan Keskustanuoret: Tekoälyn tuottamalle sisällölle tekninen tunniste

Uudenmaan keskustanuoret esittää, että tekoälyn luomalle materiaalille tulisi luoda Euroopan unionin laajuinen digitaalinen tunniste. Tekoälyn luomat kuvat ja videot kehittyvät jatkuvasti, ja niitä ei pian enää erota aidoista kuva- ja videosisällöistä.

Kehitys haastaa yhteiskunnan perusrakenteita: luottamusta mediaan, demokraattiseen päätöksentekoon ja kansalaisten kykyyn muodostaa perusteltuja mielipiteitä. Manipuloidut tai täysin synteettiset kuvat, äänitteet ja videot voivat vaikuttaa vaaleihin, horjuttaa yhteiskuntarauhaa sekä vahingoittaa yksittäisten ihmisten mainetta ja oikeusturvaa.

Tämän vuoksi tekoälysisällölle tarvitaan yhtenäinen, teknisesti toteutettava ja pakollinen tekninen, joka mahdollistaa tekoälyn tuottaman sisällön tunnistamisen luotettavasti

Tunnisteen tulee olla teknisesti kestävä, vaikeasti poistettavissa ja perustua avoimeen standardiin, jotta se voidaan todentaa riippumattomasti. Tunniste olisi eri palveluiden luettavissa siten, että tekoälysisällöt erottuisivat esimerkiksi sosiaalisen median palveluissa aidoista kuvista ja videoista.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Keskustanuoret tunnistaa tekoälyn hyödyntämisen mahdollisuudet, mutta myös sen tuottamat haitat. Merkkaamaton tekoälysisältö lisää ihmisten riskiä luottaa esimerkiksi valemedian sisältöön. Merkkaamaton tekoälysisältö vaikuttaa heikentävästi ihmisten medialukutaitoon ja täten horjuttaa muun muassa yhteiskuntarauhaa.

26. Kainuun Keskustanuoret: Lapsilisäjärjestelmää uudistettava!

Kainuun Keskustanuoret esittää, että Suomen lapsilisäjärjestelmää muutettaisiin. Uudessa järjestelmässä lapsilisän määrä laskettaisiin suhteuttamalla alaikäisten lasten lukumäärä vanhempien tuloihin.

Tämänkaltainen järjestelmä helpottaisi perheen perustamista, sillä vähätuloiset nuoret pariskunnat saisivat enemmän tukea ensimmäisen lapsen saamiseen liittyvien kulujen kattamiseen. Hyötyä olisi myös suurille perheille, joissa asumiseen ja lapsista huolehtimiseen kuluva rahamäärä on vanhempien tuloihin verrattuna huomattavan suuri.

Järjestelmä mahdollistaa varhaisen perheellistymisen ja myös suuremman perheen elättämisen tuloista riippumatta. Se myös ehkäisisi ilmiötä, jossa hyvätuloiset perheet saavat lapsilisää enemmän kuin lapsiin liittyvien kulujen kattamiseen tarvittaisiin

Järjestelmä kohdistaisi siis lapsilisät paremmin niille perheille, joissa sen tarve on merkittävämpi.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret näkee tärkeänä perheiden tukemista tavalla, joka mahdollistaa perheen perustamisen varallisuudesta riippumatta. Lapsilisän tavoitteena ei ole tasata varallisuus- ja tuloeroja eri tuloluokkien välillä, vaan kompensoida lasten kasvatuksesta perheille aiheutuvia kustannuksia. Jo nyt esimerkiksi varhaiskasvatusmaksut määräytyvät vanhempien tulojen perusteella ja monet vanhemmat eivät maksa varhaiskasvatusmaksuja lainkaan. Lapsilisän universaalius myös lisää lapsilisän jaon hyväksyttävyyttä parempituloisten silmissä. Keskustanuoret ei kannata sitä, että

lapsilisästä luotaisiin uusi kannustinloukku vanhempien työntekoa haittaamaan, ja kannattaa lapsilisän muutosta niin, että ensimmäisestä lapsesta maksetaan eniten lapsilisää.

27. Kainuun Keskustanuoret: Karjala-Kainuu-rata turvaamaan Itä-Suomen elinvoimaa

Kainuun Keskustanuoret esittää, että Joensuun ja Kontiomäen välille avattaisiin junaratayhteys. Tämä parantaisi Itä-Suomen yhteistyömahdollisuuksia ja asettaisi Itä-Suomen alueellisesti tasa-arvoisempaan asemaan muuhun Suomeen nähden. Kyseiset yhteydet ovat jo olemassa, mutta junaliikenteen mahdollistamiseksi radat pitäisi sähköistää.

Karjala-Kainuu-radan avaaminen voisi hyödyttää myös maan puolustusta siten, että se helpottaisi tavarankuljetusta ja puolustusvoimien kuljettamista itärajan mukaisesti. Mikäli rata perustellusta syystä nähtäisiin kriisitilanteessa turvallisuuskana, voitaisiin se katkaista.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Keskustanuoret näkee, että jo olemassa olevan Karjala-Kainuu-radan sähköistäminen parantaisi Itä-Suomen elinvoimaisuutta ja tasa-arvoa. Myös aloitteessa huomioitu maanpuolustuksen parantaminen sopisi puolustusmenojen nostamiseen, johon Suomi on sitoutunut. Nykyisen radan sähköistäminen korvaisi fossiilisen liikenteen ja näin ollen tukisi ilmastotavoitteiden toteutumista.

28. Kainuun Keskustanuoret: Asepalvelusta suorittavien päivärahaa tuplattava

Jokainen vuosi tuhannet nuoret suorittavat asepalveluksen ja antavat täten panoksensa maamme puolustukselle. Korvauksena palveluksesta jokainen saa päivärahaa palveluksen ajalta. Päiväraha on varusmiehille yleensä ainoita rahallisia tulonlähteitä.

Vuoden 2026 helmikuussa päivärahoja korotettiin viidellä sentillä. Täten päiväraha on pienimmillään 6,15€ ja suurimmillaan 14,25€. Korotus ja päivärahan suuruus ei ole riittävä, eikä tarpeeksi turvaa asepalvelusta suorittavien toimeentuloa.

Kaikki palveluksen suorittavat nuoret ovat puolesta vuodesta vuoteen pois opinnoista ja työstä turvatakseen omalla panoksellaan maamme puolustamisen.

Päiväraha mahdollistaa palvelusta suorittavien toimeentulon palveluksen aikana, mutta voi myös osittain mahdollistaa pärjäämisen myös reservin ensimmäisinä viikkoina. Harva reserviin siirtynyt pääsee heti täysin elämänsyrjään kiinni esimerkiksi työllistysten tai aloittamalla opinnot.

Esitämme, että Suomen Keskustanuoret edistää päivärahan korottamista kaksinkertaisesti ja täten turvaa palvelusta suorittavien toimeentulon ja vähentää palveluksen taloudellista rasittavuutta.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Asepalvelus on velvollisuus, joka vaatii täysipäiväistä sitoutumista suurelta osalta nuoria miehiä ja yhä suuremmalta joukolta nuoria naisia. Koska Suomi on sitoutunut puolustusmenojen kasvattamiseen, on syytä toteuttaa myös päivärahajen korotus, jotta palvelusta suorittavien nuorten välttämätön toimeentulo pystytään turvaamaan nykyistä paremmin. Nuorten sitoutuminen yhteisen turvallisuuden eteen on merkittävää ja myös valtion on tunnustettava se taloudellisten perusteluiden lisäksi myös oikeudenmukaisuuden kysymyksenä.

29. Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret: Voittoa tavoittelemattoman parisuhdepalvelu väestökehityksen turvaamiseksi

Suomen kansallinen tulevaisuus on uhattuna historiallisen alhaisen syntyvyyden vuoksi, mikä vaatii uusia ja rohkeita poliittisia avauksia. Perhepolitiikassa on pitkään keskitytty perheille suunnattuihin taloudellisiin tukiin ja palveluihin, mutta samalla on unohdettu perheen muodostumisen ensimmäinen ja kriittisin askel: vakaan parisuhteen löytäminen. Lapset eivät synny tyhjiöön, vaan kahden ihmisen väliseen suhteeseen, minkä vuoksi parisuhteiden määrä on suoraan kytköksissä syntyvyyteen. Nykyisessä yhteiskunnallisessa tilanteessa moni perheen perustamista toivova suomalainen elää vastoin tahtoaan yksin. Tästä kertovat nousevat tilastot yksin asuvien määrissä. Jos yhteiskunta haluaa turvata tulevaisuutensa, sen on tuettava kansalaisiaan jo siinä vaiheessa, kun toivetta perheestä vasta rakennetaan.

Tutkimukset osoittavat, että deittisovelluksista on tullut keskeisin tapa tavata uusia ihmisiä. Esimerkiksi nuorista aikuisista jo lähes kaksi kolmasosaa on käyttänyt digitaalisia deittipalveluita ja keski-ikäisistäkin noin puolet on etsinyt kumppania verkosta. Silti tätä yhteiskunnan kannalta kriittistä sosiaalista infrastruktuuria hallitsevat kansainväliset voittoa tavoittelevat suuryritykset, joiden liiketoimintamalli perustuu syvään ristiriitaan. Kaupallinen deittisovellus menettää kaksi maksavaa asiakasta joka kerta, kun se onnistuu tehtävässään saattaa kaksi ihmistä pysyvään suhteeseen. Tämän vuoksi algoritmit on usein optimoitu maksimoimaan palvelussa käytettyä aikaa ja tarjoamaan lyhytaikaista viihdettä aitojen kohtaamisten sijaan. Markkinaehtoinen toiminta on johtanut deittailun pelillistämiseen ja pinnallistumiseen, mikä uuvuttaa käyttäjiä ja estää aitojen pitkäkestoisten suhteiden syntymistä. On kestävämpää, että väestönkasvun kannalta kriittinen prosessi on jätetty pelkästään voittoa tavoittelevien ulkomaisten algoritmien varaan.

Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret vaatii, että ratkaisuksi tähän haasteeseen Suomen valtion tulee kehittää ja ylläpitää omaa, maksutonta ja voittoa tavoittelematonta kohtaamispalvelua. Toisin kuin kaupalliset kilpailijansa, valtiollinen sovellus olisi suunniteltu poistettavaksi ja sen algoritmit perustuisivat tutkittuun tietoon ihmisten yhteensopivuudesta. Hyödyntämällä vahvaa sähköistä tunnistautumista palvelu voisi tarjota turvallisen ja läpinäkyvän ympäristön, jossa feikki-profiilit, huijaukset ja häirintä on eliminoitu. Samalla varmistettaisiin, että suomalaisten intiimein data pysyy kotimaisissa käsissä eikä päädy kansainvälisten toimijoiden kauppatavaraksi.

Lisäksi tällainen sovellus voisi toimia merkittävänä opetuslustyön välineenä. Se voisi tarjota asiantuntijavetoista ja tutkittuun tietoon perustuvaa ohjausta parisuhteen solmimiseen ja ylläpitämiseen, toimien välttämättömänä vastapainona nykyajan sosiaalisen median laaduttomille ”hot take” -mielipiteille ja vahingolliselle parisuhdemisinformaatiolle. On tärkeää ymmärtää, että kyse ei ole pelkästään syntyvyystilastojen korjaamisesta. Rakkauden ja aitojen kohtaamisten lisääminen sekä kroonisen yksinäisyyden vähentäminen ovat jo itsessään mittaamattoman arvokkaita

yhteiskunnallisia tavoitteita. Investointi kansalliseen kohtaamisalustaan on näin ollen laaja-alainen hanke inhimillisyyden, sosiaalisen kestävyys ja kansallisen huoltovarmuuden puolesta.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Vuonna 2024 julkaistun Väestöliiton perhebarometrin mukaan 80 % henkilöistä, jotka eivät ole parisuhteessa, toivovat löytävänsä parisuhteen. Yksin jääminen tahtomattaan voi olla inhimillisesti hyvin raskas tilanne. Keskustanuoret näkee, että toivotun parisuhteen löytäminen on itseisarvo, jota myös julkisen vallan tulee pyrkiä edistämään. Parhaimmillaan toivotun ja terveen parisuhteen löytäminen edistää ihmisten hyvinvointia, taloudellista turvaa ja yhteisöllisyyttä. Jo tämä seikka itsessään tekee parisuhteiden löytämisen edistämisestä kannatettavaa, vaikka toimenpiteet voidaan nähdä keinona myös tahattoman lapsettomuuden vähentämiseksi.

Keskustanuoret jakaa huolen nykyajan deittikulttuurista ja kaupallisten deittisovellusten algoritmien ja ansaintalogiikan ongelmista. Näistä vaikuttimista vapaan deittialustan luominen voisi tarjota turvallisen ja tutkitusti toimivan alustan parisuhteen etsinnälle. Samalla myös tiedon tarjoaminen parisuhdetaidoista voisi olla luontevaa.

30. Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret: Yksi käynti, koko perheen tuki: Perheterapeuttiset tarkastukset osaksi kouluterveydenhuoltoa

Suomi maksaa tällä hetkellä raskaasti siitä, että juoksemme mielenterveyskriisin perässä sammuttamassa tulipaloja, jotka olisi voitu ehkäistä jo kipinävaiheessa. OECD:n arvion mukaan nämä mielenterveysongelmat aiheuttavat vuosittain noin 11 miljardin euron kustannukset, jotka koostuvat suorien hoitokulujen lisäksi muun muassa sairauspoissaoloista ja ennenaikaisesta työkyvyttömyydestä. Nykyinen järjestelmämme painottuu liikaa yksilökeskeiseen ja usein viivästyneeseen korjaavaan hoitoon, mikä ei enää riitä ratkaisemaan käsillä olevaa kriisiä.

On tunnustettava, etteivät mielenterveysongelmat ponnahta tyhjästä, vaan ne kehittyvät osana laajempaa sosiaalista systeemiä. Perhe on yksilön elämän merkittävin ja vaikuttavin systeemi, joka määrittää lapsen ja nuoren hyvinvoinnin suunnan.

Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret esittää, että osaksi kouluterveydenhuoltoa lisätään lakisääteiset perheterapeuttiset terveystarkastukset tietyissä kehityksen nivelvaiheissa, esimerkiksi 2-luokalla, 6-luokalla ja 9-luokalla. Tavoitteena on pysähtyä tarkastelemaan koko perheen tilannetta ennen kuin mahdolliset ongelmat kasvavat suuremmiksi ja haastavammiksi.

Tällainen malli olisi poikkeuksellisen kustannustehokas tapa kohdentaa resursseja, sillä yhdellä käynnillä tarkastetaan ja huomioidaan koko perheen toimintakyky kerralla. Systeeminen lähestymistapa mahdollistaa puuttumisen perheen sisäisiin haasteisiin varhaisessa vaiheessa sen sijaan, että keskityttäisiin vain yksittäiseen oireilevaan jäseneen. Näin voimme katkaista ylisukupolvisia ongelmakierteitä ja ehkäistä raskaampien sekä huomattavasti kalliimpien erityispalveluiden tarvetta tulevaisuudessa.

Lapsen tai nuoren pahoinvointi on usein merkki koko perhesysteemin tuki- tai muutostarpeesta. Tarjoamalla apua ja työkaluja tällä tasolla turvataan parhaiten nuoren tasapainoinen kasvu. Samalla

kevennetään merkittävästi julkisen talouden pitkäaikaista taakkaa siirtämällä painopiste oireiden hoidosta ennaltaehkäisevään, pitkäjänteiseen ja kokonaisvaltaiseen tukeen.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret jakaa huolen lasten, nuorten ja perheiden pahoinvoinnista. Ennaltaehkäisevät palvelut ovat merkittävässä asemassa pahoinvoinnin vähentämisessä ja ehkäisemisessä. Keskustanuoret kuitenkin kannattaa perheterapeuttien tarkastusten kokeilua selvittämään sitä, kuinka kustannustehokas ratkaisu se olisi ongelman ratkaisemiseksi.

Keskustanuoret näkee, että perheiden hyvinvointiin on panostettava ja järjestettävä palveluita, joissa päästään pureutumaan perheen ongelmakohtiin matalalla kynnyksellä. Kokeilun lisäksi esimerkiksi koulukuraattorien määrää voitaisiin lisätä, jonka avulla koulukuraattorit voisivat tavata perhettä ja kartoittaa tilannetta. Tilanteen kartoituksen jälkeen perhe voidaan ohjata oikeanlaisten tukimuotojen alle, kuten esimerkiksi perheterapian palveluihin.

31. Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret: Palkansaajasta isännäksi: Suomi nousuun työntekijäomisteisuudella

Suomalainen yrityskenttä on murroksessa, kun kymmenet tuhannet yrittäjät etsivät jatkajaa elämäntyölleen. Nämä elinvoimaiset yritykset joko hiipuvat pois tai myydään ulkomaisille pääomasijoittajille, jolloin sekä päätösvalta että voitot valuvat rajojemme ulkopuolelle. Maamme talous tarvitsee kipeästi uutta potkua, joka muuttaa hiipuvan omistajuuden uudeksi kotimaiseksi kasvuksi.

Ratkaisu tähän haasteeseen löytyy modernista työntekijöiden omistusmallista. Menestyviä esimerkkejä tällaisesta järjestelmästä löytyy maailmalta muun muassa Britannian (Employee Ownership Trust) ja Tanskasta (Employee-Owned Company). Tässä mallissa työntekijät voivat hankkia yrityksen osake-enemmistön kollektiivisen säätiön tai rahaston kautta. Keskeistä on, ettei työntekijöiden tarvitse sijoittaa omia säästöjään, vaan kauppahinta jää säätiön velaksi, joka maksetaan takaisin esimerkiksi yrityksen tulevilla voitoilla. Malli tarjoaisi yrittäjille vastuullisen tavan luopua elämäntyöstään ja työntekijöille mahdollisuuden nousta passiivisista palkansaajista aktiivisiksi osallisiksi.

Tämän mallin hyödyt yhteiskunnalle ovat tutkitusti merkittäviä. Työntekijäomisteiset yritykset ovat usein perinteisiä yrityksiä tuottavampia ja kriisinkestävämpiä, sillä ne eivät pakene ensimmäisen suhdannekuopan kohdalla vaan taistelevat jokaisesta työpaikasta. Malli on myös tehokas lääke tuloerojen kasvua vastaan. Taloudellinen menestys jakautuu useammalle ja pitää veroeurot suomalaisissa kunnissa sen sijaan, että ne valuisivat ulkomaille veroparatiiseihin.

Kyse on myös syvästä kulttuurin muutoksesta. Yrittäjä-vastaisen ilmapiirin sekä työnteon ja pääoman vastakkainasettelun sijaan pääsisimme lähemmäksi demokraattista markkinataloutta. Päätökset yritysten tulevaisuudesta tulee tehdä täällä, ei kaukaisissa pääkonttoreissa.

Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret vaatii, että kankeat henkilöstörahoitukset päivitetään ja luodaan järjestelmä, joka tekee työntekijäomistajuudesta helpon ja houkuttelevan vaihtoehdon kaikilla

toimialoilla. On aika rakentaa Suomi, jossa omistajuus ei ole harvojen etuoikeus, vaan jokaisen suomalaisen ulottuvilla oleva mahdollisuus. Rakennetaan tulevaisuus, jossa työ ja omistajuus kuuluvat yhteen.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Keskustanuoret näkee työntekijä omistajuuden yhtenä uutena vaihtoehtona yritysten omistajanvaihdoksiin, millä voidaan luoda mahdollisuus yrittämiselle ja omistamiselle jokaiselle työtä tekeväälle.

32. Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret: Metsätilojen pirstoutumiseen ratkaisu tilusjärjestelyillä

Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret on huolissaan metsätilojen pirstoutumisesta ja sen vaikutuksista metsätalouden kannattavuuteen. Metsätilat ovat monin paikoin pieniä, hajallaan sijaitsevia ja muodoltaan epätarkoituksenmukaisia. Esimerkiksi Pohjanmaalla pitkät ja kapeat metsäpalstat vaikeuttavat metsänhoitoa ja puunkorjuuta sekä lisäävät kustannuksia.

Nykyinen tilusrakenne heikentää metsien suunnitelmallista ja aktiivista käyttöä. Hajanaiset palstat lisäävät siirtymiä ja nostavat korjuun kustannuksia, vaikeuttavat metsänhoidon suunnittelua ja johtavat siihen, että toimenpiteitä jää tekemättä. Samalla metsänomistajuus etääntyy, kun kokonaisuuksien hallinta on hankalaa. Kehitys ei ole kestävällä pohjalla ja pirstoutuminen jatkuu edelleen sukupolvenvaihdosten myötä.

Tilusjärjestelyt tarjoavat toimivan keinon parantaa metsätilojen rakennetta. Niiden avulla voidaan muodostaa suurempia, yhtenäisempiä ja tarkoituksenmukaisempia metsäkokonaisuuksia omaisuuden suojaamiseksi kunnioittaen. Nykyisellään tilusjärjestelyjä tehdään kuitenkin liian vähän suhteessa tarpeeseen.

Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret katsoo, että metsätilojen rakenteen kehittämistä on edistettävä määrätietoisemmin, mutta vapaaehtoisuuteen perustuen.

Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret esittää, että Suomessa laaditaan strategia metsätilojen tilusrakenteen parantamiseksi sekä edistetään tilusjärjestelyjä lisäämällä niiden resursseja ja luomalla metsänomistajille kannustimia osallistua järjestelyihin. Näin voidaan parantaa metsätalouden kannattavuutta, vahvistaa maaseudun elinvoimaa ja turvata metsien kestävä käyttö tulevaisuudessa.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Keskustanuoret tunnistaa pirstoutuneen tilusrakenteen tuottamat haasteet metsätalouden kannattavuudelle, hyvälle metsänhoidolle sekä suorat vaikutukset maanomistajien omaisuudenhallintaan. Tilusjärjestelyihin eli niin sanottuun uusjakoon on luotava selkeä strategia ja toimintamalli, jotta osallistuminen on metsänomistajille kannattavaa ja houkuttelevaa.

33. Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret: Puuautojen massoja on nostettava

Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret katsoo, että metsäteollisuus on keskeinen osa Suomen taloutta ja maaseudun elinvoimaa. Pitkät kuljetusmatkat ja korkeat logistiikkakustannukset heikentävät alan kilpailukykyä. Puutavarakuljetukset muodostavat merkittävän osan metsäteollisuuden kustannuksista ja niiden tehostaminen on keskeinen keino parantaa koko arvoketjun kannattavuutta.

Nykyiset puutavarakuljetusten massarajat rajoittavat kuljetusten tehokkuutta. Suuremmat sallitut massat mahdollistaisivat suuremman puumäärän kuljettamisen yhdellä ajokerralla, mikä vähentäisi ajokertoja, laskisi kustannuksia ja pienentäisi päästöjä suhteessa kuljetettuun puumäärään.

Suomessa on jo käytössä raskaita ajoneuvoyhdistelmiä, ja kuljetusjärjestelmä perustuu siihen, että liikennöinti tapahtuu tieverkon rajoitukset huomioiden. Painorajoitukset ja muut liikenteen ohjaukeinot rajaavat jo nykyisellään, missä raskaalla kalustolla voidaan liikkua.

Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret katsoo, että kuljetusten tehokkuutta on parannettava nykyistä rohkeammin.

Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret esittää, että puutavarakuljetusten sallittuja massoja nostetaan. Näin voidaan parantaa metsäteollisuuden kilpailukykyä, vähentää kuljetuskustannuksia ja pienentää kuljetusten päästöjä.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Keskustanuoret pitää metsäteollisuutta keskeisenä osana Suomen taloutta ja maaseudun elinvoimaa. Kuljetuskustannusten hillitseminen ja logistiikan tehostaminen ovat tärkeitä keinoja parantaa alan kilpailukykyä. Puutavarakuljetusten massojen nostaminen voi vähentää ajokertoja, alentaa kustannuksia ja pienentää päästöjä suhteessa kuljetettuun määrään.

Keskustanuorten mielestä massojen nostamisessa tulee kuitenkin huomioida tieverkon kunto ja kantavuus. Painavampien ajoneuvojen käyttö tulee perustua nykyiseen tapaan tiekohtaisiin rajoituksiin, jotta liikenneturvallisuus ja infrastruktuurin kestävyys voidaan varmistaa.

Samalla Keskustanuoret korostaa, että pitkällä aikavälillä kuljetuksia on syytä siirtää enenevässä määrin raiteille. Raideliikenteen kehittäminen tukee kestäväää logistiikkaa ja täydentää kumipyöräliikenteen roolia erityisesti pitkien kuljetusmatkojen osalta.

34. Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret: Lampaan villan hyödyntäminen on nostettava uudelle tasolle

Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret on huolissaan lampaan villan heikosta hyödyntämisestä Suomessa. Villa on luonnonmateriaali, jonka käyttöaste on jäänyt alhaiseksi ja merkittävä osa siitä päättyy jopa hävikiksi. Samalla edulliset keinokuidut ovat syrjäyttäneet villaa markkinoilla ja heikentäneet sen arvostusta.

Lampureille tilanne on kestävä. Pahimmillaan kerinnän kustannukset ylittävät usein villasta saatavan tulon, jolloin villasta muodostuu tuotannon sivutuote, josta aiheutuu kustannuksia ilman

vastaavaa tuottoa. Tämä heikentää tilojen kannattavuutta ja johtaa arvokkaan raaka-aineen alihyödyntämiseen.

Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret katsoo, että kotimaisen villan arvon nostaminen ja käyttöasteen parantaminen edellyttävät aktiivisia toimenpiteitä.

Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret esittää, että selvitetään keinoja parantaa lampaan villan hyödyntämistä Suomessa. Selvityksessä tulee tarkastella muun muassa mahdollisuuksia kehittää villan jalostusta ja markkinoita.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Keskustanuoret tunnistaa lampureiden ahdingon ja villan mahdollisuudet korvata tekokuitu. Villan käyttöasteen kohottaminen olisi sekä ilmastoteko ja kotimaista tuotantoa parantava tekijä.

35. Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret: Kyläkoulujen toimintaedellytykset turvattava

Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret katsoo, että kyläkoulut ovat keskeinen osa maaseudun elinvoimaa ja perheiden arjen sujuvuutta. Koulujen lakkauttaminen heikentää kylien houkuttelevuutta, lisää koulukuljetuksia ja kiihdyttää muuttoliikettä pois maaseudulta.

Pienet kouluyksiköt voivat tarjota laadukasta opetusta ja toimia kustannustehokkaasti. Esimerkiksi noin 60 oppilaan kyläkoulu, jossa toimii muutama opettaja ilman erillistä hallintorakennetta, mahdollistaa kevyemmän organisaation ja vähäisemmän hallinnon. Samalla pienet opetusryhmät tukevat oppilaiden yksilöllistä huomioimista ja kouluyhteisön turvallisuutta.

Suomalaisessa sivistyspolitiikassa kehitys on viime vuosina kulkenut kohti yhä suurempia yksiköitä. Tämä ei kuitenkaan ole kaikissa tilanteissa tarkoituksenmukaista. Liian suuret koulut voivat lisätä hallintoa, etäännyttää oppilaita ja heikentää yhteisöllisyyttä.

Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret katsoo, että kouluratkaisuissa on huomioitava alueelliset erityispiirteet eikä kehitystä tule ohjata yksinomaan kohti suurempia yksiköitä.

Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret esittää, että kyläkoulujen säilymistä ja perustamista tuetaan sekä mahdollistetaan nykyistä joustavimmat ratkaisut pienille kouluyksiköille. Samalla tulee varmistaa, että valtionosuusjärjestelmä huomioi nykyistä paremmin pienten koulujen erityispiirteet ja kannustaa niiden säilyttämiseen. Näin voidaan turvata laadukas opetus, vahvistaa maaseudun elinvoimaa ja tarjota perheille todellinen mahdollisuus valita asuinpaikkansa.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Keskustanuoret katsoo, että kyläkoulut ovat merkittävä osa seutujen elinvoimaa, perheiden arkea ja alueellista yhdenvertaisuutta. Kyläkoulujen säilyminen tukee lasten hyvinvointia, lyhempiä

koulumatkoja ja vahvaa yhteisöllisyyttä, eikä kouluratkaisuja tule ohjata yksinomaan kohti yhä suurempia yksiköitä.

Keskustanuoret painottaa, että pienet kouluyksiköt voivat tarjota laadukasta ja kustannustehokasta opetusta erityisesti silloin, kun ratkaisuissa huomioidaan paikalliset olosuhteet ja joustavat toimintamallit. Koulutusratkaisuissa on turvattava aidosti alueelliset erityispiirteet.

36. Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret: Suomalaisten ruokataitoja on vahvistettava kotimaisen ruoan arvon nostamiseksi

Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret katsoo, että kotimaisen ruoan arvon nostaminen edellyttää paitsi tuotannon myös kulutuksen kehittämistä. Suomessa naudanlihaa hyödynnetään kotitalouksissa usein yksipuolisesti ja merkittävä osa lihasta päätyy jauhelihaksi. Samalla arvokkaampia ruhonosia jää alihyödynnetyiksi, mikä heikentää koko tuotantoketjun arvonmuodostusta.

Kulutustottumusten taustalla on osaltaan puutteita ruokataidoissa. Monille kuluttajille erilaisten lihapalojen käsittely ja valmistaminen on vierasta, mikä ohjaa valintoja helpoiksi koettuihin vaihtoehtoihin. Samalla ruokailu on siirtynyt yhä enemmän valmiisiin ja pitkälle jalostettuihin tuotteisiin. Tämä vähentää raaka-aineiden monipuolista käyttöä ja kaventaa ymmärrystä siitä, miten kotimaisista raaka-aineista voidaan valmistaa ruokaa.

Kehitys heikentää kotimaisen ruoan arvostusta ja johtaa siihen, että laadukasta raaka-ainetta ei hyödynnetä täysimääräisesti. Kyse ei ole pelkästään kulutustottumuksista, vaan laajemmin ruokakulttuurin muutoksesta, jossa osaaminen ja yhteys raaka-aineisiin ovat heikentyneet.

Vaikka ruokataitoja opetetaan kouluissa kotitalousopetuksen yhteydessä, ei tämä yksin riitä. Ruokataidot opitaan pitkälti arjessa ja siirtyvät sukupolvelta toiselle. Jos osaaminen ei ole vahvaa kotona, jää myös koulussa opittu helposti irralliseksi. Tämän vuoksi on tärkeää vahvistaa ruokataitoja myös aikuisten keskuudessa.

Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret katsoo, että ruokataidot ovat keskeinen osa kestävästä ruokapolitiikkaa ja kotimaisen ruoantuotannon kannattavuutta.

Etelä-Pohjanmaan Keskustanuoret esittää, että Suomessa laaditaan kansallinen toimenpidekokonaisuus ruokataitojen vahvistamiseksi ja kotimaisen ruoan hyödyntämisen parantamiseksi. Toimenpiteissä tulee yhdistää ruokakasvatus, aikuisten osaamisen kehittäminen sekä julkisten ruokapalveluiden rooli esimerkkinä. Tavoitteena tulee olla kotimaisen ruoan arvon nostaminen, raaka-aineiden täysimääräisempi hyödyntäminen ja koko ruokaketjun kannattavuuden vahvistaminen.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Keskustanuoret pitää tärkeänä suomalaisten ruokataitojen vahvistamista osana kotimaisen ruoan arvostuksen ja ruokaketjun kannattavuuden parantamista. Monipuoliset ruokataidot tukevat raaka-aineiden täysimääräistä hyödyntämistä ja vahvistavat kuluttajien ymmärrystä kotimaisesta ruoantuotannosta.

Keskustanuorten mielestä ruokataitojen kehittämisessä tulee huomioida myös ruokahävikin vähentäminen sekä terveelliseen ja monipuoliseen ruokavalioon ohjaaminen. Ruokakasvatusta ja osaamisen vahvistamista tarvitaan niin kouluissa kuin aikuisten arjessa, ja julkiset ruokapalvelut voivat toimia tässä tärkeänä esimerkkinä.

37. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret: Aloitteleville kuljettajille turvallisemmat nopeudet käyttöön

Liikenneturvallisuus ja nuorten kuljettajien osuus liikenneonnettomuuksissa ovat edelleen toistuvasti esillä. Nuoret kuljettajat ovat yliedustettuina vakavissa liikenneonnettomuuksissa, ja onnettomuuksien taustalla korostuvat erityisesti kokemattomuus, puutteellinen ajoneuvon hallinta haastavissa tilanteissa sekä liian suuret ajonopeudet suhteessa ajotaitoihin ja olosuhteisiin.

Aiemmin Suomessa oli käytössä niin sanottu rajoitettu ajonopeus, jossa aloitteleville kuljettajille asetettiin ensimmäisen ajovuoden ajaksi 80 km/h -enimmäisnopeus. Järjestelmän tavoitteena oli tukea ajokokemuksen karttumista turvallisemmissa olosuhteissa ja vähentää vakavia onnettomuuksia. Rajoituksesta luovuttiin myöhemmin, mutta nuorten kuljettajien riskialttius ei ole poistunut, sillä kokemattomuus näkyy edelleen erityisesti yllättävissä tilanteissa ja auton hallinnan menetyksissä.

Viime vuosina keskustelua on käyty nuorten ajokorttien edellytyksistä ja ikäpoikkeusluvista. Samalla on kuitenkin tärkeää huomioida alueellinen tasa-arvo, sillä monilla alueilla julkinen liikenne on puutteellista ja henkilöauto on välttämätön arjen liikkumisen, opiskelun ja harrastusten mahdollistaja. Tämän vuoksi ratkaisuja ei tule hakea ajokortin saamisen kiristämisestä, vaan liikenneturvallisuuden parantamisesta ajamisen aikana.

Rajoitettu ajonopeus ensimmäisen ajovuoden aikana olisi keino parantaa liikenneturvallisuutta ilman, että nuorten liikkumismahdollisuuksia heikennetään. Se antaisi aloitteleville kuljettajille enemmän aikaa reagoida liikennetilanteisiin, tukisi ajoneuvon hallinnan kehittymistä käytännössä ja vähentäisi vakavien onnettomuuksien riskiä.

Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret esittää, että aloitteleville kuljettajille, erityisesti ikäpoikkeusluvalla ajokortin saaneille, otetaan käyttöön ensimmäisen ajovuoden ajaksi rajoitettu ajonopeus. Näin voidaan parantaa liikenneturvallisuutta tehokkaasti ilman, että nuorten liikkumisen edellytyksiä heikennetään.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret ei näe, että ajonopeuden rajoittaminen on ratkaisu turvallisuuden lisäämiseksi. Erityisesti nuorten vakaviin liikenneonnettomuuksiin liittyy useimmiten ylinopeus, päihteet ja turvavyön käyttämättömyys, joten ajonopeuden rajoittaminen muita tienkäyttäjiä matalammaksi ei ratkaise ongelmaa. Lisäksi liikenteen sujuvuuden näkökulmasta alempi nopeusrajoitus vain nuorille kuljettajille voi aiheuttaa epätasaisia ajovauhtia, turhaa ohitteluja ja lisätä vaaratilanteita liikenteessä. Keskustanuorten mielestä ajokortin poikkeuslupia täytyy myöntää jatkossakin

17-vuotiaille, koska se on monelle nuorelle ainoa vaihtoehto liikkua esimerkiksi töihin tai harrastuksiin.

38. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret: Kaksikäyttöteknologiat Suomen turvallisuuden ja alueellisen elinvoiman perustana

Kaksikäyttöteknologiat, kuten satelliittipalvelut, droonit, autonomiset järjestelmät, sensoriverkot, kyberturvallisuusratkaisut sekä uudet energia- ja materiaalitekhnologiat, ovat keskeisiä yhteiskunnan toimintakyvyn turvaajia. Ne vahvistavat pelastustoimea, maataloutta, logistiikkaa ja infrastruktuuria, ja samalla ne ovat olennainen osa myös modernia maanpuolustusta.

Suomella on vahva mahdollisuus nousta näiden teknologioiden kehittämisen ja soveltamisen kärkimaihin. Tämä edellyttää pitkäjänteisiä päätöksiä, jotka vahvistavat tutkimus- ja kehitystoimintaa, yritysten toimintaympäristöä sekä alueellisia osaamiskeskittymiä. Osaaminen syntyy investoinneista, koulutuksesta ja siitä, että nuorille luodaan selkeitä polkuja kasvaa alan asiantuntijoiksi.

Kaksikäyttöteknologiat vahvistavat turvallisuutta koko yhteiskunnan tasolla ilman, että kehitys rajautuu pelkästään sotilaallisiin käyttötarkoituksiin. Samalla ne luovat uutta kasvua ja työpaikkoja eri puolille maata, erityisesti alueille, joissa teknologiateollisuus ja tutkimusosaaminen ovat jo vahvoja.

Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret esittää, että Suomeen perustetaan valtakunnallinen "Dual-Use Testbed" -kokeilu ympäristö, jossa kaksikäyttöteknologioita voidaan kehittää, testata ja pilotoida yhdessä yritysten, tutkimuslaitosten ja viranomaisten kanssa. Yhteinen testialusta nopeuttaisi käyttöönottoa, madaltaisi pk-yritysten osallistumiskynnystä ja vahvistaisi teknologista huoltovarmuutta sekä innovaatioiden syntyä ilman raskasta hallinnollista rakennetta.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Historiallisesti monet merkittävimmät innovaatiot, kuten GPS ja internet, ovat kaksikäyttöteknologioita. Kaksikäyttöteknologian T&K-panostukset tuottavat usein korkeamman sosiaalisen tuoton kuin puhtaasti sotilaalliset investoinnit, koska sovellusala on laajempi. Yhteinen testialusta voisi auttaa pieniä startuppeja samaan heti kaksi markkinaa (sotilas- ja siviilisektori) yhden sijasta, mikä parantaa niiden selviytymis- ja kasvumahdollisuuksia. Aloite on myös linjassa Suomen puolustusmäärärahojen merkittävän noston kanssa. Lisäksi kokeiluympäristö on työkalu Suomen Nato-roolin vahvistamiseen, joka voisi myös houkuttaa kansainvälisiä kumppaneita ja sijoittajia (esim. NATO Innovation Fund).

39. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret: Kansalaisaloite ei saa olla näennäisdemokratiaa

Suomessa kansalaisaloite on ollut käytössä vuodesta 2015, ja sen tarkoituksena on vahvistaa suoraa demokratiaa sekä parantaa kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia myös vaalien välillä. Jotta aloite etenee Suomen eduskunnan käsittelyyn, sen tulee kerätä vähintään 50 000 allekirjoitusta. Tämän jälkeen eduskunta käsittelee aloitteen ja voi hyväksyä sen.

Nykyjärjestelmässä syntyy kuitenkin merkittävä ongelma: vaikka eduskunta hyväksyisi kansalaisaloitteen, sen toimeenpano jää Suomen hallituksen harkintaan. Hallituksella ei ole velvollisuutta ryhtyä valmistelemaan aloitteen edellyttämiä lakimuutoksia tai edistää sen tavoitteita. Tämä tekee kansalaisaloitteesta osin näennäisen vaikuttamiskanavan.

Käytännössä tämä heikentää demokratian uskottavuutta. Esimerkiksi aloite eheytyshoitojen kriminalisoinnista on jäämässä toteutumatta hallituksen poliittisen linjan vuoksi, vaikka se on saanut eduskunnan hyväksynnän. Tällaiset tilanteet rapauttavat kansalaisten luottamusta järjestelmään ja lisäävät kokemusta siitä, ettei aktiivinen osallistuminen johda konkreettisiin muutoksiin.

On perusteltua, että hallituksella säilyy harkintavaltaa tilanteissa, joissa toimeenpano kohtaa merkittäviä oikeudellisia tai käytännöllisiä esteitä. Pelkkä ideologinen erimielisyys ei kuitenkaan ole riittävä peruste sivuuttaa eduskunnan hyväksymää kansalaisaloitetta.

Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret esittää, että lainsäädäntöä tulisi muuttaa siten, että hallitukselle asetetaan velvollisuus ryhtyä valmistelemaan ja edistämään eduskunnan hyväksymiä kansalaisaloitteita ellei ole selkeästi perusteltua ylitsepääsemätöntä estettä. Lisäksi valmistelulle tulee asettaa selkeät aikarajat sekä velvoite raportoida eduskunnalle etenemisestä.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Kansalaisaloitejärjestelmä otettiin Suomessa käyttöön jo vuonna 2012, ei vuonna 2015. Ensimmäinen aloite (turkistarhauksen kieltäminen) luovutettiin eduskunnalle vuonna 2013.

Keskustanuoret huomauttaa, että mikäli kansalaisaloite on kirjoitettu suoraan lakiehdotuksen muotoon ja eduskunta hyväksyy sen sellaisenaan, siitä tulee laki ilman hallituksen väliintuloa (esim. tasa-arvoinen avioliittolaki). Useimmat aloitteet ovat kuitenkin aloitteita lainvalmisteluun ryhtymisestä, joissa eduskunta hyväksyy lausuman, joka velvoittaa hallitusta "ryhtymään toimenpiteisiin". Tällöin hallituksella on poliittinen vastuu, mutta se voi viivytellä tai tulkita eduskunnan tahtoa suppeasti.

Keskustanuoret korostaa, että hallitus on eduskunnan ja kansalaisten palvelija. Hyväksytyjen kansalaisaloitteiden tehoton toimeenpano ja turha viivytys heikentävät demokratiaa ja rapauttavat kansalaisten luottamusta päättäjiin sekä järjestelmään. Keskustanuoret katsovat, että merkittävä kansalaisaloitteisiin liittyvä ongelma on, että käsittelemättömät aloitteet raukeavat vaalikauden vaihtuessa. Myös tämä ongelma tulisi korjata.

40. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret: Koululaisten ja toisen asteen opiskelijoiden hyvinvointipassi käyttöön

Lasten ja nuorten hyvinvointi ei toteudu itsestään, ja tällä hetkellä opiskeluympäristöissä näkyy yhä enemmän jaksamiseen, mielenterveyteen ja yksinäisyyteen liittyviä haasteita. Samalla hyvinvointia tukevien harrastus- ja vapaa-ajan palveluiden saavutettavuus vaihtelee, mikä lisää eriarvoisuutta nuorten välillä.

Kouluissa ja toisella asteella on keskeinen rooli nuorten arjen hyvinvoinnin tukemisessa, mutta käytännön keinot ovat usein hajanaisia ja riippuvat oppilaitoksesta tai paikkakunnasta. Tämä jättää osan nuorista heikompaan asemaan hyvinvointia tukevien matalan kynnyksen liikunta-, kulttuuri- ja yhteisöllisten toimintojen suhteen.

Yksi konkreettinen keino vahvistaa hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta olisi hyvinvointipassi, joka ulotetaan sekä perusopetukseen että toiselle asteelle. Sen avulla voitaisiin koota ja tehdä näkyväksi hyvinvointia tukevia toimintoja sekä kannustaa oppilaita osallistumaan niihin matalalla kynnyksellä.

Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret esittää, että hyvinvointipassin käyttöönottoa selvitetään ja edistetään sekä perusopetuksessa että toisen asteen koulutuksessa osana nuorten hyvinvoinnin vahvistamista. Hyvinvointipassi voisi parantaa nuorten arjen jaksamista, lisätä yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua sekä vahvistaa oppilaitosten ja vapaa-ajan toimijoiden yhteistyötä.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Keskustanuoret tunnistaa lasten ja nuorten hyvinvoinnin haasteiden lisääntymisen sekä tarpeen vahvistaa matalan kynnyksen keinoja jaksamisen, osallisuuden ja yhteisöllisyyden tukemiseksi perusopetuksessa ja toisella asteella. Hyvinvointia tukevien toimintojen saavutettavuus ei tällä hetkellä ole yhdenvertaista kaikkialla Suomessa.

Keskustanuoret katsoo, että hyvinvointipassin käyttöönoton selvittäminen on perusteltua. Hyvinvointipassi voisi koota yhteen liikunta-, kulttuuri- ja muita vapaa-ajan toimijoita, tehdä ne näkyvämmiksi ja kannustaa lapsia ja nuoria osallistumaan niihin osana arkea. Samalla se voisi vahvistaa oppilaitosten ja paikallisten toimijoiden yhteistyötä. Useissa kunnissa on jo käytössä erilaisia nuorille suunnattuja harrastuseteleitä ja vastaavia tukimalleja, jotka tarjoavat hyvän lähtökohdan hyvinvointipassin kehittämiseksi ja laajentamiseksi. Näistä kokemuksista on syytä ottaa oppia mahdollisia valtakunnallisempia ratkaisuja arvioitaessa.

41. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret: Kuntien rakennuslupaprosesseille maksimikäsittelyaika lakiin

Rakennuslupaprosessien pitkittyminen on merkittävä este paikalliselle elinvoimalle, yrittäjyydelle ja investoinneille. Rakentamiseen, yritystoimintaan ja maankäyttöön liittyvät lupakäsittelyt voivat venyä kohtuuttoman pitkiksi, mikä hidastaa hankkeiden käynnistymistä ja lisää epävarmuutta investointipäätöksissä.

Ongelma korostuu erityisesti pienissä kunnissa ja kasvukeskusten ulkopuolella, joissa hallinnolliset resurssit ovat rajalliset. Pitkät ja vaikeasti ennakoitavat käsittelyajat heikentävät yritysten halukkuutta investoida, vaikeuttavat uusien työpaikkojen syntyä ja jarruttavat alueiden kehitystä.

Lupaprosessien sujuvuus ja ennakoitavuus ovat keskeinen osa toimivaa hallintoa sekä alueiden kilpailukykyä. Selkeät ja yhtenäiset aikarajat lisääisivät oikeusvarmuutta, parantaisivat hallinnon tehokkuutta ja loisivat paremmat edellytykset investointien toteutumiselle eri puolilla maata.

Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret esittää, että kuntien rakennus- ja lupaprosesseille säädetään laissa enimmäiskäsittelyaika. Määräajan ylittäminen tulisi johtaa veloitteeseen kiirehtiä päätöksentekoa tai muuhun lainsäädännöllisesti määriteltyyn seuraamukseen, jotta käsittelyajat pysyvät kohtuullisina ja ennakoitavina.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret tunnistaa pitkittyneiden rakennuslupaprosessien haittavaikutukset, mutta näkee, ettei enimmäiskäsittelyaika ole järkevin keino vastata ongelmaan. Mikäli kunnille säädetään seuraamuksia viivästyneistä lupaprosesseista, se saattaisi johtaa hätiköityihin, kielteisiinkin päätöksiin. Keskustanuoret näkee, että luvitusten jouhevoittamiseksi kaavoitusprosesseja on syytä sujuvoittaa ja nopeuttaa esimerkiksi kannustimilla. Tällaisia kannustimia voisi olla esimerkiksi lupamaksun tippuminen pitkittymisen seurauksena.

42. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret: Kuolinpesät liikkeelle, nykytila ei voi jatkua

Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret vaatii kuolinpesiä koskevan lainsäädännön uudistamista. Nykyinen perintökaari (40/1965) on vanhentunut eikä vastaa tämän päivän tarpeita, vaan estää omaisuuden järkevän käytön. Kuolinpesien päätöksenteon yksimielisyysvaade johtaa tilanteisiin, joissa yksittäinen osakas voi estää omaisuuden myynnin, metsänhoidon tai muun tarkoituksenmukaisen käytön, vaikka enemmistö sitä kannattaisi.

Tilanne näkyy ympäri Suomen: kiinteistöjä seisoo tyhjillään, rakennukset rapistuvat ja omaisuutta jää käyttämättä. Samalla merkittävä määrä varallisuutta jää passiiviseksi, mikä heikentää paikallistaloutta ja hidastaa kehitystä erityisesti maaseudulla. Ongelma ei ole yksittäinen, vaan laajalle levinnyt ja rakenteellinen.

Kuolinpesiä jää purkamatta vuosikymmeniksi, jopa yli sadaksi vuodeksi, jolloin omistajuus hajautuu ja päätöksenteko muuttuu käytännössä mahdottomaksi. Nykyjärjestelmä vain siirtää ongelmaa eteenpäin ja kasaantuu lopulta tuleville sukupolville ratkaistavaksi.

Tätä kehitystä ei voida enää hyväksyä. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret esittää, että kuolinpesien päätöksenteossa siirrytään enemmistöpäätöksiin ja niille asetetaan viiden vuoden määräaika, jonka kuluessa ne on purettava.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret tunnistaa aloitteessa esitetyn huolen pitkään jakamattomana olleiden kuolinpesien haasteista ja omaisuuden hallintaan liittyvistä ongelmista. Keskustanuoret katsoo kuitenkin, että kuolinpesien yksimielisyyttä vaativan päätöksenteon vieminen enemmistöpäätöksiin voisi johtaa väärinkäyttöihin erityisesti riitatilanteissa.

Keskustanuoret huomauttaa, että jo tällä hetkellä riitatilanteissa myös yksittäisen kuolinpesän osakkaan on mahdollista hakea kuolinpesälle pesänselvittäjää omaisuuden jakamiseksi. Keskustanuoret näkee kuitenkin, että kuolinpesien jakamiseen ja purkamisen vauhdittamiseen tulee etsiä lisää keinoja, jotta omaisuuden käyttöä voidaan tehostaa. Yhtenä ratkaisuna olisi mahdollista tarkastella aloitteessa esille tuotua viiden vuoden määräaika, joka on nykyisin käytössä esimerkiksi Ruotsissa koskien maa- ja metsätiloja.

43. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret: Lomarahoihin ei tule kajota

Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret vastustaa lomarahojen leikkaamista. Lomaraha on keskeinen osa monen palkansaajan vuosittaista toimeentuloa, ja sen heikentäminen kohdistuisi suoraan ostovoimaan sekä kotimaiseen kulutukseen. Tällä olisi negatiivisia vaikutuksia erityisesti palvelualoilta ja paikallistalouteen.

Lomarahoihin kajoaminen osuu käytännössä laajasti keskituloisiin ja pienituloisiin työntekijöihin, joille se muodostaa merkittävän osan vuosittaisista tuloista. Samalla se heikentäisi työnteon kannustimia ja lisäisi epävarmuutta työmarkkinoilla tilanteessa, jossa ostovoiman vahvistaminen olisi ensisijaisen tärkeää.

Lomaraha perustuu työehtosopimukseen ja on osa sovittua palkkausta, eikä sitä tule tarkastella irrallisena säästöeränä. Sen leikkaaminen olisi myös omiaan heikentämään luottamusta työmarkkinajärjestelmän toimintaan.

Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret katsoo, että lomarahoihin kohdistuvat leikkaukset heikentäisivät työntekijöiden toimeentuloa, ostovoimaa ja luottamusta työmarkkinoihin tilanteessa, jossa talouden elpyminen edellyttää päinvastaisia toimia. Tämän vuoksi Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret vaatii, että lomarahoihin ei tehdä heikennyksiä eikä niiden tasoa alenneta, vaan työmarkkinajärjestelmää tulee kehittää sopimusperusteisesti ja palkansaajien asemaa kunnioittaen.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Keskustanuoret näkee, että lomarahat on pidettävä leikkausten ulkopuolella, sillä ne ovat tärkeä työntekijän hyvinvointia ja toimeentuloa tukeva oikeus. Työntekijällä tulisi kuitenkin halutessaan olla oikeus valita, ottaako hän lomarahansa rahana vai vapaapäivinä tai niiden yhdistelmällä.

44. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret: Nuorisoasumisen rahoitus epävarmuudesta pysyvyyteen!

Nuorisoasumisen rahoitus on ajautunut epävarmuuteen STEA-avustusten päättymisen myötä. Tämä on heikentänyt alan ennakoitavuutta ja lisännyt painetta kohtuuhintaisen asumisen tarjontaan tilanteessa, jossa nuorten asumiskustannukset ovat jo valmiiksi korkealla tasolla.

Rahoituksen epävarmuus uhkaa nuorisoasuntojen rakentamista, asumisneuvonnan jatkuvuutta sekä erityisesti matalan kynnyksen palveluja, jotka tukevat nuorten itsenäistymistä ja arjen hallintaa.

Samalla alueelliset erot ovat vaarassa kasvaa, kun nuorisoasumisen tarjonta keskittyy entistä vahvemmin suuriin kaupunkeihin.

Nuorisoasuminen ei voi perustua määräaikaisiin hankkeisiin tai vuosi kerrallaan tehtäviin rahoitusratkaisuihin, vaan se edellyttää pysyvää ja ennakoitavaa rahoitusmallia osana pitkäjänteistä asuntopolitiikkaa.

Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret esittää, että nuorisoasumiselle luodaan uusi pysyvä valtion rahoitusohjelma STEA-tuen päättymisen tilalle. Rahoituksen tulee turvata nuorisoasuntojen tarjonta, asumisneuvonnan jatkuvuus sekä kohtuuhintaisten nuorisoasuntojen rakentamisen edellytykset koko maassa.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Keskustanuoret tunnistaa tarpeen kohtuuhintaisten nuorisoasuntojen tarjoamiselle ja asumisneuvonnan jatkumiselle. Osa nuorista tarvitsee konkreettista tukea asumiseen ja itsenäistymiseen liittyvissä asioissa. Nuorisoasuntopalvelut edistävät nuorten yhdenvertaisuutta itsenäisen elämän aloitusvaiheessa, jolloin nuorille annetaan mahdollisuus oppia itsenäisiä arjenhallinnan taitoja.

Keskustanuoret näkee, että valtion tulee tukea rahallisesti ja pitkäjänteisesti nuorisoasuntopalveluita alueellisten erojen kaventamiseksi. Kohtuuhintainen asuminen ja asumisneuvontapalvelut tulee olla riittävän saavutettavia nuorille.

45. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret: Nuorisovaltuustojen aloiteoikeus lakiin

Nuorten kiinnostus yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen on heikentynyt vuosikymmenten aikana, ja samalla kokemus omista vaikutusmahdollisuuksista jää usein riittämättömäksi. Moni nuori kokee, ettei omilla näkemyksillä ole todellista merkitystä päätöksenteossa, mikä heikentää luottamusta demokratiaan ja vähentää osallistumishalukkuutta.

Nuorisovaltuustot ovat keskeinen osa nuorten osallisuutta kunnissa, mutta niiden asema vaihtelee eikä rooli päätöksenteossa ole riittävän vahva. Vaikuttaminen rajoittuu usein lausuntoihin myöhäisessä vaiheessa, jolloin mahdollisuudet vaikuttaa päätösten sisältöön jäävät vähäisiksi ja osallisuus näyttäytyy helposti näennäisenä.

Nuorten osallisuuden vahvistaminen edellyttää rakenteita, jotka tuovat nuorten äänen mukaan jo valmisteluvaiheessa ja varmistavat, että heidän esityksensä käsitellään aidosti osana kunnallista päätöksentekoa. Tämä edellyttää selkeää ja velvoittavaa mallia nuorisovaltuustojen aseman vahvistamiseksi.

Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret esittää, että nuorisovaltuustoille tulee säätää laissa aloiteoikeus kunnanvaltuustoihin. Tämä vahvistaa nuorten todellisia vaikutusmahdollisuuksia, lisää nuorisovaltuustojen painoarvoa kunnallisessa demokratiassa ja vahvistaa luottamusta siihen, että osallistuminen johtaa todelliseen vaikuttamiseen.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Keskustanuoret kannattaa nuorisovaltuustojen aloiteoikeuden säätämistä lakiin. Aloiteoikeus antaisi nuorille paremman mahdollisuuden vaikuttaa kunnalliseen päätöksentekoon sekä loisi luottamusta päätöksentekoa kohtaan. Lisäksi aloiteoikeus lisäisi ymmärrystä demokratiasta ja tukisi sen toteutumista.

46. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret: Opiskelijoiden toimeentuloa vahvistettava

Opiskelijoiden taloudellinen tilanne on heikentynyt viime vuosina samaan aikaan, kun elinkustannukset ovat nousseet. Tämä on lisännyt epävarmuutta arjessa ja vaikeuttanut opiskelijoiden mahdollisuuksia keskittyä täysipainoisesti opintoihin. Monelle opiskelijalle toimeentulo on jatkuvaa tasapainottelua, jossa tulot eivät riitä kattamaan perusmenoja ilman lainaa tai satunnaista lisätukea.

Nykyinen tukijärjestelmä muodostuu opintorahasta, asumislisästä ja opintolainasta, mutta kokonaisuus ei näyttäydy opiskelijalle selkeänä tai riittävän vakaana. Opintorahan taso on matala suhteessa elinkustannuksiin, asumislisä vaihtelee asuinpaikan mukaan, ja opintolaina korostuu liian usein välttämättömänä osana toimeentuloa. Tämä lisää taloudellista epävarmuutta ja heikentää opiskelijoiden arjen ennakoitavuutta.

Opiskelijoiden toimeentulo ei saisi perustua epävarmuuteen tai velkaantumiseen, vaan selkeään ja riittävään perusturvaan. Tukijärjestelmän tulee muodostaa kokonaisuus, joka vastaa paremmin nykyisiä elinkustannuksia ja mahdollistaa sen, että opiskelija voi keskittyä opintoihin ilman jatkuvaa huolta toimeentulosta.

Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret esittää, että opiskelijoiden toimeentuloa tulee vahvistaa kehittämällä tukijärjestelmää kokonaisuutena siten, että se muodostaa selkeän, riittävän ja ennakoitavan tulotason opiskelijan arkeen. Tämä parantaisi opiskelijoiden jaksamista, vähentäisi taloudellista epävarmuutta ja tukisi opintojen sujuvaa etenemistä.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen

Keskustanuoret yhtyy aloitteessa esitettyyn huoleen opiskelijoiden toimeentulosta ja sen lainapainotteisuudesta. Opintotuen lainapainotteisuus on kasvanut Orpon hallituksen toimien myötä kohtuuttomaksi. Ei ole oikein edellyttää opiskelijaa ottamaan merkittävää lainataakkaa kannettavakseen ajassa, jossa opintojen jälkeen häämöttävä työelämä on yhä epävarmempi. Opintotuen lainapainotteisuus luo myös eriarvoisuutta opiskelijoiden keskuudessa, sillä sosioekonominen taustas voi vaikuttaa lainan ottamiseen. Velkarasitus on myös kaikissa tutkinnoissa lähtökohtaisesti sama, vaikka eri alojen tutkinnot johtavat hyvin erilaisiin tulotasoihin työelämässä.

47. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret: Perintövero jarruttaa omistajuutta

Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret vaatii perintöveron poistamista. Perintö- ja lahjaverotus kohdistuu omaisuuteen, joka on jo kertaalleen verotettua, ja toimii käytännössä lisärasitteena omistamiselle. Tämä heikentää kannustimia säästää, omistaa ja siirtää varallisuutta eteenpäin, mikä näkyy koko kansantaloudessa.

Perintöverolla on pitkään ollut negatiivinen vaikutus suomalaiseen omistajuuteen. Se hajauttaa varallisuutta ja vaikeuttaa pitkäjänteistä, ylisukupolvista omistamista. Suomessa omistajuuden kulttuuri on valmiiksi heikompi kuin monissa verokkimaissa, eikä nykyinen verotus tue sen vahvistumista.

Erityisen haitallisesti perintövero vaikuttaa sukupolvenvaihdoksiin. Vaikka huojennuksia on olemassa, niiden ehdot ovat tiukat ja perijä joutuu usein merkittävään maksuvelvollisuuteen. Tämä koskee niin maatiloja ja yrityksiä kuin tavallisia perintötilanteita, joissa siirtyy esimerkiksi perheen kesämökki. Monelle perijälle veroseuraamus muodostuu kohtuuttomaksi suhteessa perinnön luonteeseen.

Perintöverotus myös kannustaa varallisuuden siirtämiseen pois Suomesta ja heikentää kotimaisen omistajuuden kehittymistä. Samalla se vähentää pääomien ohjautumista investointeihin, joilla olisi myönteisiä vaikutuksia talouskasvuun ja työllisyyteen.

Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret katsoo, että perintövero on taloudellisesti haitallinen ja epäoikeudenmukainen veromuoto. Suomen Keskustanuorten tulee edistää perintö- ja lahjaverotuksen poistamista osana omistajuutta vahvistavaa talouspolitiikkaa.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Perintöveron tarkoitus ei ole ainoastaan olla valtion varainkeruun keino, vaan myös sosiaalipoliittinen työkalu, jolla pyritään kaventamaan tulo- ja varallisuuseroja. Sosiaalipoliittisena työkaluna se auttaa estämään tulojen ja varallisuuden keskittymistä hyväosaisille, sekä jakamaan jo keskittyneitä tuloja ja varallisuutta uudelleen. Perintöveron poisto edellyttäisi vaihtoehtoisia verotuskohteita tai kululeikkauksia.

Yritysten sukupolvenvaihdoksille on jo nykyisellään olemassa verohelpotuksia, joiden tarkoitus on helpottaa liiketoimintojen siirtämistä uudelle sukupolvelle. On kaikkien etu, että esimerkiksi suomalaisissa yrityksissä toiminnan jatkuvuuden esteeksi ei nouse perintövero. Perintöveron kehittämisessä voitaisiin kuitenkin selvittää edelleen keinoja tukea perijän mahdollisuutta kehittää yrityksen toimintaa esimerkiksi laajentamalla sukupolvenvaihdoshuojennusta nykyisestäään. Verotuksen koettu epäoikeudenmukaisuus esimerkiksi silloin, kun omaisuutta joudutaan realisoimaan, ei johdu ainoastaan perintöveron olemassaolosta, vaan osasyynä on myös ongelmat omaisuuden arvostuksessa. Esimerkiksi tappiollisen yrityksen arvostusta tulee tarkastella uudelleen.

Perintöveron uudistaminen kohti oikeudenmukaisempaa järjestelmää on kannatettavaa. Nykyinen malli aiheuttaa kiistämättä suuria ongelmia erityisesti pienissä yrityksissä ja usein myös pienituloisilla yksityishenkilöillä mikäli kyseessä on perittyä irtaimistoa. Yksi merkittävä muutos, joka perintöverotukseen voitaisiin tehdä, olisi joustojen lisääminen perintöveron maksuaikatauluun.

Uudistus on kuitenkin toteutettava niin, että se ei suosi hyvätuloisia ja suuryrityksiä pienituloisten kustannuksella. Ehdotettu perintöverosta luopuminen pienentää kokonaisveroastetta, koska se tarjoaa käytännön mahdollisuuden olla maksamatta veroa.

48. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret: Pienten linja-autoyhtiöiden sähköistymisen turvaaminen

Paikallisliikenteen linja-autokalusto sähköistyy Suomessa nopeasti, erityisesti kaupunkiseuduilla. Kehitys on ympäristön kannalta myönteinen, mutta asettaa pienet ja keskiuuret linja-autoyhtiöt eriarvoiseen asemaan. Sähköbussien korkea hankintahinta ylittää monen toimijan investointikyvyn, mikä kasvattaa riskiä markkinoiden keskittymisestä harvoille suurille yrityksille.

Nykykehitys uhkaa alan kilpailua ja alueellista monimuotoisuutta. Kun sähköinen kalusto on yhä useammin edellytys julkisissa hankinnoissa, pienet toimijat jäävät helposti ulkopuolelle. Tämä heikentää kilpailua, kaventaa palveluntarjontaa ja voi pitkällä aikavälillä nostaa joukkoliikenteen kustannuksia.

Sähköistymisen tulee olla mahdollisuus kaikille toimijoille, ei vain suurille. Siksi siirtymä edellyttää ratkaisuja, jotka huomioivat erikokoisten yritysten lähtökohdat ja turvaavat tasapuoliset toimintaedellytykset.

Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret esittää, että valtion tulee ryhtyä toimiin pienten linja-autoyhtiöiden sähköistymisen tukemiseksi. Tämä vahvistaa kilpailua, turvaa joukkoliikenteen monimuotoisuuden ja varmistaa, että siirtymä etenee hallitusti ja oikeudenmukaisesti koko maassa.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret kannattaa tavoitetta hiilineutraalien käyttövoimien edistämisestä myös joukkoliikenteessä. Linja-autoliikenteessä sähköistymiskehitys on ottanut viime vuosien aikana merkittäviä askelia, ja esimerkiksi joissain HSL:n kilpailutuksissa sähköistä kalustoa on tarjottu liikenteeseen jopa ilman velvoitetta tähän, sillä kalusto on kustannustehokasta.

Keskustanuoret tunnistaa, että pienemmillä yrityksillä voi olla rajallisemmat mahdollisuudet investoida uuteen kalustoon. Tukien kohdentaminen pienille yhtiöille voisi kuitenkin antaa niille perusteetonta kilpailuetua, vääristää markkinoita ja olla jopa EU:n valtioneuvoston vastainen. Keskustanuoret kannattaa kannustimia joukkoliikenteen käyttövoimamuutokseen, mutta ei kannata vain tietyille toimijoille kohdistuvia markkinoita vääristäviä tukimuotoja. Keskustanuoret muistuttaa lisäksi, että joukkoliikenteessä on tärkeää hyödyntää myös muita hiilineutraaleja käyttövoimia kuten biokaasua.

49. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret: Valtion työpaikkojen hajauttamisen vahvistaminen

Valtion työpaikkoja ja palveluita on viime aikoina keskitetty yhä vahvemmin suuriin kaupunkeihin, mikä on heikentänyt alueiden elinvoimaa ja palveluiden saavutettavuutta. Esimerkiksi Verohallinnon

palveluverkkoa on karsittu vuoden 2023 aikana 54 toimipisteestä 19 toimipisteeseen, ja Pohjois-Suomessa Oulusta pohjoiseen on enää yksi toimipiste.

Keskittäminen ei vastaa muuttunutta työelämää, jossa etä- ja monipaikkainen työ mahdollistavat asiantuntijatehtävien hoitamisen sijainnista riippumatta. Tästä huolimatta valtion sijoittumista ohjaa edelleen keskittävä malli, mikä lisää alueellista eriarvoisuutta ja heikentää palveluiden saavutettavuutta.

Alueellisen tasapainon vahvistaminen edellyttää suunnanmuutosta. Valtion työpaikkojen ja toimintojen hajauttaminen on kustannustehokas keino turvata palvelut, vahvistaa elinvoimaa ja parantaa työvoiman saatavuutta koko maassa.

Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret esittää, että valtio linjaa uusien työpaikkojen ja toimintojen sijoittamisen ensisijaisesti kasvukeskusten ulkopuolelle aina, kun se on työn luonteen kannalta mahdollista, sekä ryhtyy toimiin tarpeettoman keskittämisen purkamiseksi.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret ymmärtää huolen palvelupisteiden keskittymisestä kasvukeskuksiin ja siitä aiheutuvan alueellisen epätasa-arvon tunteen. Keskustanuoret kuitenkin näkee, ettei toimipisteiden siirtäminen ole enää nykypäivää. Etätyöskentely mahdollistaa töiden tekemisen toimipisteen sijainnista riippumatta, ja Keskustanuoret kannattaa etätyöskentelyn mahdollistamista nykyistä laajemmin. Keskustanuoret kannattaa ajatusta yhteistyötiloista ympäri Suomea, joissa voi työskennellä useita julkisen sektorin toimijoita ja niiden työntekijöitä.

50. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret: Väli aikaistili suojaamaan ikäihmisiä huijauksilta

Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret nostaa esiin kasvavan ongelman, jossa erityisesti ikäihmisiin kohdistuvat huijaukset ja painostava myynti johtavat taloudellisiin menetyksiin. Erilaiset myyntitilanteet, puhelinmyynti ja kotikäynnit voivat johtaa päätöksiin, joita ei ole tehty riittävän harkiten tai ymmärtäen niiden seurauksia.

Nykyinen järjestelmä ei tarjoa riittäviä keinoja puuttua tilanteisiin, joissa epäilyttävä kauppa tai sopimus syntyy nopeasti ja maksu siirtyy välittömästi myyjälle. Tällöin virheellisen tai painostetun päätöksen korjaaminen jälkikäteen on usein vaikeaa tai mahdotonta.

Ikäihmisten taloudellisen turvallisuuden vahvistaminen edellyttää ennaltaehkäiseviä ratkaisuja, jotka antavat aikaa tarkistaa päätösten oikeellisuus ennen varojen lopullista siirtymistä. Tämä parantaisi suojaa huijauksia vastaan ilman, että se tarpeettomasti rajoittaa normaalia kaupankäyntiä.

Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret esittää, että Suomeen selvitetään ja otetaan käyttöön väli aikaistili tai vastaava järjestely, jossa epäilyttävissä tai riskialttiissa myyntitilanteissa maksu ohjautuu ensin tilapäisesti erilliselle tilille. Tänä aikana voidaan varmistaa, että kauppa on tehty asianmukaisesti ja ilman painostusta ennen varojen siirtymistä lopullisesti myyjälle. Tämä lisäksi ikäihmisten taloudellista turvaa ja ehkäisisi väärinkäytöksiä.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret tunnistavat ongelman erityisesti ikäihmisiin kohdistuvista huijauksista, mutta näkee että väliaikaistili ei olisi toimiva ratkaisu. Jo nykyään pankit voivat pysäyttää epäilyttäviä tilisiirtoja sellaisia havaitessaan, mutta väliaikaistilimallissa keinot tunnistaa henkilön itse tekemistä tilisiirroista painostuksen alla tehdyt on käytännössä mahdotonta. Esitetty malli sitoisi myös pääomaa ja hidastaisi kansantalouden kiertoa, sillä aitoihin tarkoituksenmukaisiin ostoihin käytetyt rahat jäisivät seisomaan tilille ja odottamaan käsittelyä, joka taas vaatisi lisää työvoimaa ja lisäisi byrokratiaa. Mikäli pankit haluavat toteuttaa väliaikaistilin kaltaista toimintaa omaehtoisesti, tulee siihen taata mahdollisuus.

51. Pohjois-Karjalan Keskustanuoret: Luonnonarvokaupasta lisävauhtia ympäristönsuojeluun

Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen ovat merkittävä uhka monille luonnon ekosysteemipalveluille ja vaarantaa samalla myös monien elinkeinojen toimintaedellytykset. Luonnon monimuotoisuutta on pyritty ylläpitämään ja vahvistamaan niin valtion omilla suojeluohjelmilla kuin myös rahoitusmalleilla, joilla on haluttu kannustaa yksityisiä maanomistajia vapaaehtoiseen suojeluun. Yksityismaanomistajien keskuudessa on tutkimusten mukaan halukkuutta suojella metsiään. Suojelun tulee perustua vapaaehtoisuuteen ja maanomistajien on saatava suojelusta oikeanlainen korvaus.

Vapaaehtoisen suojelun lisäämiseksi tarvitaan julkisen rahoituksen lisäksi myös yksityistä rahaa luonnonarvokaupan muodossa. Luonnonarvokaupassa yksityinen toimija maksaa maanomistajan suojelemasta, ennallistamasta tai muuten ylläpitämästä elinympäristöstä korvauksen säilytetyistä tai tuotetuista luonnonarvohehtaareista, joilla on positiivinen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen.

Pohjois-Karjalan Keskustanuoret esittävät, että Keskustanuorten tulee edistää luonnonarvokaupan kehittämistä vapaaehtoisen ympäristönsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Keskustanuoret pitää luonnon monimuotoisuuden turvaamista tärkeänä ja näkee vapaaehtoisuuteen perustuvat keinot keskeisinä. Luonnonarvokauppa tarjoaa mahdollisuuden yhdistää ympäristönsuojelu ja markkinaehtoiset kannustimet siten, että maanomistajat saavat oikeudenmukaisen korvauksen luonnonarvojen ylläpitämisestä.

Keskustanuorten mielestä luonnonarvokaupan kehittämistä tulee edistää osana ympäristöpolitiikan keinovalikoimaa. Samalla on varmistettava järjestelmän läpinäkyvyys ja vaikuttavuus. Myös kunnat ja seurakunnat voivat edistää toimintaa mahdollistamalla ennallistamistoimet luonnonarvokaupan kautta soveltuvilla maa-alueillaan.

52. Pohjois-Karjalan Keskustanuoret: Kohti reilumpaa korkeakouluvalintaa - Luovutaan ensikertalaisikiintiöistä ja palautetaan pääsykokeet korkeakouluvalintojen pääväyläksi

Suomen korkeakouluvalintojen tulee perustua yhdenvertaisuuteen ja mahdollisuuteen rakentaa omaa polkua myös myöhemmin elämässä. Ensikertalaisikiintiöt asettavat hakijat eriarvoiseen asemaan aiempien valintojen perusteella, vaikka moni tekee ensimmäiset opintopäätöksensä nuorena ilman varmuutta suunnastaan. Samalla ylioppilastutkinnon arvosanoihin vahvasti nojaava suora valinta korostaa yksittäisten lukioarvosanojen merkitystä tavalla, joka voi lukita tulevaisuuden liian varhain. Korkeakoulujärjestelmän tulisi tukea suunnanmuutoksia ja uusia yrityksiä, ei vaikeuttaa niitä.

Nykyinen valintajärjestelmä on lisännyt painetta lukio-opintoihin tavalla, joka korostaa yksittäisten arvosanojen ratkaisevaa merkitystä ja siirtää kilpailun yhä varhaisempaan vaiheeseen. Ensikertalaisikiintiöt puolestaan vaikeuttavat alanvaihtoa ja uudelleen kouluttautumista, koska aiemmin opiskelupaikan vastaanottaneet joutuvat heikompaan asemaan. Tämä on johtanut tilanteisiin, joissa nuoret kokevat pakkoa hakea "varman päälle" heti ensimmäisellä kerralla, vaikka oma suunta ei olisi vielä selvä. Samalla järjestelmä voi tuntua monimutkaiselta ja jäykältä, mikä heikentää kokemusta reiludesta ja mahdollisuudesta uuteen alkuun.

Tasapainoisempi ratkaisu olisi siirtyä malliin, jossa pääsykokeet ovat valintojen pääasiallinen perusta ja ylioppilastutkinnon arvosanat tuovat hakijalle lisäpisteitä. Näin palkittaisiin pitkäjänteisestä opiskelusta, mutta annettaisiin samalla mahdollisuus osoittaa osaaminen ja motivaatio myös myöhemmin. Yksi selkeä valintareitti lisäisi läpinäkyvyyttä ja vahvistaisi kokemusta reilusta kilpailusta, jossa jokaisella on aidosti mahdollisuus päästä opiskelemaan työnsä ja kykynsä perusteella.

Pohjois-Karjalan Keskustanuoret esittää, että Keskustanuorten tulee edistää korkeakouluvalintojen uudistamista siten, että ensikertalaisikiintiöistä luovutaan ja pääsykokeet palautetaan valintojen pääasialliseksi väyläksi.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret kannattaa ensikertalaisikiintiön poistoa. Ensikertalaisikiintiö aiheuttaa tällä hetkellä korkeakouluun hakeville huomattavia paineita oikean valinnan tekemisestä, sillä opiskelupaikan vastaanottamisen jälkeen uutta paikkaa toiselta alalta voi olla hyvin vaikeaa saada. Ensikertalaisikiintiö voikin aiheuttaa esimerkiksi toivomattomia välivuosia.

Keskustanuoret näkee tärkeänä, että opintovalinnat ovat samalla sujuvia ja mittaavat soveltuvuutta ja motivaatiota kyseisen alan opintoihin. Keskustanuoret näkee paikkansa sekä pääsykokeille että todistusvalinnalle. Todistusvalinta antaa arvoa aiemmalle opintomenestykselle ja voi sujuvoittaa jatko-opintoihin pääsyä. Pääsykokeet taas antavat laajemman mahdollisuuden tavoitella opiskelupaikkaa aiemmasta opintomenestyksestä riippumatta. Keskustanuoret pitää ongelmallisena kehitystä, jonka myötä osalla aloista valtaosa opiskelupaikoista jaetaan todistusvalinnan perusteella ja pääsykoevalinnan paikkamäärä jää hyvin pieneksi. Keskustanuoret näkee, että opiskelijavalinnoissa tulisi pyrkiä näiden valintatapojen tasapainoon, jolloin kummankin valintatavan osuus olisi 40-60 % aloituspaikkamäärästä. Tämä mahdollistaisi realistisen sisäänpääsymahdollisuuden molemmilla

hakuväylillä. Lisäksi Keskustanuoret näkee tärkeänä, että myös avoimen väylä on soveltuvilla aloilla käytössä maltillisen osuuden sisäänpääsyväylänä.

Joillain erityisaloilla, kuten taidealoilla, voi kuitenkin olla tarkoituksenmukaista järjestää opiskelijavalinta pelkällä pääsykokeella. Myös esimerkiksi soveltuvuuskokeet on poistettu kaikkien sote-alan AMK-tutkintojen hakuvaiheesta, vaikka esimerkiksi näillä aloilla keskeisiä sosiaalisia taitoja on hyvin haastavaa mitata kirjallisilla kokeilla. Tämä on voinut aiheuttaa tilanteen, jossa alaa opiskelemaan päätyy henkilöitä, jotka eivät alalle sovellu. On sekä opiskelijan itsensä että yhteiskunnan kannalta tärkeää, että tällaisia tilanteita vältettäisiin. Soveltuvuuskokeet tulisi palauttaa aloille, joilla niillä on keskeinen merkitys.

53. Pohjois-Karjalan Keskustanuoret: Perintövero pois maa- ja metsätiloilta

Maa- ja metsätalous on keskeinen osa suomalaista elinkeinorakennetta, huoltovarmuutta ja alueellista elinvoimaa. Erityisesti harvaan asutuilla alueilla maa- ja metsätilat työllistävät ja turvaavat kotimaisen ruoantuotannon, jonka jatkuminen on elintärkeää myös tulevaisuudessa. Perintöverotus sukupolvenvaihdostilanteissa muodostaa kuitenkin merkittävän taloudellisen rasitteen tilan jatkajalle ja heikentää tilan toimintaedellytyksiä.

Usein perintövero joudutaan maksamaan ottamalla merkittäviä lainoja, myymällä osia tilasta tai realisoimalla omaisuutta. Metsätilojen kohdalla tämä tarkoittaa usein laajoja ennenaikaisia hakkuita, mikä on myös vahvasti vastaan metsänhoidollisia ympäristötavoitteita. Valtava verotaakka heikentää tilan investointikykyä ja pitkän aikavälin kannattavuutta sekä lisää maa-alueiden pirstaloitumista ja siirtymistä isoille yhtiöille tai rahastoille.

Sukupolvenvaihdosten sujuvuus on ratkaisevaa koko alan tulevaisuudelle. Suomessa on viime vuosina korostunut kotimaisen tuotannon, kestävyys- ja huoltovarmuuden merkitys. Näiden ylläpitäminen edellyttää, että tilojen jatkajat voivat aloittaa toimintansa ilman kohtuutonta verotaakkaa. Maa- ja metsätilat ovat tuotantovälineitä, joiden arvo on sidottu aktiiviseen käyttöön ja pitkäjänteiseen työhön, ei passiiviseen omistamiseen.

Pohjois-Karjalan Keskustanuoret esittää, että perintöverotusta muutetaan siten, että aktiivisessa maa- ja metsätalousoikeudessa olevien tilojen siirtyessä perintönä jatkajalle perintöveroa ei peritä, mikäli jatkaja sitoutuu harjoittamaan toimintaa tilalla.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Ks. vastaus aloitteeseen 47.

54. Pohjois-Karjalan Keskustanuoret: Verokannustimia sukupolvenvaihdosten vauhdittamiseksi

Monilla toimialoilla suuri määrä pk-yrityksiä on lähivuosina omistajanvaihdoksen edessä. Ilman toimivia ja tehokkaita veroratkaisuja iso osa elinkelpoisista yrityksistä lopettaa toimintansa, mikä heikentää työllisyyttä, kasvua ja alueellista elinvoimaa.

Verotuksella voidaan merkittävästi vaikuttaa siihen, siirtyykö yritys jatkajalle hallitusti vai päättykö se myyntiin, pilkkoutumiseen tai alasajoon. Sukupolvenvaihdosten sujuvuus tukee kansallista huoltovarmuutta ja kotimaista omistajuutta, joten verokannustinten merkitys koko kansantalouteen olisi huomattava. Verotuksella voidaan vaikuttaa esimerkiksi luovutusvoittoverotuksen tai perintö- ja lahjaveroujoennusten kautta.

Pohjois-Karjalan Keskustanuoret esittää lainsäädännön muuttamista sukupolvenvaihdosten vauhdittamiseksi ja helpottamiseksi osana seuraavan hallituskauden hallitusohjelmaa.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Keskustanuoret näkee tärkeänä ettei sukupolvenvaihdokset tuhoa elinkelpoisia yrityksiä ja kannattaa sukupolvenvaihdosten vauhdittamista veroujoennusten avulla. Järjestelmä kokonaisuutena vaatii uudistuksia, jotta yritystoimintaa ei joutuisi lakkauttamaan tai pilkkomaan tilanteessa jossa jatkaja löytyisi.

55. Pohjois-Karjalan Keskustanuoret: Velvollisuus lisätä aurinkovoimaa uudisrakentamisessa

Suomi on sitoutunut ilmastotavoitteisiin muun muassa osana Euroopan unionin energiapolitiikkaa. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää uusiutuvan energian tuotannon lisäämistä ja hajauttamista nopeasti. Koska rakennusten energiankulutus muodostaa suuren osan kokonaiskulutuksesta, on toimenpiteet perusteltua kohdentaa nimenomaan uudisrakentamiseen.

Aurinkosähkö on kustannustehokas ja helppo ratkaisu, kun se huomioidaan jo rakentamisen suunnitteluvaiheessa. Uudisrakentamiseen voitaisiin asettaa velvollisuus asentaa aurinkosähköjärjestelmä, mikäli rakennuksen sijainti ja tekniset edellytykset mahdollistaa sen. Velvoite koskisi julkisia, liike- ja teollisuus- sekä asuinrakennuksia. Ratkaisun ei ole tarkoitus kattaa koko rakennuksen energiantarvetta, vaan lisätä kotimaista uusiutuvan energian tuotantoa, vahvistaa energiaomavaraisuutta, tasata sähkön hintaheilahtelua sekä tukea vihreää siirtymää. Energiaratkaisu on kustannustehokkainta toteuttaa jo rakennusvaiheessa, joten aurinkoenergian määrittäminen osaksi rakentamiskäytäntöä on merkittävä teko tulevaisuuden kestävästä yhteiskunnan rakentamiseksi.

Pohjois-Karjalan Keskustanuoret esittää, että aurinkovoiman lisäämistä tulee edistää ja lisätä uudisrakentamisessa osana ilmasto- ja energiapolitiikkaansa.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret ei kannata velvoittavaa sääntelyä aurinkosähköjärjestelmien asentamiseksi. Rakentamisen ratkaisut tulee voida toteuttaa kohdekohtaisesti tarkoituksenmukaisella ja kustannustehokkaalla tavalla.

Keskustanuoret pitää kuitenkin uusiutuvan energian lisäämistä ja hajautetun energiantuotannon vahvistamista tärkeänä osana ilmasto- ja energiapolitiikkaa. Aurinkovoima on monissa kohteissa

toimiva ja kustannustehokas ratkaisu uudisrakentamisessa. Aurinkovoima myös tasaa hyvin tuulivoiman tarjontavaihtelua sähkömarkkinoilla, sillä tutkitusti tuulettomalla säällä usein paistaa ja päin vastoin.

Keskustanuorten mielestä aurinkovoiman lisäämistä tulee edistää ensisijaisesti kannustimien, ohjauksen ja neuvonnan keinoin velvoitteiden sijaan.

56. Helsingin Keskustanuoret: Suomeen luotava ylivaalikautinen toimintaohjelma kasvipohjaisen ruoantuotannon kiihdyttämiseksi

Suomen on vastattava yhtä aikaa ilmastokriisiin, luontokatoon, huoltovarmuuden vahvistamiseen sekä kestäväen talouskasvun edistämiseen. Ruokajärjestelmällä on näissä jokaisessa keskeinen rooli. Kasvipohjaisen ruoantuotannon kasvu tarjoaa merkittäviä mahdollisuuksia Suomen maataloudelle, elintarviketeollisuudelle ja viennille. Useat tutkimukset osoittavat, että kasvipohjaisen ruokavalion lisääminen on yksi kustannustehokkaimmista tavoista vähentää ruoan ilmastovaikutuksia, monipuolistaa tuotantorakennetta ja parantaa kansanterveyttä.

Tanskassa julkaistiin syksyllä 2023 kunnianhimoinen toimintasuunnitelma kasvipohjaisen ruoantuotannon kasvattamiseksi, joka sisältää ylivaalikautisen strategian ja ruokaketjun kaikkia osia koskevia konkreettisia toimenpiteitä, joilla voidaan kiihdyttää kasvipohjaisen ruoan tuotantoa ja kulutusta. Tanskan tavoitteena on saavuttaa 3% osuus globaalista kasviproteiinimarkkinasta. Arvioiden mukaan osuuden arvo olisi noin 1,8 miljardia euroa ja se voisi luoda jopa 27 000 uutta työpaikkaa. Mallia on kansainvälisesti pidetty onnistuneena erityisesti siksi, että se luo pitkäjänteisen parlamentaarisen pohjan ja koko ruokajärjestelmää koskevan kokonaisuuden.

Myös Suomessa on valtava potentiaali kasvipohjaisen ruoantuotannon kasvattamiseksi, eikä meillä ole varaa jättää tilaisuutta käyttämättä. Kehitys ei tapahdu itsestään, vaan tarvitaan pitkäjänteistä yhteistyötä yli puoluerajojen.

Keskustanuorten Helsingin piiri esittää, että Suomeen luodaan ylivaalikautinen toimintaohjelma kasvipohjaisen ruoantuotannon kiihdyttämiseksi. Ylivaalikautinen toimintaohjelma parantaisi maatalouden ennakoitavuutta, loisi kasvua elintarvike- ja teknologiateollisuuteen, vähentäisi ruokajärjestelmän ilmasto- ja ympäristökuormitusta, vahvistaisi Suomen omavaraisuutta ja huoltovarmuutta sekä tukisi kotimaista tutkimusta ja vientiä.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Keskustanuoret näkee kasvipohjaisen ruoantuotannon kehittämisessä merkittävää potentiaalia niin maataloudelle, elintarviketeollisuudelle kuin viennille. Kasvipohjaisen tuotannon kehittäminen voi osaltaan vahvistaa Suomen huoltovarmuutta ja omavaraisuutta erityisesti valkuaiskasvien tuotannon osalta. Pitkäjänteinen ja ylivaalikautinen tarkastelu voi parantaa alan ennakoitavuutta ja luoda edellytyksiä kestäväälle kasvulle.

Keskustanuoret korostaa, että ruokajärjestelmää tulee kehittää kokonaisuutena ilman vastakkainasettelua kasvi- ja eläinperäisen tuotannon välillä. Sekä kasvipohjaisella tuotannolla että

kotimaisella kotieläintuotannolla on tärkeä rooli suomalaisessa ruokaketjussa, huoltovarmuudessa ja maatalouden kannattavuudessa.

Keskustanuorten mielestä kehittämisen tulee perustua markkinalähtöisyyteen ja kannustaviin toimiin, jotka tukevat koko ruokaketjun monipuolista kehitystä.

57. Helsingin Keskustanuoret: Ruuhkamaksujen avulla halvempaa joukkoliikennettä

Joukkoliikenteen lippujen hinnat ovat kasvaneet merkittävästi esimerkiksi HSL:n alueella, mikä on ymmärrettävästi aiheuttanut närää alueen asukkaissa. Kallistuneista lipuista kärsivät eniten pienituloiset, joilla korotukset tuntuvat merkittävästi lompakossa. Toisaalta taas joukkoliikenneyhtiöt menettävät rahaa, kun yhä useampi matkustaa pummilla. Helsingin Keskustanuorten mielestä niillä paikkakunnilla, joissa joukkoliikenne tällä hetkellä toimii, tulisi kaikilla asukkailla olla yhtäläinen mahdollisuus käyttää sitä.

Helsingin Keskustanuoret esittää ratkaisuksi ruuhkamaksujen käyttöönottoa suurissa kaupungeissa, josta saatavia tuloja käytettäisiin joukkoliikenteen kehittämiseen ja lippujen hintojen laskemiseen. Ruuhkamaksuja perittäisiin vilkkaimmilla alueilla ruuhka-aikaan autoilevilta. Maksua ei perittäisi joukkoliikenteeltä, takseilta eikä hälytysajoneuvoilta. Samankaltaisia maksuja on jo käytössä ulkomailla useissa suurissa kaupungeissa. Joukkoliikenteen saavutettavuuden parantumisen lisäksi positiivisena hyötynä olisi vähentyneet ruuhkat sekä parantunut ilmanlaatu.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret katsoo, että suurten kaupunkien liikenteen sujuvoittamiseksi kuntien ja kaupunkien tulisi kehittää pysäköintimahdollisuuksia julkisten liikenneyhteyksien varsille, mikä helpottaisi työmatkaliikenteen saavutettavuutta. Ruuhkamaksu voisi olla eriarvoistava erityisesti kehyskuntien asukkaille, sillä mahdollisuudet kulkea julkisella liikenteellä keskuskaupunkiin voivat olla kunnissa hyvin erilaiset. Esimerkiksi valtion kustantama raideliikenne voi kohdella eri kehyskuntia tässä suhteessa eriarvoisesti.

Keskustanuoret ei halua rajoittaa työssäkäyntiä ylimääräisillä maksuilla, jotka heikentäisivät työssäkäynnin ja kehyskuntiin muuttamisen kannattavuutta. Ruuhkamaksu on usein myös regressiivinen, eli se iskee suhteellisesti kovemmin pienituloisiin autoilijoihin.

58. Helsingin Keskustanuoret: Julkisomisteiset vanhat metsät on suojeltava

Valtio, kunnat ja seurakunnat omistavat paljon metsää erityisesti Pohjois-Suomessa, jossa hakkuumäärät ovat koetelleet paikallisten asukkaiden oikeudentajua. Hallitus on nostanut hakkuista vastaavan Metsähallituksen tulouttamistavoitetta valtiolle, mikä voi tarkoittaa kasvavia hakkuita.

Helsingin Keskustanuorten mielestä valtion, kuntien ja seurakuntien omistamat vanhat metsät tulee suojella lailla. Päätöksellä turvattaisiin sekä luonnon monimuotoisuuden säilymistä että paikallisten

oikeutta yhteisen metsän virkistyskäyttöön. Samalla metsätalouden painopiste siirtyisi enemmän yksityisten omistamiin metsiin.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret katsoo, että erityisesti kunnilla ja seurakunnilla tulee olla mahdollisuus päättää ja vaikuttaa omistamiensa metsien käyttöön ja käsittelyyn. Metsistä saatava tulo on merkittävä osa monien kuntien taloutta, eikä sen hyödyntämistä tule rajoittaa.

Keskustanuoret tunnistaa vanhojen metsien merkityksen luonnon monimuotoisuudelle ja niiden suojelemiseksi tulisi kehittää erilaisia kannustimia, jotka kannustaisivat vapaaehtoiseen suojeluun. Esimerkiksi luonnonarvokauppa voisi mahdollistaa suojelun yksityisen rahoituksen turvin ks. aloite 50. Lisäksi vanhojen metsien määritelmän tulee pohjautua tutkittuun tietoon, eikä että sitä voidaan vaalikausien vaihtuessa muuttaa.

59. Helsingin Keskustanuoret: Ei hajoteta sitä, mikä jo toimii – kehitetään uskonnonopetusta vastaamaan nyky-yhteiskuntaa

Julkisuudessa on käyty keskustelua uskonnonopetuksen muuttamisesta kaikille yhteiseksi katsomusaineeksi. Esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeri Anders Adlercreutz on kannattanut ajatusta todeten, että evankelis-luterilainen uskonnonopetus muodostaisi hyvän pohjan uudelle aineelle. On totta, että uskonnonopetusta on syytä kehittää vastaamaan monikulttuuristuvan yhteiskunnan tarpeita, mutta ei purkamalla koko nykyistä järjestelmää, vaan kehittämällä sitä.

Nykyisen järjestelmän vahvuutena on se, että eri uskontoihin kuuluvat oppilaat voivat saada tunnustuksetonta opetusta omasta katsomuksellisesta viitekehiksestään käsin. Se on mahdollistanut vähemmistöuskontojen edustajille turvallisen tilan keskustella uskonnosta.

Yhteinen katsomusaine, joka rakennettaisiin evankelis-luterilaisen uskonnonopetuksen pohjalle, asettaisi vähemmistöjen edustajat tilanteeseen, jossa heidän täytyisi selittää tai jopa puolustaa omaa katsomustaan enemmistölle. Täytyy myös muistaa, että ortodoksisen uskonnon opetus toimii esimerkiksi pääkaupunkiseudulla nykyisellään hyvin. Myös islamilaisen uskonnonopetuksen suosio on kasvanut, mikä kertoo sen opettamisen tarpeesta.

Nykyisessä mallissa on kehitettävää. Uskonnonvapauden näkökulmasta ongelmallista on esimerkiksi se, ettei evankelis-luterilaiseen tai ortodoksisen kirkkoon kuuluva oppilas voi valita elämänsä katsomustietoa. Tämä epäkohta tulisi korjata antamalla opiskelijoille mahdollisuus valita katsomusaine uskonnollisen yhdiskunnan jäsenyydestä riippumatta. Samaa esitti myös Opetushallituksen katsomusaineiden kehittämistyöryhmä raportissaan viime keväänä.

Toinen kehityskohde liittyy opetuksen paikkaan. Tällä hetkellä vähemmistöuskontojen opetusta on mahdollista saada paikalliselta yhteisöltä, jos koulussa ei ole sen oppimäärän opettajaa. Tällöin opetuksen laadusta ei voida saada takuuta. Jatkossa koulujen uskonnonopetusta pitäisikin pystyä käymään vain kouluissa opettajan johdolla.

Yhteistä katsomusainetta on perusteltu erityisesti sivistyksellisillä argumenteilla. Yksi sivistyneen yhteiskunnan mittari on kuitenkin se, miten se kohtelee vähemmistöjään. Koulussa järjestettävä oman uskonnon opetus on vähemmistöille hyvä paikka tarkastella omaa identiteettiään ja uskontoaan, kriittisestikin. Ei hajoteta sitä, mikä jo toimii, vaan kehitetään järjestelmän heikkouksia:

Helsingin Keskustanuoret esittää, että lisätään keinoja, joilla voidaan vahvistaa katsomusaineiden opetuksen järjestämiseen liittyvää laillisuusvalvontaa. Muutetaan lainsäädäntöä siten, että opiskelija ei jatkossa voisi olla osallistumatta koulun katsomusaineiden opetukseen lukiossa. Nykylainsäädännön mukaan se on mahdollista osalle opiskelijoita. Muutetaan lainsäädäntöä siten, että opiskelijan oikeus osallistua katsomusaineiden opetusta korvaavan opetuksen tai muun toiminnan sijaan oman uskonnollisen yhdyskuntansa antamaan opetukseen lukiokoulutuksen aikana poistetaan. Epäyhdenvertaisuuden korjaamiseksi lainsäädäntöä muutetaan siten, että katsomusaineiden valinta avataan opiskelijoille lukiokoulutuksessa (lukiossa opiskelija voisi valita minkä tahansa katsomusaineen, mutta ylioppilaskirjoituksiin osallistuminen vaatii osallistumista vähintään kahteen pakolliseen saman katsomusopetuksen kurssiin).

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen. Keskustanuorten pitkän aikavälin tavoitteena on siirtyminen yhteiseen katsomusaineeseen, jossa kaikki katsomukset ovat yhdenvertaisessa asemassa ja opetuksen toteutus on valtakunnallisesti yhdenmukaista. Katsomusaineen tulee vahvistaa yleissivistystä, eettistä ja ihmisoikeusosaamista, kriittistä ajattelua sekä dialogi- ja tunnetaitoja, samalla kun se tukee yksilön oman katsomuksen rakentumista.

Keskustanuoret yhtyy ajatukseen katsomusaineiden opetuksen laillisuusvalvonnan vahvistamisesta sekä siihen, että katsomusaineiden opetuksen tulisi tapahtua kouluissa opettajan johdolla. Nykyinen hajautunut järjestelmä ei kaikilta osin turvaa opetuksen yhdenvertaisuutta. Opetushallituksen katsomusaineiden kehittämistyöryhmän suositusten mukaisesti muutosta kohti yhtenäistä katsomusainetta tulee edistää tutkimusperustaisesti esimerkiksi osittain integroidun opetuskokeilun kautta. Kokeilujen avulla voidaan tunnistaa pedagogiset, sisällölliset ja opettajankoulutukseen liittyvät tarpeet ja varmistaa, että tuleva yhteinen katsomusaine kohtelee kaikkia katsomuksia tasapuolisesti.

60. Lapin Keskustanuoret: Tilintarkastajille luotava rekisteröintitunnus ja rekisterimerkintöjen muokkaus mahdollisuuksia laajennettava

Tilintarkastajat ovat tuoneet pitkään huolen esille, että he joutuvat jakamaan henkilötunnustaan asiakkailleen kaupparekisteriin rekisteröimiseksi. Tilalle on toivottu järjestelmää, että tilintarkastajan voisi rekisteröidä jollain muulla tavalla. PRH:n tilintarkastusvalvonta ylläpitää tilintarkastajarekisteriä ja tämä on julkisesti saatavilla. Mikäli henkilö ei kuulu rekisteriin, on tilintarkastajana esiintyminen lainvastaista. Esitämme, että asiassa edettäisiin niin, että jo olemassa olevaan tilintarkastajarekisteriin lisättäisiin jokaiselle tilintarkastajalle yksilöintitunnus. Kaupparekisteriin tilintarkastajaa ilmoitettaessa lomake antaisi tilintarkastajan haettavaksi suoraan

tilintarkastajarekisteristä joko tunnuksen taikka nimen perusteella. Näin ollen tilintarkastaja ei olisi enää velvollinen antamaan henkilötunnustaan asiakkaalleen.

Kaupparekisteriin merkitsemisen lisäksi tilintarkastaja on velvollinen huolehtimaan, että hänen nimensä ei esiinny sellaisen yhteisön rekisterissä, minkä tilintarkastajana hän ei enää toimi. Yksityinen tilintarkastaja pystyy ilmoittamaan kaupparekisterille merkinnän poistosta maksuttomasti, mutta tilintarkastusyhteisölle poisto on huomattava kustannus. Tilintarkastajille tulisi luoda oma portaali, missä he voisivat tarkastella merkintöjä, hyväksyä/hylätä niitä sekä poistaa tietonsa niin itsensä kuin edustamansa yhteisön puolesta. Näin tilintarkastaja pysyisi myös kartalla siitä, onko häntä valittu tehtävään vastoin tahtoaan.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Keskustanuoret yhtyy aloitteessa esitettyyn huoleen tilintarkastajan tunnistamisesta henkilötunnuksella. Henkilötunnus on sensitiivinen henkilötieto, jonka käsittelyä on myös tietosuojalaissa rajoitettu. Tämän lisäksi Keskustanuoret kokee, että tilintarkastajien PRH-portaali voisi olla tehokas ja luottamusta lisäävä tapa rekisterin ylläpitoon ja päivittämiseen. Tosin tällaisen portaalin kehittäminen ja ylläpito maksaa, mikä voi johtaa tilintarkastajien vuosimaksujen nousuun.

61. Lapin Keskustanuoret: Jokaisesta suomalaisesta yrittäjä ilman yrittäjätatusta

Suomen Keskusta on aina ollut työnteon ja yritteliäisyyden puolue. Jo aikojen alusta saakka Maalaisliitto-Keskusta on korostanut ihmisen omaehtoista toimeliaisuutta, sillä tämä on myös köyhän asiaa. Suomessa yrittäminen on tehty hankalaksi, eikä aloitteleville yrittäjille ole annettu mahdollisuutta epäonnistua. Hyvän bisnesidean heikko menestys on johtanut usealla aloittelevalla yrittäjällä taloudellisiin menetyksiin ja tulottomuudesta huolimatta evätyihin työttömyys ym. etuihin.

Esitämme, että jokaiselle suomalaiselle annettaisiin mahdollisuus avata valitsemastaan pankista yrittäjäyystili. Tili olisi sellainen, että sille tuleva laskutus olisi arvonlisäveron alarajaan saakka sellaista, että henkilöä ei tulkita yrittäjäksi. Verottaja pidättäisi tililtä ennakonpidätyksen tavoin verot, ja nettosumma olisi nostettavissa. Yrittäjäyystilin kautta tehtävästä työstä ei maksettaisi eläkemaksuja ja pidätyksenä olisi ainoastaan verot. Mikäli yritystoiminnasta koituu kuluja, henkilön tulisi ilmoittaa nämä verottajalle ja verottaja vähentäisi kulujen osuuden pidättämistään veroista, jolloin nostettavissa oleva raha kattaisi myös yrittäjäyystoiminnan kulut.

Yrittäjäyystilin etuja olisi se, että jokainen suomalainen saisi laskuttaa vapaasti, esimerkiksi naapuriaan mistä tahansa työstä, kuten lumenluonnista tai remonttitöistä. Tilin helppous vähentäisi tarpeen teettää pimeää työtä ja harmaan talouden määrä supistuisi merkittävästi, lisäten valtion saamia verotuloja. Yrittäjäyystili toimisi työssäkäyvän henkilön lisätulojen hankinnassa taikka työttömän henkilön hankkiessa tuloja työttömyyskorvausten päälle. Työttömän yritystililtä voisi pidättää osan työttömyyskorvauksesta kertyvien yrittäjäyystulojen mukaisesti.

Yrittäjäyystili toimisi parhaiten keskustanuorten ajaman perustulotavoitteen kanssa, jolloin kuka tahansa meistä saisi tienata omatoimisesti tuloja perustulon päälle. Nyt kun Suomessa on vakava

työttömyys ja pula työpaikoista, sekä puuttuva kasvu, toisi esitetty yrittäjyystili itsensä työllistämisen mahdollisuutena yhä useammalle. Yrittäjyystili olisi helposti sovitettavissa niin nykyiseen sosiaaliturvajärjestelmään kuin mahdollisesti tulevaan perustuloon perustuvaan järjestelmään.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret pitää tärkeänä yrittäjyyteen liittyvän byrokratian purkamista, mutta näkee aloitteessa esitetyssä mallissa paljon riskejä liittyen muun muassa verotukseen ja kulujen vähentämiseen.

62. Lapin Keskustanuoret: Pois palkanmaksun byrokratia – lakkautetaan muut henkilösivukulut

Palkan maksusta pidetään ennakonpidätyksen ja eläkemaksun lisäksi sairausvakuutusmaksua, työttömyysvakuutusmaksua sekä tapaturmavakuutusmaksua ja ryhmähenkivakuutusmaksua. Nämä tulee kaikki tilittää käytännössä eri paikkoihin ja huomioida palkkalaskelmalla.

Esitämme, että sairausvakuutusmaksua, työttömyysvakuutusmaksua sekä tapaturmavakuutus- että ryhmähenkivakuutusmaksua ei enää perittäisi, ja näiden kustannukset kiertäisivät suoraan valtion budjetin kautta. Käytännössä tämä tarkoittaisi sivukulumaksujen poistumista ja vastaavasti verotuksen kiristymistä vastaavasti.

Muutos vähentäisi byrokratiaa, kun työnantajan tulisi ainoastaan huolehtia palkan, ennakonpidätyksen ja eläkkeen maksusta. Lisäksi erillisten organisaatioiden kuten työttömyysvakuutusrahaston lakkauttaminen toisi säästöjä. Palkkaaminen helpottuisi kaikin osin ja työntekijän ymmärrys omasta palkastaan parantuisi. Yritysten kirjanpidossa henkilöstökulujen alla olisi täten enää palkat ja eläkkeet.

Esitämme myös että tulisi selvittää hyödyt ja haitat siitä, että palkkoja korotettaisiin työnantajan eläkevakuutusmaksun verran ja vakuutusmaksu tulisi kokonaan työntekijän maksettavaksi ja näin ollen näkyväksi myös palkkalaskelmalle – kustannusneutraalisti. Tämä mahdollistaisi tulevaisuudessa eläkemaksun perimisen osana ennakonpidätystä ja eläkeyhtiölle varat siirtyisivät verottajan kautta.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret pitää tärkeänä työnantajien hallinnollisen taakan keventämistä ja palkkauksen selkeyttämistä.

Keskustanuoret ei kuitenkaan näe, että esitetty malli olisi tarkoituksenmukainen tapa saavuttaa näitä tavoitteita. Henkilösivukulut rahoittavat keskeisiä sosiaaliturvajärjestelmiä, eikä niiden siirtäminen valtion budjetin kautta rahoitettavaksi vähentäisi kokonaisbyrokratiaa, vaan muuttaisi järjestelmän rakennetta merkittävästi.

Keskustanuorten mielestä työnantajien hallinnollista taakkaa tulee keventää ensisijaisesti yksinkertaistamalla nykyisiä käytäntöjä ja parantamalla järjestelmien toimivuutta, ei purkamalla sosiaaliturvan rahoituspohjaa.

63. Lapin Keskustanuoret: Omakotitalojen vapautus nuorille perheille kiinteistöveron voimalla

Esitämme kiinteistöveroon muutosta, siten että tyhjiin olevasta omakotitalosta maksettaisiin korkeampaa kiinteistöveroa. Esityksessä vaadimme omakotitaloille kiinteistöveromallia, missä omakotitaloon, jossa ei ole kenenkään vakinaista osoitetta väestörekisterissä, tällaiselle kiinteistölle luodaan uusi veroluokka, joka noudattaa liikekiinteistön verotuslogiikkaa. Tällöin kunnat voisivat itse määrittellä kiinteistöveron osuuden riippuen kunnan omasta tilanteesta.

Tällä muutoksella esimerkiksi omakotitalot maaseudulla tulisivat myyntiin tai vuokralle taloa vaille oleville henkilöille maaseudulla, eivätkä olisi tyhjiin tai minimaalisessa käytössä vapaa-ajanasuntona. Tämä muutos ei pakottaisi ketään myymään omaisuuttaan, mutta voisi vahvistaa halua myydä tai vuokrata taloa eteenpäin sitä tarvitsevalle. Mikäli talo on käyttökelvoton siitä voi nykyiseen tapaan tehdä verohallinnolle ilmoituksen, jolloin kiinteistöveroon tulee muutos.

Haluammehan pitää maakuntien maaseudut asuttuina, emmekä autioituneiden ja ränsistyneiden talojen työssijana. Monessa maakunnassa ollaan tilanteessa, että uusien talojen rakentaminen ei ole taloudellisesti järkevä ratkaisu, talon valmistumisen jälkeisen välittömän arvonmenetyksen takia.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret tunnistaa aloitteessa esitetyn huolen talojen tyhjilleen jäämisestä ja ränsistymisestä. Tällaisten talojen kiinteistöveron kaavamainen nostaminen ei kuitenkaan ole kohtuullinen keino, sillä asuntomarkkinoiden tila eri puolilla maata on hyvin erilainen. On myös tunnistettava osaksi ongelmaa se, että lainan saaminen etenkin muuttotappioalueella on monelle nuorelle perheelle tällä hetkellä vaikeaa.

Keskustanuoret kannattaa selvitystä siitä, että tällaiset talot siirrettäisiin aloitteessa esitetyllä tavalla erilliseen kiinteistöveroluokkaan. Tällöin paikallinen kunta voisi paikallisten olosuhteiden perusteella arvioida, olisiko tällaisten talojen kiinteistöveron nosto järkevää. Keskustanuoret kannattaa päätöksenteossa läheisyysperiaatetta ja luottaa paikallisten päättäjien paikallistuntemukseen.

64. Lapin Keskustanuoret: Maatalouteen liittyviin tukiin takaisin yläikäraja

Tällä hetkellä yläikärajan puuttuminen rajoittaa nuorten elinkeinonharjoittajien mahdollisuuksia laajentua tai ylipäättään aloittaa maataloustoimintaa. Samaan aikaan nuoret osaajat siirtyvä yhä nopeammalla vauhdilla pois maatalouden piiristä ja näin ollen maamme ruokatutannon suuret paineet jäävät yhä vanhenevalle sukupolvelle.

Koemme että Keskustanuorten toiveissa olisi myös tulevaisuudessa pitää maaseutumme viriileinä lapsiperheiden kansoittamana ympäristönä. Tämä ei ole mahdollista, mikäli olemassa olevat maatilat,

eläimet ja etenkin pellot ovat eläkeikäisten henkilöiden hallinnassa. Tällä hetkellä pahimpana pidämme peltotukien jumiutumista, niin sanottua näennäisviljelyä harjoittavien eläkeikäisten entisten maanviljelijöiden huomaan helpon rahan lumoamat, eivätkä he näin ollen ole luovuttamassa niitä nuoremmille sukupolville. Näillä nuoremmilla sukupolvilla olisi suurempi tarve saada peltoa ruuan tuotannolliseen viljelykseen, joko eläinten ravinnoksi tai suoraan ruuantuotantoon. Näin ollen tuet kohdentuisivat tarkemmin suomalaiseen ruuantuotantoon.

Toiveemme olisi, että tukien saamiseen tulevan yläikärajan kautta, maanviljelijöiden eläköitymistien määrä nousisi ja tilat siirtyisivät seuraaville sukupolville. Tämä ei kuitenkaan tarkoittaisi sitä, että he eivät saisi enää työskennellä maatalouden piirissä, sillä voisivat he vielä urakoida tai työskennellä nuorille viljelijöille.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret pitää tärkeänä, että maataloudessa onnistutaan sukupolvenvaihdoksissa ja nuorille viljelijöille turvataan mahdollisuudet aloittaa ja kehittää toimintaansa. Alan vetovoiman vahvistaminen ja nuorten aseman parantaminen ovat keskeisiä tavoitteita suomalaisen ruuantuotannon tulevaisuuden kannalta.

Keskustanuoret ei kuitenkaan kannata tukien sitomista yläikärajaan. Ikään perustuva raja ei ole tarkoituksenmukainen keino edistää maatalouden rakennemuutosta, eikä se huomioi maatilayritysten erilaisia tilanteita. Yläikäraja olisi toimenä myös ikäsyrajintää.

Keskustanuorten mielestä sukupolvenvaihdoksia tulee edistää ensisijaisesti kannustavilla keinoilla, kuten parantamalla nuorten viljelijöiden aloitusedellytyksiä, tukemalla omistajanvaihdoksia ja varmistamalla maatalouden kannattavuutta niin, että aidosta sadosta saadaan kunnollinen toimeentulo.

65. Varsinais-Suomen Keskustanuoret: Turvakotipaikkoja lisättävä maanlaajuisesti

Varsinais-Suomen Keskustanuoret esittää, että turvakotipaikkojen määrää tulee kasvattaa Suomessa maanlaajuisesti.

Tutkimusten mukaan perheväkivalta ja erityisesti naisiin kohdistuva väkivalta on lisääntynyt viime vuosina. Tällä hetkellä Suomessa toimii turvakoteja 25:llä paikkakunnalla ja paikkoja on yhteensä 228. Eduskunta on päättänyt vuoden 2026 talousarvioissa rahoituksen lisäämisestä, jolla saadaan 15 uutta paikkaa. Tämä ei kuitenkaan ole riittävää, sillä turvakotien asiakasmäärät ovat olleet kasvussa vuodesta 2022 lähtien.

Vuonna 2024 tilanpuutteen takia jouduttiin ohjaamaan 1318 henkilöä toiseen turvakotiin, joka on saattanut sijaita pitkän välimatkan päässä. Ruuhkat painottuvat keskeisille kaupunkiseuduille. Suurten kaupunkien kapasiteetin ohella on huolehdittava pienempien kaupunkien turvakotipalveluiden säilyttämisestä, jonka kautta myös suurempien kaupunkien ruuhkia voidaan lieventää. Väkivallalta tai sen uhalta on päästävä turvaan nopeasti ja saavutettavasti. Turvakotien

ammattilaiset osaavat auttaa eteenpäin vaikeassa elämäntilanteissa olevia ja auttavat katkaisemaan väkivallan kierteitä.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Keskustanuoret jakaa huolen lähisuhdeväkivallan lisääntymisestä ja kannattaa turvapaikkojen lisäämistä. Turvakoteja tulee olla saavutettavan matkan päässä, jotta turvaan hakeutuminen on sujuvaa eikä kynnyksellä avun hakemiselle kasva esimerkiksi heikon taloudellisen tilanteen vuoksi. Turvakoteihin ajautuu myös perheitä, joiden lapset käyvät päiväkodissa ja koulussa.

Istanbulin sopimuksen (jonka Suomi on ratifioinut vuonna 2015) liittyvän Eurooppa-neuvoston suosituksen mukaan perhepaikkoja tulisi olla yksi 10 000 asukasta kohden. THL on useasti todennut, ettei Suomi täytä tällä hetkellä sopimuksen suositusta ja paikkoja tulisi lisätä merkittävästi.

Keskustanuoret muistuttaa, että perhe- ja lähisuhdeväkivalta voi kohdistua kaikkiin sukupuoliin.

66. Varsinais-Suomen Keskustanuoret: Kansalliset tietojärjestelmäratkaisut säilytettävä kotimaisissa tai eurooppalaisissa tietoympäristöissä

Varsinais-Suomen Keskustanuoret ehdottaa, että Suomi ei osta tietojärjestelmäratkaisuja yhdysvaltalaisilta yrityksiltä, vaan selvittää kotimaisten ja eurooppalaisten palvelujen tilannetta.

Vuonna 2027 aloitetaan automatisoidut päätöksentekoratkaisut tietyissä Kansaneläkelaitoksen palveluissa, ja meneillään on myös Oikeusministeriön hanke vaalitietojärjestelmien tiedon siirtämiseen Suomen ulkopuolisille, Amazonin ylläpitämille palvelimille. Verohallinto puolestaan ottaa käyttöön Microsoft Azure-palvelun, eli siirtää verotietoja Microsoftin ylläpitämille palvelimille.

Näitä varten Suomi on ostamassa palveluita yhdysvaltalaisyrityksiltä, mikä lisää riippuvuutta Yhdysvalloista, ja luo tietoturvariskin. Samalla asiakastiedot hajautetaan ympäri Eurooppaa. Yhdysvaltain lainsäädäntö osaltaan sallii datan keräämisen yhdysvaltalaisyrityksiltä, myös maan rajojen ulkopuolelta.

Tähän mennessä tieto on säilytetty kansallisilla palvelimilla.

Asiaan liittyvä ”Digitaalinen itsenäisyys” -kansalaisaloite on kerännyt 16.4.2026 mennessä mennessä yli 41000 kannattajaa.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Keskustanuoret tukee digitaalista itsenäisyyttä ja tärkeiden tietojen pitämistä eurooppalaisissa tai kotimaisissa yrityksissä. Jatkuvasti muuttuva maailma ja epävarmat suhteet suurvaltoihin korostavat tarvetta vahvistaa Euroopan omaa digitaalista kapasiteettia, mikä on niin talous- kuin turvallisuuspoliittinen asia.

67. Varsinais-Suomen Keskustanuoret: Keskustan kannatettava kokonaisvaltaista selvitystä huumausainelainsäädännön vaikuttavuudesta

Varsinais-Suomen Keskustanuoret ehdottaa, että Keskusta ottaa kannakseen huumausainelainsäädännön säädöskokoelman (SDK 373/2008) vaikuttavuuden ja lainsäädännön kokonaisvaltaisen selvityksen laatimisen.

Edellisen kerran huumausainelainsäädäntöä uudistettiin ja selvitettiin kokonaisuudessaan vuonna 2008, kun nykyinen huumausainelainsäädäntö astui voimaan. Yhteiskunta, asenteet ja tutkimustieto ovat kehittyneet tuon 18 vuoden aikana. Lainsäädännön tulee olla oikeasuhtaista, ja pohjautua parhaaseen mahdolliseen tietoon. On mahdollista, ettei 18 vuoden takainen, 20 vuotta vanhaan tietoon ja olosuhteisiin pohjautuva säädöskokoelma kaikilta osin enää vastaa nyky-yhteiskunnan vaatimuksiin ja haasteisiin.

Jotta mahdolliset muutostarpeet ja tehokkaampien keinojen löytäminen lainsäädännön julkilausuttujen tavoitteiden täyttämiseksi voidaan tunnistaa, on asia otettava kokonaisvaltaiseen selvitykseen.

Asian selvittäminen viestii, että me puolueena otamme huumausainetilanteen vakavasti, ja että me aidosti haluamme löytää tietoon perustuvia ratkaisuja siihen puuttumiseksi.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta yhtyy aloitteeseen.

Keskustanuoret tunnistaa toimintaympäristön muutoksen edellisestä huumausainelainsäädännön muutoksesta ja näkee tärkeänä, että keskusta vaatii nykyisestä tilanteesta saatavaa tarkkaa tutkittua tietoa uusien ratkaisujen löytämiseksi.

68. Varsinais-Suomen Keskustanuoret: Opintolaina maksettavaksi vasta, kun siihen on taloudelliset edellytykset

Varsinais-Suomen Keskustanuoret ehdottaa, että opintolaina erääntyisi maksettavaksi vasta, kun tulot ovat riittävät.

Opintolainan osuutta opiskelun aikaisesta taloudellisesta tuesta on viime vuosina nostettu huomattavasti. Laina erääntyy maksettavaksi viimeistään kahden vuoden kuluttua viimeisen lainaerän nostamisesta, riippumatta velallisen taloudellisesta tilanteesta.

Ulosottoon siirtyneiden opintolainojen määrä on kasvanut huomattavasti. Samalla työllisyystilanne on heikko, ja talousnäkyvät eivät ole hyvät.

Opintolainan takaisinmaksu tulisi järjestää siten, että velallinen lyhentää lainaa vasta, kun hänellä on riittävät ja vakaat tulot. Tällöin vältetään maksukyvyttömyyden aiheuttamilta tappioilta, ja toisekseen vähennetään sosiaaliturvan tarvetta heidän osaltaan, joilla tuloista kohtuuton osa menee lainan takaisinmaksuun. Suuren lainan aiheuttama taloudellinen ahdinko voi olla myös toissijaisilta vaikutuksiltaan yhteiskunnalle negatiivinen.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret ei näe, että opintolainan takaisinmaksuajan pidentäminen olisi yksilön kannalta järkevää. Valmistumisen ja opintolainan hyvityksen jälkeen lainaa voi olla jopa yli 30 000 euroa, jonka korot juoksevat. Yksilön aloittaessa velan lyhentämisen, on velka saattanut kasvaa jo useilla tuhansilla euroilla. Tästä syystä lainaerien maksuerissä tulee hyödyntää joustavuutta taloudellisen tilan mukaan, joka on jo nyt monilta osin mahdollista.

Keskustanuoret haluaa puolestaan edistää lainapainotteisuuden vähentämistä ja lisätä opintorahan osuutta opintotuessa. Keskustanuoret näkee, että nykyinen lainapainotteisuus voi lisätä kynnystä opiskeluiden aloittamiselle ja aiheuttaa stressiä opiskeluiden jälkeen epävarman työtilanteen vuoksi.

69. Varsinais-Suomen Keskustanuoret: Varainsiirtovero poistettava!

Varsinais-Suomen Keskustanuoret ehdottaa, että varainsiirtovero poistetaan. Erityisesti nyt, kun asuntokauppa on jäissä ja rakennusteollisuus laahaa, pystymme selvästi havaitsemaan varainsiirtoveron haitallisuuden. Poistamalla varainsiirtoveron voimme lisätä talouden dynaamisuutta, asuntomarkkinoiden liikkuvuutta ja tehokkuutta sekä työmarkkinoiden toimivuutta.

Vero on myös taloustieteellisestä näkökulmasta tehoton. Vero voi estää ihmisiä muuttamasta, vaikka muutto olisi järkevää esimerkiksi työn, opiskelun tai perhetilanteen kannalta. Lisäksi monet taloustieteelliset organisaatiot, kuten OECD, ovat suositelleet verotuksen painopisteen siirtämistä pois kauppaa ja liikkuvuutta jarruttavista veroista kohti kiinteistöihin ja kulutukseen perustuvaa verotusta.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret jakaa huolen asuntomarkkinoiden haastavasta tilanteesta ja varainsiirtoveron muuttohalukkuutta jarruttavasta vaikutuksesta. Varainsiirtovero osaltaan vähentää esimerkiksi keski-ikäen ylittäneiden tai iäkkäiden ihmisten muuttohalukkuutta elämäntilannettaan paremmin vastaavaan pienempään asuntoon. Varainsiirtovero hidastaakin isompien perheasuntojen kiertoa ja vähentää niiden tarjontaa. Tällä on merkittäviä vaikutuksia esimerkiksi perheellisille nuorille aikuisille.

Keskustanuorten asuntopolitiikan kulmakivenä on omistusasumiseen kannustaminen ja ihmisen oikeus valita asuinpaikkansa. Varainsiirtoveron poisto voisi omistusasumiseen rajattuna toimenpiteenä tukea näitä tavoitteita ja samalla edistää rakennusalan suhdannetilannetta. Keskustanuoret kuitenkin rajaisi poiston ulkopuolelle sijoitusasunnot, jotta kannustinvaikutus kohdistuisi omistusasumisen edistämiseen.

70. Keski-Suomen Keskustanuoret: Opintotuen tuloraja poistettava

Keski-Suomen keskustanuoret esittää, että opintotuesta poistettaisiin tulorajat kokonaan. Tällä toimella puramme opiskelijoiden työntekoon liittyviä kannustinloukkuja. Kun tukien myöntämisen yhteydessä ei tarvitse enää tarkastella tuen hakijan tuloja, byrokratia vähenee ja opiskelijan elämä helpottuu.

Opintotuen tulorajan poisto lisäisi mahdollisesti myös opiskelijoiden työntekoa, jolloin heille kertyisi enemmän työkokemusta ja opintolainan nostamisen tarve vähentyisi. Lisäksi työvoimapulasta kärsivä Suomi saisi lisää tekijöitä työmarkkinoille.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret näkee opintotuen roolina sosiaaliturvan, jolla mahdollistetaan toimeentulo opintojen aikana. Tulorajojen aiemmat nostot ovat olleet tarpeellisia opiskelijoiden toimeentulon vahvistamiseksi ja työnteen kannattavuuden lisäämiseksi. Keskustanuoret ei kuitenkaan näe, että opintotuen maksaminen on tarkoituksenmukaista sellaisille opiskelijoille, jotka pystyvät turvaamaan oman toimeentulon palkkatöiden avulla. Nykyiset opintotuen tulorajat ovat kohtuulliset, ja järjestelmä ei myöskään rankaise tulorajan ylittymisestä kohtuuttomasti. Opintotukijärjestelmään käytettävissä oleva lisärahoitus tulee kohdentaa ensisijaisesti opintotuen tasokorotukseen ja lainapainotteisuuden vähentämiseen tulorajojen poistamisen sijasta. Keskustanuoret pitää myös tärkeänä, että tulorajat on sidottu indeksiin, jolloin ne nousevat ansiotason kehityksen mukaisesti.

Järjestölliset aloitteet

71. Keski-Pohjanmaan Keskustanuoret: Aloitteiden uudelleen tuonnin rajoittaminen

Keskustanuorten toiminta perustuu osallisuuteen, aktiivisuuteen ja avoimeen keskusteluun. Meidän on kuitenkin varmistettava, että sama aloite ei tule jatkuvasti linjaksi esitettäväksi ilman merkittävää muutosta, sillä se kuormittaa järjestelmää ja hidastaa uusien aloitteiden käsittelyä.

Keski-Pohjanmaan Keskustanuoret ehdottavat, että sama aloite voidaan tuoda linjaksi esitettäväksi vain kahtena peräkkäisenä vuotena valtakunnallisissa kokouksissa. Jos aloite ei mene läpi kummallakaan kerralla näiden kahden vuoden aikana, sitä ei voi tuoda uudelleen seuraavana vuonna.

Esimerkiksi: jos aloite on esillä ensimmäisenä vuonna valtuuskunnassa eikä mene läpi ja toisena vuonna liittokokouksessa se ei mene läpi, aloitetta ei voi tuoda kolmantena vuotena kummassakaan valtakunnallisessa kokouksessa.

Tämä sääntö varmistaa, että aloitteet käsitellään reilusti ja tasapuolisesti, estää saman aloitteen jatkuvan toistamisen ja kannustaa tekijöitä kehittämään ehdotustaan huolellisesti sekä keräämään lisää tukea ennen seuraavaa käsittelyä. Näin järjestelmä pysyy tehokkaana, osallistavana ja kannustavana kaikille jäsenille.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret pitää tärkeänä, että järjestön toiminta on sujuvaa ja aloitteiden käsittely tarkoituksenmukaista.

Keskustanuoret ei kuitenkaan kannata aloitteiden uudelleen tuonnin rajoittamista esitetyn kaltaisesti. Aloiteoikeus on keskeinen osa järjestön sisäistä demokratiaa, eikä sen rajaamista pidetä tarkoituksenmukaisena. Lisäksi olisi haastavaa määritellä yksiselitteisesti, milloin aloite on muuttunut riittävästi, jotta sen uudelleenkäsittely olisi perusteltua.

Keskustanuorten mielestä aloitteiden kehittäminen ja uudelleen esittäminen on olennainen osa järjestön ja politiikan keskustelevaa sekä osallistavaa toimintakulttuuria.

72. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret: Ansiomerkkien arvo palautettava

Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret vaatii Suomen Keskustanuoret ry:n ansiomerkkiohjesäännön tarkastelua ja tiukentamista. Nykyisellään ansiomerkkien myöntämisperusteet ovat liian väljiä ja tulkinnanvaraisia, mikä heikentää merkkien arvostusta ja merkitystä järjestössä.

Ansiomerkkien tarkoitus on tunnustaa poikkeuksellisen ansioitunutta ja pitkäjänteistä työtä järjestön hyväksi. Nykyinen ohjesääntö mahdollistaa kuitenkin merkkien myöntämisen laajoin ja osin epäselvin

perustein, jolloin kriteerien taso vaihtelee ja päätöksenteko jää liiaksi tapauskohtaisen harkinnan varaan. Tämä johtaa tilanteeseen, jossa ansiomerkkien arvo suhteessa saavutuksiin hämärtyy.

Vaikka liittohallitus voi halutessaan vaihtaa myönnettävän merkin tasoa tai lisätä uuden hakemuksen, tarvitaan ansiomerkkien myöntämisen perusteisiin tarkennusta. Nykyhetkessä käytännöt vaihtelevat piirien välillä, mikä heikentää yhdenvertaisuutta ja läpinäkyvyyttä. Jäsenmäärän laskiessa on entistä tärkeämpää, että tunnustukset kohdennetaan selkein ja perustelluin kriteerein, jotta niiden arvo säilyy ja kannustaa aidosti toimintaan.

Nykytilanne ei tue ansiomerkkijärjestelmän uskottavuutta, vaan päinvastoin heikentää sitä pitkällä aikavälillä. Pohjois-Pohjanmaan Keskustanuoret esittää, että ansiomerkkiohjesääntöä tarkastellaan ja tiukennetaan siten, että myöntämisperusteet ovat nykyistä selkeämmät, yhdenmukaisemmat ja paremmin ansiomerkkien tarkoitusta vastaavat.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret pitää ansiomerkkijärjestelmää tärkeänä tapana tunnustaa järjestössä tehtyä työtä ja kannustaa aktiiviseen toimintaan.

Keskustanuorten aiempaa, pitkäaikaista ansiomerkkiohjesääntöä on tarkasteltu ja päivitetty viimeksi vuonna 2022. Nykyiset kriteerit ovat selkeät sekä tarkoituksenmukaiset. Keskustanuoret ei näe tarvetta kiristää ohjesääntöä tässä vaiheessa.

73. Helsingin Keskustanuoret: Tehdään hyvän aloitteen kriteereistä velvoittavia

Helsingin Keskustanuoret esittää, että jatkossa valtuuskunnalle tai liittokokoukselle jätettävien aloitteiden käsittelyyn otetaan käyttöön selkeä ja velvoittava ennakkokriteeristö. Ne aloitteet, jotka eivät täytä hyvän aloitteen perusvaatimuksia, hylätään automaattisesti ilman sisällöllistä käsittelyä.

Aloitteiden vaihteleva ja osin heikkokin laatu kuormittavat kokousten päätöksentekoa ja valmistelua, sekä heikentävät käsittelyn tehokkuutta. Jotta päätöksenteko olisi sujuvaa ja laadukasta, on perusteltua varmistaa, että käsittelyyn etenevät vain huolellisesti valmistellut ja perustellut aloitteet.

Keskustanuoret on kasvatusjärjestö, joten tämä muutos sopisi myös näiltä osin järjestömmen henkeen. On ymmärrettävää, että erilaisista syistä tekstin tuottaminen voi olla haastavaa, mutta tämä opettaisi myös piirihallituksia (jotka hyväksyvät aloitteet) yhteiseen tekstinkäsittelyyn ja kirjoittamiseen.

Käytössämme on jo nykyisellään ohjeistuksia hyvästä aloitteesta, mutta Helsingin Keskustanuoret katsoo, että ohjeistusten muuttaminen sitovammiksi, olisi monipuolisesti tarkasteltuna positiivinen muutos. Liittotoimisto yhdessä liittohallituksen kanssa voi määrittää hyvän aloitteen määritelmän tiedottaessaan piirejä aloitteiden lähettämisestä. Samoin liittotoimisto ja liittohallitus voivat sovittuihin ja tiedotettuihin hyvän aloitteen määritelmiin vedoten hylätä sellaiset aloitteet, jotka eivät syystä tai toisesta täytä hyvän aloitteen määritelmää.

Keskustanuorten Helsingin piiri haluaa nostaa esiin, että hyvän aloitteen kriteereitä voisivat olla esimerkiksi tiivis asianilmaisun (esim. merkkimäärä), selkeys (aloitteessa käy selkeästi ilmi, miksi esitetty asia on tärkeä ja mitä aloitteella tavoitellaan), sekä johdonmukaisuus otsikon ja tekstin välillä.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret on kasvatusjärjestö, jonka tehtävä on kouluttaa omia toimijoitaan. Sen sijaan että aloitteilta vaadittaisiin tietynlaista kirjallista ilmaisua, on tärkeämpää kouluttaa jäsenistöä siitä kuinka monella eri tavalla voi tehdä hyvän aloitteen. Keskustanuoret näkee kuitenkin tärkeänä liiton sekä kokeneempien jäsenten ohjauksen aloitteiden teossa, jotta niitä ei jouduta hylkäämään esimerkiksi yksittäisten asiavirheiden tai epäselvän muotoilun vuoksi.

74. Pirkanmaan Keskustanuoret: Keskustanuorten kunniamaininnat esityspäätöksiksi

Suomen Keskustanuorten liitto jakaa vuosittain liittokokouksessaan kunniamainintoja toiminnassa ansiotuneille Keskustanuorille. Perinne on hieno ja arvostettava. Tunnustuksen saaja kantaa titteliään ylpeydellä vielä vuosien jälkeenkin. Pirkanmaan Keskustanuorissa olemme huomanneet, kuinka vuosittaiset kunniamaininnat keskittyvät usein sellaisiin piireihin, jotka ovat tiiviimmin tekemisissä liiton kanssa. Toki tämä on luonnollista, sillä kaikista piireistä ei ole edustajaa pöydissä, joissa kunniamaininnoista päätetään. Keskustanuorissa on paljon piileviä timantteja, jotka eivät ole vielä saaneet tunnustusta työnsä. On aika tuoda nämä kyvyt näkyviksi.

Oikeudenmukainen tapa jakaa kunniamaininnat on, että piirien hallitukset saavat esittää jokaiseen kategoriaan ennalta sovittujen kriteerien mukaisesti yhtä henkilöä perusteluineen ennen liittokokousta ja liittohallitus jakaa kunniamaininnat esitysten perusteella. Liittohallitus voi itse määrittellä, pitääkö piirien esitysten tuloksia suorana demokratiana vai neuvoa-antavana kansanäänestyksenä.

Pirkanmaan Keskustanuoret esittää, että vuoden 2026 liittokokouksesta alkaen piirijärjestöjen hallitukset saavat esittää kunniamainintojen saajat ja liittohallitus tekee päätökset esitysten perusteella.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Kunniamaininnat ovat Keskustanuorten tapa nostaa piireistä esiin eri tavoilla ansiotuneita aktiivisia toimijoita ja kriteerien määrittäminen on vaikeaa, sillä vuosittain jaettavat kunniamaininnat vaihtelevat. Keskustanuoret näkee tärkeänä säilyttää vapauden päättää erikseen vuosittaisista kunniamaininnoista ja niiden kriteereistä, jolloin voidaan eri tavoin esiin nousseita jäseniä muistaa.

Keskustanuorten liittohallitus kuulee keskustanuorten jäsenistöä kunniamainintoja jakaessaan, mutta perusteena ei ole tiivis toiminta liiton kanssa. Liittohallitus ottaa mielellään vastaan ehdotuksia piireiltä henkilöistä ja perusteista kyseisen henkilön kunniamaininnalle esimerkiksi piirikummin välityksellä.

75. Varsinais-Suomen Keskustanuoret: Vastuullisuutta vaalikentille!

Varsinais-Suomen Keskustanuoret ehdottaa, että keskustalaiset ehdokkaat sitoutuvat jakamaan ja tarjoamaan vain kotimaisia elintarvikkeita kampanjoidessaan.

On täysin pöyristyttävää, että Keskustan vaalikojulta tai ehdokkaalta saa Suomen ulkopuolella tuotettuja elintarvikkeita. Mitä tällainen vastuuttomuus tekee puolueen imagolle? Kuka puolustaa kotimaista ruokaa, jos ei Keskusta? Älkäämme vaalihuumassakaan unohtako sitä, mikä on tärkeää. Vastuullisen vaalikampanjointiin kuuluu paljon muitakin kestävyysnäkökulmia, mutta meidän täytyy vetää selkeä linja elintarvikkeiden alkuperän suhteen. Mikään ei ole niin kiusallista, kuin torilla kahviin lorautettu oatly tai kampanjaesitteeseen nidottu sukulaku.

Valtuuskunnan vastaus:

Valtuuskunta ei yhdy aloitteeseen.

Keskustanuoret näkee tärkeänä, että vaalityössä keskustalaiset ehdokkaat suosivat suomalaista, mutta se ei voi olla ehdoton vaatimus. Aina aikataulut tai kampanjabudjetti eivät välttämättä mahdollista suomalaisten elintarvikkeiden suosimista. Kun ehdokkailta ei vaadita vain kotimaisten tuotteiden käyttöä, voidaan torilla jatkossakin juoda myös kahvit.